Opłata pocztowa uiszczona ry'załtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

פייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאריטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 289 (981) | Łódź, Piątek 17 Grudnia 1926 | פרייז 30 גראשען | לאדז, פרייטאג יב טבת תרפ"ז. | Nr. 289 (981)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji Łódź, Piotrkowska ..., Tel. 24-71

KONIAKI
V. S. O. P.
Jubileuszowy — Rés. Spéciale
Winiak Médicinal — Winiaki mieszane

Winkelhausen

WÓDKI - LIKIERY
Stołowa — Starka — Żytniówka
Baran — Morelówka
Grand Cardinal — Cordial Médoc

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE WINKELHAUSEN, TOW. AKC. STAROGARD - POMORZE, ZAŁ. 1846.

Generalne Przetadswicielstwo: F-a H. PODKOMORSKI i S-ka, Warszawa, Nowy Swiat 2.

טעאטער „סקאלא"
ציגעל-גאס 18.

שבת, ה. 18 דעצעמבער 3 נ"מ קומט פאר
אפייעריכע אקאדעמיע
געווידמעט דעם אנדענק פון חבר — —
זרבבל.
געווידמעט דעם אנדענק פון חבר — —
זרבבל.
זיינען לעבען און שאפען
פון ב. בוראכאוו
יעס רעדען חבר — —

ב. בוראכאוו

אין פראגראם: סימפאנישער ארקעסטער אויסגעפיהרט פון לאדזער סימפאני'שען ארקעסטער אונטער דער ליידונג פון ט. בראדערזאן. רעציטאציעס: ב. י. ברוינער, נע דעקלאריר קונסטלער. פאעט . רירער. -

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעלמען געשטארבען אין עלטער פון 58 יאהר אונזער טייערע מוטער, גראסמוטער, שוויגער-מוטער, און שוועסטער

ג"ע מחלה משה ז"ל טשאפניק (געבוירענע פוקס)
אשת ר'

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג 12:30 נאכמיטאג פון פראזעקטאריום אויף לאנקאווא גאס, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער
877

די אין טיפען טרויער פערבליבענע פאמיליע.

ODPOWIEDŹ

p. H. EICHEROWI dentyście

zam. w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej l. 35 (daw. Koprowski).

Aby zadokumentować prawdziwość treści mego wezwania do p. **Eichera** z dnia 3 grudnia 1926 r iż nie one jest bezpodstawne, nonsensowne i oszczercze jak się p. Eicher wyraża, stwierdzam kategorycznie po raz drugi, iż należy mi się od p. **Eichera zł. 1300** pochodzących z weksli wspólnie przez nas wystawionych na które p. Eicher tylko pewną część wpłacił, a ja zaś jako wspólny wystawca, nie chcąc weksli puścić do protestu, uiściłem całkowitą należność. jak również dol. 50 ze sprzedaży maszyn trykotażowych. Wyżej wymienioną sumę p. **Eicher** zatrzymał dla siebie pod pretekstem, że mu się należy 5%-we wynagrodzenie za „likwidowanie naszego interesu".

Na wyżej wymienione fakty posiadam dowody, a także świadków, którzy interweniowali w tej sprawie przed skierowaniem takowej na drogę sądową.

Wobec powyższego sądzę, iż czcze pogróżki Sz. Kolegi po fachu uczynione gwoli usprawiedliwienia się wobec opinji publicznej chybiły celu.

Co do sentencji wyrażonej przez Sz. pana „o postępowaniu w świecie handlowym", radzę zatrzymć dla siebie lecz zapamiętać, iż wystawcy zwraca się weksle tylko wtedy, gdy są uprzednio przez niego uregulowne.

Niniejszym polemikę zamykam

D-sta M. MICHALSKi
Piotrków, Kaiiska 8.

868

דאנקזאגונג!

אונזער הערצליכסטען דאנק דריקען מיר אויס דער געעהרטער פרוי טאבאקמאן (זשעלאזנא 42) פאר איהר וועהרטע בעמיהונג. אבגעבענדיג דעם לעצטען כבוד דער פערשטארבענע פרוי

874

נ. ע. חנה רחל סעמיאטיצקא

ווי אויך אלע, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין דער לויה דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען דאנק.

פאמיליע שארח.

א נייע 8 טער

זשאכארד-מאשין

70 צענטימעטער פאר האנדבעטריעב צו פערקויפען (פרייז 200 דאלאר) צו זעהען: רייטער'ס גאס 24 יואלינג נ. 1.

835

Dr. med.

B. FROM

אקושער און פרויען-קראנקהייטען.

פאנסקא 12, טעל. 4.2-61

נעמט אן פון 3—5 נאכט. 557

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינדין פרל.

אנדושא באך

מיט ה' אברהם פירמאן

גראטולירען זיי הערצליך און ווינשען דאס זייער גליק זאל שיינען ווי די זונען-שטראלען אין פריהלינג.

842

פנחס באלדערמאן און פרוי

צו דער פערלאבונג פון פרל.

עסטערא יעלען

מיט ה' יאסל מענדעל לייבושאוויטש

ווינש מיר א גליקליכע צוקונפט

841

וואלף טעמפעלהאף און פרוי, פרוי מאראן

מאניקור 80 גר.

אין פריוויער-אנשטאלט

פעטריקאווער 60 (אין הויף)

קאנקורענץ פרייזען! 818

שערען מיט דער מאשינקע 40 גר.	קאפ-וואשען 60 גר.
שערען הערן און דאמען 70 גר.	עלעקטרישער האנד-מאסאזש 60
ראזירען מיט קעלניש וואסער 30	בעזייטיגען אדטשיסקעס 2 זל.

אמבולאטאריום פאר קומענדע קראנקע

ביים גריגעם מארק

לעשניצע פון דאקטוירן ספעציאליסטען און צאהן-ערצטליכער קאבינעט.

פאנסקא 23 טעלעפאן 45-10

לעשניצע טעטיג פון 9 פריה ביז 8 אהענד. 848

- Dr. -

Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען, נאז, האלז, און לונגען-קראנקהייטען.

קאנסטאנטינאווסקא 9

טעלעפאן 27-81.

שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ.מ.

א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ליבע מאכטער

פרל. אדעלא

צו איהרע תנאים מיט ה' יעקב משה באנדמאן

זאל זייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין.

931

עלטערען.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין פרל. אדעלא ראזענבערג

מיט ה' יעקב משה באנדמאן

גראטולירען הערצליך און ווינשען עווינעס גליק

שוועסטער און שוואגער דיאמענט

ברודער בערנארד און שוועגערין פאלא ראזענבערג

ברודער יעקב ראזענבערג

שוועסטערן רעגינא, מאניא, פעלא און עסטערא.

צו דער פערלאבונג פון מיין ליבע שוועגערין 842

פרל. אנדושע באך מיט ה' אברהם פרידמאן

ווינש איך זיי א גליקליכע צוקונפט

שלום פלום און פרוי.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער און קוזין

יעקב באנדמאן מיט פרל. אדעלא ראזענבערג

ווינשען מיר פיל גליק זאל זייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין

859

מאיר, און מאניעק באנדמאן, בעלא טאראדייקא

א הערצליכען מזל-טוב ווינש איך מיין ליבען ברודער און שוואגער ה' יעקב באנדמאן

צו זיין פערלאבונג מיט פרל. אדעלא ראזענבערג

זאל זייער גליק שיינען ווי די זון אין פריהלינג

859

אברהם גראהמאן און פרוי

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעלמען געשטארבען אין עלטער פון 54 יאהר מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער און אנקעל נ"ע

בערלדאווידאוויטש

(לאנגיעהריגער מיטגליד פון דער חברה „משמרת החולים").

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג דעם 17. דעצעמבער 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז זגערזשער 44, וועגען וואס עס טיילען מיט

די טיפטרויערנדע פאמיליע. 865

פעלקער-ליגע און יודישע קאלא

ברית-אויסטויש וועגן פראטעסט פון יודישע קאלא געגען די פאגראמען אין רומעניען

וו א ר ש א, 16 (טעלעפאניש פון אונזער פיים קארעספאנדענט) דאס יודישע קאלא האט היינט בעקומען צוגעשיקט פאלגענדע תשובה פון גענף אויף דער פראטעסט-דעפעשע צו דער פעלקער-ליגע געגען די פאגראמען אין רומעניען.

פעלקער-ליגע.

געעהרטע הערען, כ'האב דעם כבוד אייך מיטצוטיילען, אז כ'האב דערהאלטען אייער טעלעגראמע פון 10 ה.ח. אדרעסירט צום פעלקער-בונד וועגען דער לאגע פון די יודען אין רומעניען.

אלס תשובה דערויף מאך איך אויפמערקזאם, אז צוליב די אויסדריקען אין וועלכע די פעטיציע איז רעדאגירט, האלט איך פאר נישט מעגליך צו בעטראכטען, אז דאס ענטשפרעכט די בעדינגונגען, וואס זענען פעסטגעשטעלט געווארען דורכ'ן ראט פון דער פעלקער-ליגע, כדי צו אנערקענען די פעטיציע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען פאר דערלאזבאר (דאס ווערט געמיינט דער בעשלוס פון פעלקער-ליגע-ראט פון 5 סעפט. 1923 י., אז מ'קען נישט אננעהמען קיין פעטיציעס וואס זענען געשריבען אין אן'אויפגערעגטען טאן. די רעד.)

אונטערגעשריבען: דירעקטאר פון דעפארטאמענט פאר נאציאנאלע מינדערהייטען ביי דער פעלקער-ליגע

כ לבאן.

אלס תשובה דערויף האט דאס יודישע קאלא צוריקגעשיקט פאלגענדען בריף:

דאס פרעזידיום פון יודישען „קאלא" קלערט אויף, אז דער סעקרעטאריאט פון דער סעקציע פאר נאציאנאלע מינדערהייטען ביים פעלקער-בונד האט קענטיג אנגענומען דעם פראטעסט פון יודישען „קאלא" פאר א פעטיציע. די פאקטען, וואס זענען בעריהרט געווארען אין דער דעפעשע זענען אלגעמיין בעקאנט און דער פעלקער-בונד וועט זיך צו די דאזיגע פאקטען נישט בעציהען גלייכגילטיג, אונאפהענגיג פון דעם, פון ווענען ס'קומט אן די ווענדונג און צי דאס איז א פעטיציע, צי נישט.

אויף צו מעלדען פעטיציעס זענען בעפולמעכטיגט ספעציעלע יודישע ארגאניזאציעס.

די דעפעשע פון יודישען „קאלא" איז בלויז געווען אן'אויסדרוק פון אויפרעגונג פון פוילישען יודענטום צוליב דעם, וואס ס'איז געשעהען אין רומעניען און די דאזיגע אויפרעגונג איז נאטיפיצירט געווארען אין פעלקער-בונד, אין דער פארם, אין וועלכער אן'אויפרעגונג קען זיך איבערהויפט אויסדריקען

יודישע בעפעלקערונג אין רוסלאנד.

לויט סטאטיסטישע דאטען איבערגעגעבען דורך דער סאוויעטישער טעלעגראפען-אגענטור.

וו א ר ש א, 16 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער לייטער פון דער סאוויעטישער טעלעגראפען-אגענטור, האט איבערגעגעבען אייער מיט ארבייטער די לעצטע סטאטיסטישע דאטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין רוסלאנד. אויף דער אלגעמיינער צאהל פון 145 מיליאן זענען דא 3 מיליאן יודען, וועלכע בילדען 10 פראצענט פון דער אלגעמיינער שטאטישער בעפעלקערונג. אין אוקראינע וואוינען 1,900,000 יודען, אין ווייס-רוסלאנד און אין ס. ס. ס. ר. — 500,000 אין די איבעריגע געביטען — 100,000. 10 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל יודען זענען פערמעגליך, 50 פראצענט בילדען ארבייטער, דינער, פויערים, האנדווערקער און קליינהענדלער. 40 פראצענט לעבען אהן מיטלען אין דלות און נויט. צום יאנואר 1926 זענען געווען ספרע גיסטרירט אין די בראס. פעראייניגען 120,000 ארבייטער (מיט די פאמיליעס 300,000) 180,000 אנגעשטעלטע (מיט די פאמיליעס 500,000) 50,000 זענען געוועזען ארבייטסלאז. די גרעסטע צאהל געפינט זיך אין אוקראינע און אין ווייס-רוסלאנד. יודישע פויערים זענען דא ביז 150 000 מאן. די ערפאהרונג האט בעוויזען, אז דאס שטופענווייזע איבערגעהען צום יודישען פויערטום האט גרויס ערפאלג.

אין פערלויף פון 1-2 יאהר פיהלען זיי זיך אזוי גוט אין ווירטשאפטען נישט ערגער און אפט בעסער ווי זייערע שכנים. פון די ערד-ארבייטער בלייבען אין אלגעמיין 2|3 אלס פויערים.

יודישע קליינהענדלער זענען דא 800 000. זיי זענען הויפטזעכליך קאנצענטרירט אין די שטעדטלעך פון מערב-קאנט. זייער „נארמאלע" הכנסה איז קלענער ווי ביי די שווערע ארבייטער. די דורכשניטליכע מיטעלע בורזשואזיע, וואס איהר צאהל דערגרייכט ביז 300 טויזענד וואוינט אין די גרעסערע שטעדט.

אגרויסער פלאן פון זקנים-פערזארגונג אין דייטשלאנד.

ב ע ר ל י ן. (י. ט. א.) דא איז אפגעהאלטען געווארען א בעראטונג, צונויפגערופען דורך דער אלמנה פון געוועזענעם מיניסטער ראטע. הונגא פרויס אין דער בעראטונג האבען זיך בעטייליגט פיל וויכטיגע פערזענליכקייטען פון דייטשען יודענטום.

עס איז אויסגעארבייט געווארען א גרויסער פלאן צו געבען הילף עלטערע מענשען, וואס האבען פערלוירען זייער פערמעגען בשעת דעם לעצטען ווירטשאפטליכען קריזיס אין דייטשלאנד און ליידען נויט. לויט'ן אויסגעארבייטען פלאן זאלען די געפאלענע בעקומען, חוץ געלד-שטיצע אויך יורידישע און מעדיצינישע הילף. פיל יוריסטען און דאקטוירים האבען צוגעזאגט אומזיסט אפצוגעבען זייער צייט. די הילף וועט געגעבען ווערען בסתר.

Dr. L. LEWITAN
נעהמט אן אין דערהיים פון 5 ביז 7 אוונט צו קליניק-פרייזען.
נאראנסקא 31 .31

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32.
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און פערשוחקעג קראנקהייטען. 839
היילונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונד

מאמא:
ער — געלעבט און געשטארבען אין איינענעם הויז;
געפאלען אין פלאמען, אין שטורם און ברויז.
און — זי: פון דעם ווייטאג און קראמפען געברענט,
שטרעקט-אויס הויך צום הימעל די מידעלשע הענט,
און זוכט דארט א רעטונג א הילף, וואו א ברעג;
עס העלפט איהר נישט קיינער — פערשטעלט איז דער וועג...

היינט און פאלגענדע טעג! היינט און פאלגענדע טעג!
„סימפאניע פון דער מענשהייט"
— אדער —
„דער טויט פאר'ן לעבען"
גרויסע דראמע אין 8 אקטען.

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע בעאמטע
שיענקעוויטשא 40 .40
אנהויב אין געווענליכע טעג 4 א זייגער נ.מ און 9.30 א זייגער אווענד.
שבת און יום-טוב—פון 2 א זייגער נאכמ.

NAJTRWALSZE
NAJELEGANTSZE
ŚNIEGOWCE
MARKI „QUADRAT" RIGA
DO NABYCIA WSZĘDZIE

צו פאבריקס-פרייזען!
אמעריקאנער ביורא-איינריכטונגען, פלאכע זאלוזיע-ביורקעס, טישען, זאלוזיע-שענקלעך, טישלעך צו מאשינען, צוזאמענגעלייגטע סענמענט-ביבליאטעשקעס
— עמפפעהלט — 868
JOZEF LEZON
Łódź, Przejazd 4, tel. 2-25.

אויפרוף
צו אלע קאלאניאל-קליינהענדלער
פון לאדז.
מיר ארימע יודען, וועלכע זענען געווען זיכער, אז אונזערע אפגעשפארטע געלדער, וועלכע מיר האבען איינגעצאהלט אין צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין אויף לאדזער וואיעוואודזטווע, זאוואדזקא 5 אויף איינצוצאהלען פערשידענע שטייערן אין די אורזשאנדען, דערוויסען מיר זיך יעצט, אז די געלדער זענען גענצליך נישט איינגעצאהלט, דערום זאל יעדער איינציגער וויסען, אז ער זאל זאפארט זיך ערפאהרען אין די אורזשאנדען מיט זיינע געלט קוויטונגען, וואס איז ארויסגעגעבען פון פעראיין זאוואדזקא 5 צו דאס געלד איז איינגעצאהלט געווארען אין די אורזשאנדאווע קאסעס. הענדלער זייט זיכער דאס דער צענטראלער קליינהענדלער-פעראיין אויף לאדזער וואיעוואודזטווע זאוואדזקא 5 האט אייך שיקאנירט און אייער געלד נישט איינגעצאהלט און איהר זענט ב'עולה'ט פונקט ווי מיר אונטער עשריבענע
872
(—) גאלדבערג, אנדזשעיא 20 (—) מיגדאל שמואל, קילינסקא 33
(—) מיגדאל שמעון, קילינסקא 43 (—) רובין קלמן, ווסכאדניא 23
(—) ליכמאן, אלעקסאנדרינסקא

Dr. H. Hammer
אקושער און פרויען-קראנקה, נעמט אן פון 5 ביז 7 אוונד
Wschodnia 38,
telefon 28-39.

Dr. med.
J Polakow
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
Konstantynowska37a
טעלעפאן 39-75
נעמט אן פון 5—$6\frac{1}{2}$ אוו. אין דער היים און פון 2—3 אין דער לעטשניצע אויף גייערס-מארק, פעטריקאווער 294.

עס זענען אנגעקומען די לעצטע נייהייטען פון
יאסעלע ראזענבלאט
רויטמאן און אויך אנדערע חזנים פון וועלטליכען רוהם
POLTON פעטריקויער 47
רייכער אויסוואהל פון אידעאל שפילענדע גראמאפאנען, מוזיק-אינסטרומענטען, פליטען, לעצטע מאנין און אנדערע נייהייטען.
849

פעלץ-ווארען
אין א גרויסען אויסוואהל,
אויף גינסטיגע בעדינגונגען
עמפפעהלט:
Szwarzman i Grynszpan
Piotrkowska 17, Tel. 19-42.
קירזשנער-ווערק, אויפ'ן ארט אונטער אונזערע פערזענליכע ליטונג.
כ'קויף אין רויען צושטאנד פיקסען, מערדער, טכורזשען, וויעוויערקס און צאהל די העכסטע פרייזען.

קאלאשען
קינדער פון 550 זל.
דאמען " " "
מענער " 875 .
שוועדישע „Tretorn" 975 זל.
רוסישע „Treugolnik"
באטען פון זל. 18.50
864
כל זמן דער זאפאס רייכט
אוניווערסאל-מאגאזין
44 פיעטריקאווער 44

עס קלינגט שוין אין גאנץ לאדז,
אז אלע ארט ביטעס. פארדאניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע גערכטס-, פינאנס-, אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא
„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.
וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שווייצער. אנצערזעצונגען: האנדעלס און פריוואט-קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויסצומאנען מיט אייגענע קאסטען. מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען צאהלען 25% ביליגער.

וויטערדיגע יודען־עקסצעסען אין בוקארעשט

רומענישע סטודענטען שלאגען און ווארפען ארויס יודישע סטודענטען פון אוניווערזיטעט.

בּוּקאַרעשט, 16 (טעלעגראַפיש יט"א) אין משך פון דער גאַנצער וואָך קומען ווייטער פאָר אין דער בוקאַרעשטער אוניווערזיטעט עקסצעסען פון רומענישע סטודענטען.

אויף דער מעדיצינישער פאַקולטעט בעת'ן פאָרטראַג פון פראָפ. וולאַדעסקא האָבען די רומענישע סטודענטען געשלאָגען און אַרויסגעוואָרפען די יודישע סטודענטען און סטודענטקעס פון זאַל.

די כוליגאַנעס האָבען געשריגען:

„מ׳ר פאָדערען ניש: מעהר קיין „נומערוס קלאַוזוס", נאָר „נימערוס נולוס".

די דאָזיגע עקסצעסען זענען פאָרגעקומען ביי דער אָוועזענהייט פון אַ פאַרשטעהער פון דער מאַכט.

א פערט־זייטיגע קאנפערענץ

מכוח דער קומענדיגער סיים־סעסיע.

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים קאָרעספּאָנדענט) היינט 11 אַ זייגער פריה איז פאָרגעקומען אין סיים אַ פערטזייטיגע קאָנפערענץ צווישען ווינצע פרעמיער באַרטעל, אינעי׳ן מיניסטער סקלאַדקאָווסקי מיט׳ן מאַרשאַלעק ראַטאַי, וועגען דער קומענדיגער סיים־סעסיע.

וועגען דעם רעזולטאַט פון דער בעראַטונג איז דער פּרעסע נישט געגעבען געוואָרען קיין שום אינפאָרמאציעס.

מיניסטער זאלעסקי׳ס בעריכט פון גענף

פאר׳ן מארשאל פילסודסקי און פאר׳ן מיניסטארען־ראט.

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים קאָרעספאָנדענט) פרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי האָט היינט אויפגענומען דעם אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי, וועלכער האָט דעם פרעמיער געגעבען אַ גענויען בעריכט פון די בעראַטונגען אין גענף און אין פּאַריז.

וואַרשא, 16 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט האָט דער אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון די בעראַטונג פון דער פעלקער־ליגע אין גענף.

10 פראצענט צוגאב־שטייער אויפ׳ן יאהר 1927.

דעקרעט פון מלוכה־פרעזידענט.

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) נעכטען האָט דער מלוכה־פרעזידענט אונטערגעשריבען אַ דעקרעט, אַז די 10 פּראָצענט צוגאָב־שטייער איז חל אויפ׳ן יאָהר 1927 און אויך אויף אַלע פערלענגטע שטייערן פון היינטיגען יאָהר.

אנגענומען דעם בודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום.

אינצידענט אויף דער זיצונג פון בודושעט־קאָמיסיע.

וואַרשאַ, 16. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). אויף דער נעכטיגער אָוונד זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע איז געקומען צו אַ אינצידענט צווישען דעפּ. וואַסינטשוק און אַ בעאַמטען פון קריגס־מיניסטעריום.

דער לעצטער האָט איינינע מאָל איבערגעריסען מיט צווישענרופען די רעדע פון דעפּ. וואַסינטשוק.

איינער פון די העכערע בעאַמטע פון זעלבען קריג מיניסטעריום האָט אָנגעוויזען, אַז דער דערמאָנטער בעאַמטער שטאַמט פון רוסלאַנד האָט ער דעריום נישט געקענט פאַרטראָגען די אויספיהרונגען פון דעפּ. וואַסינטשוק.

דער בודזשעט פון קריג מיניסטעריום איז אָנגענומען געוואָרען.

בעפרייען פון אומזאץ־שטייער סוחרים פון 4. קאט.

אינטערווענץ פון דעפּ. ווישליצקי אין פינאַנץ־מיניסטעריום.

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) נעכטען האָט דעפּ. ווישליצקי אינטערווענירט אין פינאַנץ מיניסטעריום וועגען בעפרייען פון אומזאַץ־שטייער די סוחרים פון 4. קאַטעגאָריע.

היינט וועט דעפּ. ווישליצקי קאָנפערירען וועגען זעלבען ענין מיט׳ן פינאַנץ מיניסטער.

א נייע גרויסע עמיגראנטען־אפערע.

2 אפעריסטען האבען בעשווינדעלט פיל עמיגראנטען.

אין וואַרשאַ איז ענטדעקט געוואָרען אַ פרישע עמיגראַנטען־אַפערע, וועלכע עס איז ענליך צו די שווינדלערייען, וועלכע זענען זיינער צייט בעגאַנגען געוואָרען דורכ׳ן „וויזע קאָנסול" בנימין בראף. דאָס מאָל זענען געפאַלען אַלס קרבנות עטליכע צענדליג פּאַרזאָן, ראָס רוב פרויען, וועלכע האָבען געוואָלט עמיגרירען קיין אַרגענטינאַ און בראַזיליען. די אַפעריסטען זענען געווען צוויי בעקאַנטע יונגע „מכּרים" אין וואַרשאַ, וועלכע האָבען אַמאָל אין יענע „גוטע צייטען" פערמיטעלט צווישען עמיגראַנטען און „וויזע־קאָנסול" בראף. די דאָזיגע 2 יונגע לייט האָבען זיך אונטערגענומען אויסצואַרבייטען אויסלענדישע פּעסער און וויזעס קיין אַרגענטינאַ און בראַזיליען, פערלאַנגענדיג פאַר יעדען פּאַס מיט אַ וויזע און מיט אַרויספאָרונגס־פאַפּיערען צו 50 דאָלאַר. דערווייל האָבען די צוויי אַפעריסטען ביי יעדען עמיגראַנט גענומען עד לחשבון פון 25 ביז 30 דאָלאַר. אין משך פון עטליכע וואָכען האָבען זיי אָבגעשלעפּט די עמיגראַנטען, אַז היינט־מאָרגען וועלען די דאָקומענטען צונעשטעלט. ערשט היינטיגען דינסטאָג האָבען די עמיגראַנטען זיך ארומגעזעהן, אַז זיי זענען געפאַלען קרבנות פון אַן אַפערע ווייל זיי האָבען זיך דערוואוסט, אַז ביידע זענען שוין פון וואַרשאַ נעלם געוואָרען.

מיטוואָך האָבען עטליכע בעשווינדעלטע עמיגראַנטען געמאָלדען דער פּאָליציי וועגען דער אַפערע.

די צאָהל בעשווינדעלטע דערגרייכט ביז 40.

אמעריקאנער קאנגרעס וועגען פארד׳ם בעשולדיגונגען נעגען יודען.

וואַשינגטאָן, 16 (טעלעגראַפיש י.ט.א.) דער יודישער מיטגליד פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס סאָלאָמאָן בלום האָט אַריינגעטראָגען אין קאָנגרעס אַ רעזאָלוציע, אַז דער קאָנגרעס זאָל בעשטימען אַ קאָמיסיע, וועלכע זאָל אויספאָרשען די בעשולדיגונגען פון יודען־פרעסער פאָרד.

די דאָזיגע רעזאָלוציע איז איבערגעשיקט געוואָרען אין סעניאָרען־קאָנווענט.

בעשעדיגט 20 מצבות אויפ׳ן יודישען בית עלמין אין ברעסלוי.

ברעסלוי, 16 (טעלעגראַפיש יט"א) אויף דעם ברעסלויער יודישען בית־עלמין אויף גלאַזוי גאַס, וואו עס געפינען זיך פיל קברים פון יודישע גאונים און געלעהרטע, האָבען כוליגאַנעס צושעדיגט 20 מצבות פון הויכען היסטאָרישען ווערט.

די פייערונג צום 520־טען יאהרצייט פון ברוך שפינאזא.

אַמסטערדאַם. (י. ט. אַ.) די ספינאָזאַ־געזעלשאַפט אין אַמסטערדאַם מאַכט שוין פאָרבערייטונגען צו דער גרויסער פייערונג, וואָס וועט פאָרקומען דעם 27 פעברואַר 1927 י. צום 250־טען יאָהרצייט פון גרויסען יודישען דענקער ברוך שפינאָזאַ. צו דער פייערונג וועלען קומען שפינאָזאַ׳ס פערעהרער פון גאָר דער וועלט.

דעפוטאט קירשבראון בעקלאגט זיך אויף די שיקאנעס געגען יודישע זעלנער.

די נעכטיגע זיצונג פון דער בודזשעט־קאמיסיע.

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים־קאָרעספּאָנדענט). היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע פון סיים. בעת דער דיסקוסיע איז מיט אַ פּאַטריאָטישער רעדע אַרויסגעטראָטען דעפּ. קירשבראָין. ער האָט אין אָנהויב געריהמט דעם מאַרשאַל פּילסודסקי פאַר זיינע אויפטוען אין דער אַרמעע. דערביי האָט ער אָנגעוויזען, אַז הגם ס׳זענען דאָ אין דער אַרמעע גוטע פעדאַגאָגען, טוען זיי נישט זייער אַרבייט ווי ס׳וואָלט געדאַרפט זיין. ער האָט ציטירט אַ טאָג־בוך פון אַ זעלנער אין שטעדטעל ניסקע, דעם זעלבען האָט מען שרעקליך געפייניגט און ער האָט בעקומען שווינדזוכט.

נישט קוקענדיג אויף די אינסטרוקציעס פון קריגס־מיניסטעריום האָט דער גענעראַל־שטאַב נאָך נישט אָפּגעשאַפט אַ רייה געהיימע צירקולאַרען בנוגע יודישע זעלנער, וועלכע זענען נאָך נישט גלייכבערעכטיגט געוואָרען.

דעפּ. קירשבראָין ברענגט אַ רייה פאַלען, ווען מ׳האָט געצוואונגען יודישע זעלנער צו עסען טריפה. אין די פ. ק. או׳ס קוואַליפיצירט מען קראַנקע יודישע יונגעלייט מיט מעדיצינישע צייגנישען — אין דער קאַטעגאָריע A.

די גאַנצע רעדע איז אָבער געהאַלטען געוואָרען אין אַזאַ הכנעה׳דיגען טאָן, אַז דער ווינצע־קריגס־מיניסטער קאָנאָושעווסקי האָט די רעדע פאַר אָרדענט אָפּצודרוקען אין „פּאָלסקאַ זבראָינאַ".

נאָכדעם האָט דער ווינצע־קריגס מיניסטער קאָנאָושעווסקי געהאַלטען אַ שפּה׳דיגע רעדע. ער האָט אָנגעוויזען, אַז אין דער אַרמעע איז נישטאָ קיין בעזונדערע בעהאַנדלונג פאַר יודען, ווייסרוסען, אָדער אוקראַינער, אַז ס׳איז דורכאויס פעראָרדענט אַ גלייכע בעהאַנדלונג פון אַלע זעלנער און, אַז די אַלע פאַלען פון נישט גלייכע בעהאַנדלונג וועלען אויסגעראָטען ווערען.

מיט אַ שאַרפער רעדע איז אַרויס־

געטרעטען דעפּ. וואַסינטשוק. ער האָט אויסגערופען: „אויב איהר וועט נישט שאַפען קיין זעלבסטשטענדיגע אוקראַינע, וועט נאָך קומען אַ צייט ווען איהר וועט אויף דער קניע קומען אונז באַטען, אַז מיר זאָלען אייך ראַטעווען אין געפעהרליכע פאַר אייך מאָמענטען. קיין אונאָפּהענגיג פּוילען קען נישט זיין אָהן אַן אונאָפּהענגיג אוקראַינע!"

דעפּוטאַט ליבערמאַן האָט איינגעטראָגען אַ פאָרשלאָג צו פערקלענערען דעם מיליטער קאָנטינגענט אויף 58 000 מאַן. נאָכדעם איז מען איבערגעגאַנגען צו די איינצעלנע פּאָזיציעס. אויף דער אָוונד־זיצונג איז דער בודזשעט אָנגענומען געוואָרען.

דער רושם פון פרעמיער־פילסודסקי׳ס רעדע.

מיינונגען פון פערשידענע סיים־ריכטונגען.

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש) וועגען דער רעדע פון פרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי אויף דער זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע האָט.

דעפּוטאַט שטשעפּאַנסקי (וו.ל.נ.) ערקלערט, אַז שוין דאָס בעווייזען זיך פון מאַרשאַלעק פּילסודסקי אויף דער סיים־קאָמיסיע, האָט געמאַכט אויף מיר אַן אויסערגעוועהנליך גוטען איינדרוק. דער דאָזיגער אַרויסטריט פון מאַרשאַל־פּילסודסקי מוז זיך אויך זעהר גוט אָפּרופען אויף די ווייטערדיגע בעציהונגען צווישען סיים און רעגירונג. בעזונדערס איז גוטיג אַזאַ צוזאַמענאַרבייט פאַר דעם אויפבוי פון דער אַרמעע, וואָס איז פאַר פּוילען אויסערגעוועהנליך וויכטיג.

דעפּ. מיאַנאָווסקי (כ. ד.) מיינט, אַז די רעדע פון מאַרשאַל פּילסודסקי איז געווען פול מיט דאגות וועגען דער אַרמעע. מעגליך, אַז דאָס איז אַן אָנווייזונג צו אַ בעסערע צוקונפט.

דעפּ. ליבערמאַן (פּ. פּ. ס.) האַלט, אַז דאָס איז געווען אַ רעדע פון אַ מיניסטער, וועלכער אָנערקענט דאָס רעכט פון פאַרלאַמענט צו געמיינזאַמער אַרבייט אין קאָנטראָלע אויפ׳ן מיליטערישען געביט. פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט, איז דאָס געבען אויפקלערונגען פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין דער קאָמיסיע זעהר אַ געוואונשענע ערשיינונג.

טאג-פראגען.

רומעניען.

ס'איז גוט געשעהען, וואס דאס יודי- שע „קאלא" האט אין אזא שטארקער און אזא פייערליכער פארם פראטעס- טירט געגען דעם בארבארישען אנטי- סעמיטיזם און אונמענשליכע פאגראם- מעשים אין רומעניען.

די גאנצע ציוויליזירטע וועלט מוז ענד- ליך געוואהר ווערען, וואס עס קומט פאר אין דעם לאנד פון קוזיסטישע סטודענטען-מערדער און פון רעגירונגס- מיניסטאר'ען, וואס האבען די חוצפה פון דער פארלאמענט-טריבונע צו פערטיי- דיגען די געמיינע פערברעכענס פון א קוזא און זיינע משוגע געווארענע תלמודים.

זאל כאטש די וועלט וויסען, אז רו- מעניען האט נישט דאס רעכט בעטראכט צו ווערען אלס א ציוויליזירטע מלוכה און זאלען די רומענישע יודען געוואהר ווערען, או אין דעם קאמף געגען זייערע ביטערע און גיפטיגע שונאים האבען זיי הינטער זיך דאס יודענטום פון גאר דער וועלט.

רומעניען איז פוילען'ס פערבינדע- טער און רעכענט אין א ערנסט-פאל אויף דער הילף פון פוילען. זאל מען איצט אין די רומענישע רעגירונגס-קריי- זען וויסען, אז דריי מיליאן פוילישע יודען קענען נישט מיט זייער גאנצען הארצען שטעהען אויף דער זייט פון דעם דאזיגען בינדעניש, ווייל זיי זע- הען, וואס עס האבען אויסצושטעהען און צו ליידען זייערע רומענישע ברי- דער. סוף-כל-סוף איז א שטארקער פראָ- טעסט, וואס ווערט אונטערגעשריבען פון 34 דעפוטאטען 12 סענאטארען פון דער פערבינדעטער מלוכה — נישט קיין קלייניגקייט. מען וועט אויך אין רומע- ניען זיך אמאל מוזען אנהויבען רעכענען מיט דער עפענטליכער מיינונג פון דער וועלט.

אין ליטא און ביי אונז.

ביי די לעצטע וואהלען איז אין ליטא דורכגעפאלען די פריהער הערשענדיגע קריסטליך סאציאלע פארלאמענט-מעהר- הייט און רעגירונג. אויף איהר ארט איז געקומען א מעהר-פראגרעסיווע, נישט קלעריקאלע מאיאריטעט, וואס האט צוזאמען מיט דער פון איהר גע- שאפענער נייער רעגירונג בעשלאסען א סוף צו מאכען צו די קלעריקאלע און אנטיסעמיטישע מעשים פון דעם פרי- הערדיגען רעזשים.

איצט קומט פון קאוונא די ידיעה, אז די נייע רעגירונג האט זיך אויך גע- נומען אפשאפען דאס אין פריהערען פארלאמענט בעשלאסענע אנטי-יודישע זונטאג-רוה-געזעץ און אין א נייעם גע- זעץ געהט מען בעדייטענד דערלייכטע- רען די זונטאג-רוה גזרה.

נאר ביי אונז אין פוילען איז ליי- דער מיט דער ענדערונג פון דעם רע- זשים נאך דער מאי-איבערקערעניש נישט פארגענומען געווארען כמעט קיין שום ערנסטע ענדערונג אין דער בע- ציהונג צו יודען.

אין די ערשטע „האניג-חדשים" פון דער לעצטער רעוואלוציע האט אפילו דער דאמאליגער פרעמיער בארטעל יא געהאט צוגעזאגט, אז די רעגירונג וועט טראכטען צו ענדערען דאס זונטאג-רוה געזעץ אין דעם זין, אז די יודישע סוחרים, האנדווערקער און ארבייטער זאלען נישט עקאנאמיש רואינירט ווע- רען דאדורך, וואס זיי מוזען רוהען 2 טאג, בשעת אנדערע ארבייטען פולע 6 טאג אין דער וואך. פון דער הבטחה

פוילען און די געפער בעשלוסען

די געגנער פון דער רעגירונג פאר'ן מיליטער-בודזשעט.

ס'איז שוין נאך דער סעסיע פון גענף, ס'איז דעצידירט געווארען איינע פון די וויכטיגסטע מלחמה-נאכוועהעני- שען דורכדעם, וואס ס'איז קארעגירט געווארען א פונקט אין פרידענס טראק- טאט, וואו ס'האט זיך גערעדט וועגען אויסמיידען א רעוואנזש קריג מצד דייטשלאנד.

די דאזיגע פראגע וועגען ענטוואפנונג פון דייטשלאנד איז ביז איצט געווען רעגולירט אויף דעם אופן, אז אין דייטשלאנד איז געזעסען „א קאנטראליר- קאמיסיע, וועלכע האט אכטונג געגעבען, אז דייטשלאנד זאל זיך צו קיין רעוואנזש קריג נישט צוגרייטען. איצט איז די דאזיגע קאמיסיע אפגעשאפען געווארען און דייטשלאנד וועט אין א געוויסער מאס האבען פרייע הענד זיך מיליטע- ריש צו ערהאלטען.

ס איז זיך נישטא וואס צו וואונדע- רען, וואס דער לעצטער בעשלוס אין גענף האט געפינען דעם שטארקסטען אפקלאנג אין פוילען. איז דאך פוילען אמבלוטיגסטען פעראינטערעסירט אין פאל, ווען דייטשלאנד זאל מאכען צו גרייטען א רעוואנזש-קריג, מאכט דאך דייטשלאנד בכלל נישט קיין סוד פון דעם, אז זי איז אונצופרידען פון איהרע מזרח-גרעניצען און אויבערשלעזיען און דאנציגער קארידאר. זענען דאך אין לאקארנא פערזיכערט געווארען די מערב-גרעניצען פון דייטשלאנד און פוילען איז געבליבען פון דרויסען, דע- ריבער אויב דייטשלאנד האט זיך ארויס- געדרעהט פון דער אויפזיכט איבער איהר ענטוואפנונג איז עס קודם כל נוגע פוילען.

האבען זיך טאקע אין דער פוילישער פרעסע בעוויזען אלארם-ארטיקלען וועגען לעצטען בעשלוס אין גענף. אמת, דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי איז נאך זיין צוריקקומען פון גענף קיין ווארשא געווען זעהר אויפגערעגט צו- ליב די דאזיגע ארטיקלען און האט ערקלערט, אז ס'איז אבסאלוט נישטא מיט וואס זיך צו בעאונרוהיגען. ס'איז מעגליך, אז דער פיהרער פון אונזער אויסערן-פאליטיק האט אין בווסט קע- שענע פערשידענע הבטחות אין איז רוהיג, מיר האבען אבער נאך וועגען דעם קיין שום אפיציעלען בעריכט נישט, דורך קיין קאמוניקאט און אויך נישט דורך קיין רעדע פון אויסערן-מיניסטער אין סיים אדער אין סיים-קאמיסיע. דע- ריבער דארף דער מיניסטער בכלל נישט זיין צו אויפגערעגט אויף דער כמעט ריכטיגער שטעלונג פון דער פוי- לישער פרעסע.

דורך א ציפאל איז אבער דער בע- שלוס אין גענף אויסגעפאלען מיט דער בודזשעט דעבאטע אין אונזער פארלא- מענט און ספעציעל מיט דער דעבאטע וועגען בודזשעט פון קריגס-מיניסטער- יום. מיר ווייסען, אז ביי דער אלגע- מיינער דעבאטע אין סיים האבען די געגנער פון דער רעגירונג ארויסגע- שטעלט די פאדערונג פון קירצען דעם מיליטער-בודזשעט. א ביסעל האט זיך געענדערט די שטימונג ביי די געגנער פון דער רעגירונג נאכ'ן בעשלוס אין גענף. אט שרייבט איינער פון די געג- נער פון דער איצטיגער רעגירונג דעפ. סטראנסקי אין זיין „ווארשאוויאנקא".

„אמת, שרייבט סטראנסקי די אויס- גאבען אויף מיליטער זענען זעהר בא- דייטענדע, זיי טרעפען אן 713 מיליאן זלאטים, ד. ה. כמעט 33 פראצענט פון גאנ- צען פוילישען בודזשעט. איצט קען אבער קיינער נישט טראכטען אין לאנד וועגען פערקלענערען די אויסגאבען אויף מיליטער און אין מערב-אייראפא וועט איצט קיינער מעהר נישט פרעגען, פאר- וואס פוילען גיט אויס אזוי פיל געלד אויף מיליטער.

ס'איז אויך כאראקטעריסטיש, וואס דער קלאסישער געגנער פון איצטיגען סיים, דער מארשאל פילסודסקי האט געפונען פאר נויטיג צו קומען אין דעמזעלבען סיים און פערטיידיגען דעם מיליטער-בודזשעט.

אפשר וועט דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי אפטרייסלען דאס לאנד פון דער מורא, דורכדעם וואס ער וועט עפענטליך ארויסזאגען די גאנצע הינ- טער קוליסען פאליטיק פון גענף און ענטפלעקען די סודות פון די אנגענו- מענע בעשלוסען.

יער.

מזרח אייראפעאישע יודען

קאנען געהאלפען ווערען נאר דורך עמיגראציע-פערלייכטערונגען.

דער בעריכט פון יעקב לעשטשינסקי.

בערלין. (י.ט.א.) נישט לאנג איז צוריקגעקומען פון זיין רייזע דער בע- קאנטער ווירטשאפט-סטאטיסטיקער ה' יעקב לעשטשינסקי, וועלכער האט אלס מיטגליד פון עקזעקוטיוו פון „עמיג- דירעקט" בעזוכט די באלטישע מלוכות און פוילען, כדי זיך צו בעקענען מיט דער ווירטשאפטליכער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין די לענדער. אין זיין בעריכט צום פרעזידיום פון „היאס עמיגדירעקט" שטעלט ה' לעשצינ- סקי פעסט, אז די עמיגראציע-טעטיגקייט איז איינע פון די וויכטיגסטע אויפגא- בען, וועלכע דארף געטאן ווערען אין די דאזיגע לענדער, די הויפט-סיבה פון דער שווערער עקאנאמישער לאגע פון די יודען אין פוילען ליטע און לעט- לאנד זעהט לעשצינסקי אין דער רעלא- טיווער איבערבעפעלקערונג פון די שטעט.

האט זיך אבער אויסגעלאזט א בוידעם און מען הערט און זעהט נישט וועגען קיין שום הנחות אין דער דאזיגער אנ- געוועהטאגטער פראגע.

כסדר ווערען אייגבערופען נייע קאנ- פערענצען און אנקעטען; מען רעדט, פערהאנדעלט, שטודירט — עס בלייבט אבער אלץ ביים אלטען און מען זעהט נישט קיין שום האפנונג אויף א באל- דיגער ענדערונג.

אין ליטא איז ביי א רעזשים ענדערונג געקומען אויך צו א ביסעל בעסערע צייטען פאר יודען; ביי אונז אין פוי- לען איז אלץ, אלץ געבליבען ביים אלטען...

רעפ. מ. פראסטיג.

די לאגע פון די יודען אין פוילען שטעלט זיך פאר אזוי שווער, דאס אפילו די גינסטיגע ענדערונג אין דער פאלי- טיק פון דער פוילישער רעגירונג לגבי יודען וועט וועזענטליך זייער עקאנא- מישער לאגע נישט ענדערען.

די אביעקטיווע בעדינגונגען אין פוי- לען האבען געפיהרט צו אן איבערגרו- פירונג אין האנדעל און אינדוסטריע, אויף אזא אופן, אז עס איז געבליבען ווינציג ארט פאר יודישע סוחרים און פאבריקאנטען. צענדליגער טויזענדער סוחרים און נאכמעהר מענשען, וואס זענען ווירטשאפטליך אבהענגיג פון סוחרשום זעהען צו, ווי עס ענטרינען די קוואלען פון זייער ווירטשאפטליכער עקזיסטענץ. אמאל האבען זיי זיך אר- יענטירט אויפ'ן אויסלענדישען מארק. וועלכער איז אבער איצט שוין פער- שוואונדען. דער אינערליכער מארק קען נישט בעפרידיגען דעם יודישען האנדעל און די יודישע אינדוסטרי- עלער פראדוקציע. ענליך איז די לאגע אין ליטע און אין אנדערע מזרח לענדער. דורכ'ן אבשטעלען די אויסוואנדערונג, ווייל עס פעהלען איינוואנדערונגס-לענ- דער שאפט זיך א רעזערוואר פון ווירטשאפטליך איבעריגען מענשען מא- טעריאל.

יעקב לעשצינסקי זעהט אין דער בע- לעבטער טעטיגקייט פון „היאס-עמיג- דירעקט" דעם וויכטיגסטען הילפס-מיטעל אין דער טראגישער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין מזרח-איי- ראפא. יעדע טויזענד עמיגראנטען, וואס וועט ארויספאהרען פון פוילען, וועט אין א צוויי יאהר ארום מיטציהען ווי- טערדיגע טויזענדער מענשען. בעת דער אויסוואנדערונג דארף קומען אין בע- טראכט דער יונגער, קרעפטיגער עלע- מענט. אונטער דער אויפזיכט פון די יודישע עמיגראציע-געזעלשאפטען וועט דער דאזיגער עלעמענט אריינדרינגען אין די נוצליכע און פראדוקטיווע צווייגען פון דער ווירטשאפט און וועט צוגרייטען דעם באדען פאר די ווי- טערדיגע רייהען פון עמיגראנטען.

הרב טייטעלבוים

צוריקגעקומען קיין אמעריקא.

וואס ער דערצעהלט וועגען פוילען.

ניו-יארק, (י. ט. א.) נאך א לענ- גערען בעזוך אין ארץ-ישראל און אין פוילען האט זיך צוריקגעקעהרט קיין אמעריקא הרב טייטעלבוים, דער פאר- שטעהער פון צענטראל-רעליף.

אין אן אינטערוויאו מיט א פארשטע- הער פון דער יודישער טעלעגראפען- אגענטור האט הרב אהרון טייטעלבוים ערקלערט, אז די יודישע לאגע אין פוי- לען האט זיך לעצטענס פערבעסערט צוליב דריי אורזאכען: ערשטענס, ווייל די יודען האבען מעהר צוטרוי צו דער פילסודסקי רעגירונג, צווייטענס, ווייל צוליב דעם קוהלען-שטרייק אין ענג- לאנד איז געווארען מעהר ארבייט אין פוילען און דריטענס, ווייל די קאאפע- ראטיווע קרעדיט אינסטיטוציעס פון אמעריקאנער דזשאינט העלפען פיל, אז די יודישע קליינע סוחרים און בעלי- מלאכות זאלען זיך שטעלען צוריק אויף די פיס.

פונדעסטוועגען, האט הרב טייטעל- בוים צוגעגעבען, איז נאך די לאגע אין פוילען זעהר שלעכט, וואס נויטיגט זיך אין הילף פון אמעריקא. הרב טייטעלבוים האט שטארק געלויבט די לעהרער פון די יודישע פאלקס-שולען, וואס ארבייטען פאר הונגער-לוין און קריגען נישט זייערע שכירות פאר מאנאטען-לאנג. זיי זענען די גרעסטע פילאנטראפען, האט ער געזאגט.

15-טער ציוניסטישער קאנגרעס וועט פארקומען דעם קומענדיגען זומער.

לאנדאן, (י.ט.א.) דער ציוניסטי- שער וועלט-עקזעקוטיוו אין לאנדאן טיילט מיט, אז דער 15 טער ציוניסטי- שער קאנגרעס וועט פארקומען אין זו- מער 1927 יאהר. דער גענויער טערמין און ארט פון קאנגרעס איז נאך נישט ענדגילטיג פעסטגעשטעלט. עס ווערט אויסגעדריקט די האפנונג, אז דער קאנגרעס וועט רעפרעזענטירען א מי- ליאן שקל צאהלער...

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט די טשעכאסלאוואקישע ציוניסטישע ארגאניזאציע זיך געווענדעט צום וועלט עקזעקוטיוו וועגען דעם, אז דער 15-טער קאנגרעס זאל פארקומען אין טשעכא- סלאוואקיי.

CZARY

היינט גרויסע פרעמיערע!

די שיף

פון די זעלבסטמערדער

אויסערגעוועהנליכע דראמע אין 8 אקטען.

אויסער'ן פראגראם

2 אקט. אמעריקאנער קאמעדיע

שניי-שיך

פעפענע פון ריגע און טרעטאהן פון 20 זל. אן,

פיל-פאנטאפעל פון 4 זל. אן.

סקלאד פון קאלאשען און שניי-שיך

אנדראווא 2 (רוג נאוואָ מיָעיסקא).

רעפעראציע פון שניי-שיך אויפן ארט. 838

בעזוכט די אויסשטעלונג

פון די לאדוער קונסטמאלערס

START

6-טען שערפיען 4 (בענעדיקטא).

אפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אווענד

ANGIELSKA HERBATA SIBUNION

Dr PRYBULSKI

צוריקגעקעהרט.

יאסינדוכא 1, טעלעפאן 25-38

ווענערישע און האר - הויט - קראנקהייטען, מענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 און פון 4—8 אווענד,

דאמען: פון 4—5 נאכמ.

היינט און פאלגענדע טעג!

דער קרבן פון פרייע ליבע

גרויסער 10-אקטיגער געשריי פון קינדער, וועלכע קענען נישט זייערע עלטערן.

BERNARD GOETZKE

צוזאמען מיט דעם גע- ניאלן 14-יעריגן

LUDWIK RALPH

גיגאנט קונצטער פון פוילען אין שטומען.

אויסער'ן פראגראם: „אין די נעגעל פון ליבע"

פראגראם: דער גרעסטער פראנצויזישער שלאגער

„NĘDZNICY"

Reduta

אנהויב שבת און זונטאג 3 א זייגער נאכמ., אין נעוו. טעג 5 נאכמיטאג, לעצטער סעאנס — 10 אין אווענד.

וועגען אומגעזעצליכע קלעפּ...

פון משה בראָדערזאָן.

די מיינונג פון פּרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי וועגען דער יודישער „קאַלאַ" וועלכע איז פערעפענטליכט געוואָרען אין דער פּאַריזער „טאַן", האָט געוויס בעמאַכט אַ שלעכטען איינדרוק ניט בלויז אויף דער „קאַלאַ" גופא, נאָר אויף אַ סך גרעסערע פּעריפעריע.

עס איז דאָך לחלוטין ניט קיין גע-שמאַקע זאַך, ווען מען זאָגט אויף אַ נאַציאָנאַלע פּאַרלאַמענט-פאָרשטעהער-שאַפט, אַז זי בעשטעהט בלויז פון אָפּאָרטוניסטען, וועלכע טראַכטען נאָר וועגען געוויסע מאַטעריעלע אינטערעסען.

ווען מיט די „מאַטעריעלע אינטערעסען" זאָל מען אפילו ניט מיינען אויס-שליסליך אונזערע דעפּוטאַטען און סע-נאַטאָרען, איז דאָך אַזאַ פאָרוואורף אויך אַ היפשער פּאַטש אין פּנים...

ד. ה. ווען מיט זייער אָפּאָרטוניזם וועלען די אויסדערוועהלטע אויסטען די טובה פון זייערע וועהלער – ווען צו-ליב כלל-ישראל (אין דעם איז אונזער „קאַלאַ", אַוודאי איבערצייגט, ווי די איבעריגע סיים-קלובען, אַז זיי טוען זייער טואונג לטובת זייערע גרופּירונ-גען) מוזען זיי זיין אָפּאָרטוניסטיש, און טראַכטען וועגען „מאַטעריעלע אינטע-רעסען".

אַזוי-צו-זאָגן אָבער, איז דאָס אַנרו-פען זאַכען, פּרשיינליכען, ובפרט – אונ-גערמאַלע, מיט אַ שנעל-געבאָרגטען נאָ-מען, וואָס האָט אַ ווייטע, זעהר ווייטע עהנליכקייט מיט דער ווירקליכקייט – בעצייכענען מיט אָפּאָרטוניזם און יאָ-געניש נאָך מאַטעריעלע אינטערעסען די גאַנצע אַרבייט פון דעם יודישען סיים-קלוב – דאָס איז מצד דעם ראש פון דעם איצטיגען פּוילען מעהר ווי אַ ניט-פערדינטער פאָרוואורף, וואָס לאָזט זיך, ליידער, נאָר אויסטייטשען מיט אַ ניט-פּינקטליכען איבערגעבען פון דער אַרויסגעזאָגטער מיינונג.

דער יודישער זשורנאַליסט קאָן זיך טרייסטען דערמיט, אַז דער אינטער-וויאו פון דער „טאַן" מיט פּילסודסקי'ן איז ניט געווען, ניט פּרעציז, ווי כמעט אַלע אינטערוויאו'ען, און עס קאָן גע-מאָלט זיין, אַז דער אָנפרעגער איז פערפיהרט געוואָרען פון אייגענע קאָ-מענטאַרען, און צוגעשריבען אַזוינע פּסוקים, וואָס פּילסודסקי אַלס פּרעמיער האָט ניט געקענט אַרויסזאָגען.

*

אַלס מיליטער-מאַן – איז עפּיס אַנ-דערש!

דער איש חיל איז דאָך אין גרונד-גענומען, ערצויגען אַלס – אָפּאָרטוניסט.

ער מוז זיך צופּאַסען צו היץ און קעלט, צו לעבליך און וואַרעם, און ווען מיר זעהען דעם עצמת נפש פון פּ.פּ.ס., וואָס פּילסודסקי האָט זיי פאַרשאַפט מיט זיין דיפּלאָמאַטישער סטראַטעגיק אין ניעסוויעזש – קומט ווילענדיג-נישט-ווילענדיג אויפ'ן זינען דאָס געבאָרגטע וואָרט – אָפּאָרטוניזם!

אַ בולט'ער ביישפּיל פון צופּאַסען זיך צו אומשטענדען.

און אַ מערקווירדיגע זאַך: דער בע-גריף „אָפּאָרטוניזם" איז בעליידיגענד, בעת די אויסטייטשונג זיינע – אַבסאָ-לוט ניט!

אויך דאָ שפּילט אַ ראָלע דער טאָן, די אַרומיגע אַטמאָספערע.

ס'איז, ווי מיט דעם וואָרט „זשיד" אין פּוילען: ס'ווענדט זיך, ביי וואָס פאַר אַ צו'אַנגעלעגענהייט, און ווי-אַזוי דאָס דאָזיגע וואָרט ווערט בענוצט.

דאָס נעמליכע – מאַטעריעלע אינ-טערעסען!

מיר צווייפלען גאָרניט, אַז איטלי-כער, וואָס האָט ליב באמת דאָס לאַנד, זוכט און קעמפט קודם כל – וועגען מאַטעריעלישע קאָנצעסיעס לטובת זיין פאָלק – פאַר זיך, הייסט עס! – פאַר זיינע בירגער; און דערנאָך, ווען דער רבונו של עולם זאָגט זיך ניט איבע-ריגס וועגען דעם, טראַכט ער אויך וועגען גייסטיגע און מאָראַלישע קאָנ-צעסיעס, דער קורס פון וועלכע עס איז ביי אונז לעת עתה אַ ביסעל שוואַכער...

*

צו האָבען מיר, וואָס פאַרצוואַרפען אונזער יודישער פאָרשטעהערשאַפט?

אַוודאי און אַוודאי האָבען מיר איהר וואָס פאַרצוואַרפען, און זי איז ניט ביי אונז פון די „אונבעריהרליכע" אַזוי-צו-זאָגען, פון די ציטעריגע, און ניט איין מאָל האָט זי זיך שוין ביי אונז דערלעבט כשר-פערדינטע אָנגרי-פען מצד דער עפענטליכקייט.

זי, די יודישע פאָרשטעהערשאַפט, איז, איבעריגענס, ניט ערגער און ניט בעססער פון די ניט-יודישע פאָר-שטעהערשאַפטען, דער קאַמף פון וועל-כע עס ברענגט צו דער געוועהנליכער רעזולטאַטלאָזיגקייט. –

כ'ווייס, אפשר ליגט עס שוין אין דער נאַטור פון דעם יודען, אַז ער האַלט פאַר ניט-ראַציאָנעל צו רעדען צו דער וואַנד אָדער צום לאָמפּ, ווען די וואַנד אָדער דער לאָמפּ זאָלען אפילו זיין הייליגע שב'הייליגע.

אפשר אין דעם צופּאַסען זיך צו דעם דאָזיגען אומשטאַנד שטעקט שוין אַ שטיק אָפּאָרטוניזם, וואָס רופט אַרויס אַ ווי-דערווילען פון די מאַכטהאָבענדע וועגן און לאָמפּען...

די לעבענס-חכמה זאָגט: „אַז מען קאָן ניט אַריבער, בייט מען אַרונטער", און אונזער לעבענס-שטייגער האָט אונז אָנגעוויזען נאָך אַ לעבענס-וועג, וואָס איז אפשר אַ ווייטערער, אַ שווערערער, נאָר אַ שכל'דיג-בערעכטיגטער: „אַז מען קאָן ניט אַריבער – גיהט מען אַרום-עם"...

די וויזהייט פון כלעם האָט אונז בעוויזען, אַז ס'איז אומניצליך צו אָפּ-שטופּען מיט די בלויזע הענד אַ באַרג, וואָס שטייט אויפ'ן וועג.

וואָס איז דאָן דער וואונדער, ווען מיר מוזען זיך צופּאַסען צום געזעץ, וועלכער בעהאַנדעלט אונז, ווי די שטיפ-קינדער ? !

וואָס איז סוף כל סוף די „קאַלאַ" שולדיג, ווען אויף אַ שענדליכען אופן קויקעלט מען זי אַרויף אויף אַ גליטשי-גען וועג פון אומגאַדע-הבטחות ? !

ווער איז שולדיג אין דעם „אָפּאָר-טוניזם", וועלכער איז אויסען די חיי-שעה, דעם מינימום פון עקזיסטענץ-מעג-ליכקייטען.

*

– וואָס'ערע מאַטעריעלע קאָנצעס-יעס זוכען מיר פאַר זיך ?

ניט איינעם פון אונז וועט שווער זיין דערויף צו ענטפערען.

דאַכט זיך, אַז אַזעלכע מחוץ לדרך הטבע'דיגע קאָנצעסיעס זענען נאָר נישטאָ.

מיר האָבען ניט געהערט, אַז אונ-זער סיים-רעפּרעזענטאַנץ זאָל ווען ניסט-דיג, איז האָבען אַזעלכע געפאָדערט. פאַר-קעהרט, ווען מ'זאָל זיך אָנהויבען אָפּ-געבען אַ ביסעל דין וחשבון, וועלען מיר אין דער אונטערשטער שורה זעהן, אַז פיל, זעהר פיל געדענקען ניט אונזערע דעפּוטאַטען און סענאַ-טאָרען, אַז פיל ווייסען זיי ניט, אַז פיל פאַרגעסען זיי, און פיל הערען זיי ניט, ווען מ'דערמאָהנט זיי אפילו...

ס'קאָן גרייליך געמאָלט זיין, אַז דע-ריבער איז אונזער „קאַלאַ" איצט גע-קרוינט-געוואָרען אַלס אָפּאָרטוניסטיש!

און דאָס ווייסט דאָך איטליכער:

אַז דער אָרגאַניזם איז קראַנק, אויס-געהונגערט, אויסגעפּייניגט – קאָן דאָך דער קאָפּ ניט אָפּגעבען זיך מיט גייס-טיגער שליחות, מיט אידעאַלען אַלאַ-„מאַניאַ גראַנדיאָזאַ", אויב ער זאָל ניט אָנהויבען צו האַלוציאינירען – משוגע-ווערען אויפ'ן גאַנצען קאָפּ, און מאַיע-סטעטיש רעדען פון וועג...

אין אָט-אָ-דער סיבה געפינען מיר פיל פערטיידיגונגס מאָמענטען פאַר אונזער געזעלשאַפטליכקייט, וואָס איז אַנעמיש, אָפּטמאָל אונגעשיקט, אפילו רחמנות'-דיג, אָבער, – ניט האָפענונגסלאָז.

פון דער דאָזיגער לאַגע וועלען מיר – און אַלע מיט אונז – אַרויס, ווען די אומשטענדען וועלען זיך ענדערען, ווען מענש און בירגער וועט זיך ניט מוזען צופּאַסען צו אומשטענדען, נאָר – פאַרקעהרט.

*

אַ קליינער רעפלעקס:

די וואָך איז מיר אויסגעקומען ס'ער-שטע מאָל צו זעהן אַ באָקס-קאַמף. (אַ טעמפּער בלוטיגער ספּאָרט).

אַן'אויבער-שלעזישער קריסטליכער בחור קעמפט מיט אַ ברעסלויער יודי-שען יונגערמאַן. מען האַקט זיך מיט די פויסטען איבער די קינבאַקען; מען בלו-טיגט. לסוף פאַלט דער יודישער יונ-גערמאַן צוזר'ערד, און צאַפּעלט, ווי אין גסיסה. מען שלעפּט איהם אַראָפּ פון דער שלאַג-בימה אַ האַלב-טויטען און אין אַ פּאָר מינוט שפּעטער, ערקלעהרט דער ריכטער, אַז דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט אַ ניט געזעצליכען קלאַפּ, פון וואָס דער קעמפער האָט גע'חלשט.

דער געוואונענער איז אָבער ער, דער האַלב-טויטער ברעסלויער יונגערמאַן – ער האָט מעהר פּונקטען...

דאָס איז קעגען דעם וואָס מען זאָגט – אויסמיידען אומגעזעצליכע קלעפּ!

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אַרטיסט

יוליוס אַדלער

צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל. פרויען: הדסה, האַליטש, סאַלאַמאַז, רענינאַ, שייעוויטש. מענער: בריז, לאַוי, קאַן, קורע, קראַנע, שטאַק-פעדער, ראַטשיין און אַנדערע.

פרייטאַג, ד. 17 טן דעצעמבער ה' י' האַלב 9 אָווענט צום 2-טען מאָל!

בעריהמטע פּיעסע פון א. כט-ינדבערג

דער פאָטער

הויפּטראָל – ריטמייסטער – יוליוס אַדלער.

שבת, ד. 18 דעצעמ. האַלב 4 נאָכמ. די סענסאַציאָנעלע פּיעסע פון א. דימאָוו

קין אָדער: „ישעני און ליידענשאַפט"

הויפּטראָל קין – י. אַדלער

שבת, ד. 18 דעצ. 8.30 אָוו. אויפ'ן אַלג. פערל: לאַנג דן בעליבטע פּיעסע פון וואַלאַטערעווסקי:

ישיבה בחור

הויפּטראָל ישיבה בחור — יוליוס אַדלער.

זונטאַג, ד. 19 דעצ. 9 אָווענד פּרעמיערע! צום 1-טען מאָל אין לאָדז פּרעמיערע! די בעריהמטע דראַמע פון אַנטאָן ווילדגאַנס, וועלכע איז געשפּילט געוואָרען אין בערלין העכער 300 מאָל מיט אַ אומגעהויערן ערפאָלג

ליבע און עראָטיק

הויפּטראָל ד"ר מאַרטין פאַעט י. אַדלער.

גאַרדעראָבע פריי! אַדמ. לייטער: א. שטאַהפּער.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע. 804

אַנאָנס: מאָנטאַג, דעם 20 דעצעמבער אַ גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג.

די מאַמע פון יודישען טעאַטער

(צום 1-טען יאָהרצייט פון אסתר רחל קאַמינסקאַ)

די מאַמע פון יודישען טעאַטער איז שוין אַ יאָהר טויט. ניט נאָר פון יו-דישען טעאַטער, נאָר פון אַלעמען, וועל-כע האָבען געהאַט דאָס גליק איהר צו הערען און צו זעהן אַמאָל אויף דער בינע, און ווער האָט אסתר-רחל'ען ניט געזעהן ?

דער הויך אַסימילירטער אינטעליגענט, דער פאָלקס-מענש, די „יורענע פון קאַ-שיק" אָפּשאַפענדיג עקליכע גראָשענס פון איהר טרוקען ברויט, האָבען ניט געקענט דורכלאָזען די געלעגענהייט צו „גיין זעהן אסתר-רחל'ען". ביי יעדען האָט זי געוועקט געפיהלען, וועלכע זע-נען געבליבען אויף אַ לאַנגע צייט אין דער נשמה.

דער אַסימילירטער אינטעליגענט האָט זיך דערמאָנט אין אַלטען שטאַם, פון וועלכע ער איז אָפּגעריסען. ס'האָט אַ ציטער געטאָן זיין טרוקען האַרץ און געזעהן און געפיהלט האָט ער ווי פער-דאַרט גייסטיג איז ער געוואָרען.

דאָס פאָלק האָט אין אסתר-רחל'ס ווערטער געפונען די אָפּקלאַנגען פון די שווערע זאָרגען און ליידען פון טאָג-טעגליכען לעבען, פון די אַלע אָנגעווייטאָגטע אומרעכטען, וועלכע טאָג איין טאָג אויס ווערען בעגאַנגען פון קינדער צו עלטערען (און אַמאָל פאַרקערט), פון די צרות מצד די שטאַרקע לגבי די שוואַכע, בכלל פון דעם טראַגיזם פון גרויען לעבען.

און וואָס איז בעשטאַנען אסתר-רחל'ס צויבערקראַפט, וועלכע האָט ביי אַלע-מען אַרויסגערופט אַ טרער, אַ טיפע זיפץ, אַ זיפץ-ווייטאָגדיגע אָנרעגונג און אַ שפּאַ-נונג ? דער סוד איז געלעגען אין איהר טיף פיהלענדען, ווייט אַריינדרינג-ענדען קוק אין די טיפעניש פון יע-דער קליינער און גרויסער נשמה.

אין איהר שטים מיט דער ווייכקייט און ליבע פון אַ מאַמע, צאַרטקייט און מילדקייט פון אַ פרוי, מיט אַ נאָבעלער גייסטיגער אָרגאַניזאַציע איז שוין עפּיס געווען דאָס, וואָס האָט בעהערשט, בע-צויבערט, צו זיך געצויגען. און די אָפט באַנאַלע סענטענצען פון דראַמאַטורג (גאָרדין) האָבען געקלונגען ביי אסתר-רחל'ען, ווי ענטפּלעקונגען, ווי טיפע לעבענס-פילאָזאָפיע.

ווי רירענד זענען איהרע ווערטער „יאָ מיר זענען אין אַ היים" דאָרטען אין אַמעריקאַ, ווען זי שטעלט פאַר די פרוי, וועלכע קומט אַלס עמיגראַנטקע צו איהר מאַן, און געפינט, אַז ער האָט זיך שוין „בעפריינדעט" מיט אַן אַנדער פרוי. ווי ס'פּלאַצט איהר דאָס האַרץ פון אַ בעליידיגטער פרוי, מוטער אין דאָזיגען פרעמדען לאַנד צווישען פרעמ-דע מענשען (פּיעסע „אָהן אַ היים").

און בלוטיגט ניט אונזער האַרץ, ווען מיר זעהען די שטאָלצע מירעלע אפרת אַ דערנידריגטע דורך איהר שנור, אַ פערוואָרלאָזטע פון איהרע זיהן, צוליב וועלכע זי האָט איהר גאַנ-צען לעבען אַלס אַלמנה מקריב געווען און זיך אָפּגעזאָגט פון פערזענליכען לעבען ?

און ווער געדענקט ניט די אומ-גליקליכע „חסיה די יתומה", ביי וועל-כען, די איבערגעזעטיגטע נעמען אָוועק דאָס מייערסטע, די עהרע, די ליבע, דאָס גאַנצע האַרץ און צוטרעטען עס ברוטאַל צוזאַמען מיט'ן לעבען ?

אסתר-רחל אויף דער סצענע האָט ניט געשפּילט, נאָר איבערגעלעבט און מיט איהר אינטואיציע געצוואונגען די צושויער זיך צו פערטראַכטען, ביי וועמען אָנגעגריפען אַ קראַנקען וואונד און ביי וועמען אַ קראַנק געוויסען.

און מיט וואָס האָט אסתר-רחל אָנגע-הויבען? אַלס קליינשטעטלשע מיידעל פון אַן אָרימען שמש אָדער חזן קומט זי אַריין אין דער שטאָט וואַרשאַ. אָהן בילדונג, אָהן געלד, ווערט זי אַ „פרי קאַזשטשיצע". אָבער לעבענסלוסטיג איז זי, ציהט זיך צום טעאַטער, צום דע-מאָלסדיגען יידישען שונד-טעאַטער און ווערט אַליין „אַ זינגערין", אַ שפּרינגע-רין", אַן'אַקטריסע, וואַנדערט איבער שטעטלעך מיט אַנדערע קבצנישע אַר-טיסטען. שפּילט ניט איין מאָל אין אַ פערד-שטאַל, נעכטיגט אין שמוציגע אַכסניות, שיצט זיך פון קעלט מיט דעקאָראַציעס, בעקומט 15–20 קאָפּיקעס פאַר אַן'אָווענט „שפּילען". האָט חתונה (מיט'ן אַקטיאָר קאַמינסקי), געבוירט קינדער, פון וועלכע אַ טייל קומען אום אין דעם אָרימען ציגיינער-לעבען.

אָבער דאָס וואַנדער-לעבען בערייכערט איהר מיט איינדרוקען. זי ווערט אויסגעמישט מיט'ן פאָלק, דערקענט זיין נשמה און פערשטעהט און פיהלט און לעבט איבער די ליידען פון יעדע פרוי: איהרע פערזענליכע אומגליקען האָבען נאָך מעהר אויסגעשליפען איהר סובטעל האַרץ. און אין יעדע ראָל איהרער האָט זי אַריינגעטראָגען ניט נאָר דאָס ריין יודישע, נאָר דאָס אַל-געמיין מענשליכע, דאָס טראַגישע, וואָס איז אַ בעשטאַנד פון אונזער לעבען.

אסתר-רחל האָט זיך אַנטפּלעקט אין איהר גרויס דאַן, ווען דאָס יודישע טעאַטער איז בעפרייט געוואָרען פון געצוואונגענער דייטש רעדען (אַז אַך און ווי צו דעם דייטש) אין 1905 יאָהר. זי בעוויזט זיך אין גרעסערע שטעט, און דער עולם האָט שוין דערפיהלט ס'אַראַ בריליאַנט ס'גלאַנצט אויף דער יודישער סצענע. אָדעס, קיעוו, פּעטער-בורג, כאַרקאָוו א. אַז. וו. זענען ענט-ציקט, אפילו די רוסישע קריטיק גע-פינט ניט גענוג לויב-ווערטער פאַר דער „יודישער דוזע" און ווי אסתר-רחל קומט אין יודישען תחום, איז אַ יום-טוב, יונגער איז בעגייסטערט, על-טערע ווישען טרעהרען. זיי זעהען דעם שפּיגעל פון לעבען, מיט דעם ביטערען כוס, וואָס לויערט אויף יעדען. אסתר-רחל ווערט דאָס ליבלינג פון יודען אָהן אונטערשייד פון עלטער און וועלט-אַנשויאונג. איהר שטים, איהר סאַמעט-שטים, איהר פשטות, איהר איבערצייגענדע קראַפט.

דאָס קאָן קיין מאָל ניט פערגעסען דער, וואָס האָט איהר געהערט. קיין יורש'טע האָט זי ניט געלאָזען. כל-זמן זי האָט געלעבט – האָט געלעבט די אידעע פון יודישען טעאַטער.

לאַנג נאָך וועלען מיר אסתר-רחל'ען בעוויינען. די מאַמע פון אַלע פער-דאַג'טע און פערטרויערטע. די מאַמע פון יודישען טעאַטער איז נישטאָ.

הערש אבראַמאָוויטש.

גוט און געשמאַק ביז'ן לעצטען טראָפּען

מיט גרויסע יובילעאום-פּרעמיעס פון 5 זל. ביז 000 זלאָטים

איז צו געפינען נור אין דער

טהיי

„Ewig"

און איהר צאָהלט ניט קיין גראָשען טייערער פאָדערט-זשע נור „עוויג". 792

דער קעניג פון די איינברעכער.

אגנב, וואס האט געשלאגען דעם אייראפעאישען רעקארד.

קארעספאנדענץ פון וויען.

אין דער גנבות מלאכה ווערען איצט איינגעשטעלט רעקאָרדען פונקט ווי אין ספּאָרט און אין לופט פליהעריי. אין די לעצטע 10 יאָהר איז רעקאָרד-מאַן פו, דעם „פאַך" געווען ברייטוויזער, דער לעגענדאַרער העלד, דאָס שיינרעל און שטאָלץ פון אַלע גנבים אין אייראָפּע. דאָס איז דער אונדערגרייכבאַרער אידעאַל פון אַלע גנבים און איינברעכער, ער ערמוטיגט די יונגע גענעראַציעס פון גנבים, וואָס זייער טרוים איז — זיך צו דערהויבען ביז איהם. „כמעט ווי ברייטוויזער" איז די העכסטע שטופע פון לויב.

און אָט איז געקומען אַ דרייסטער, וואָס האָט געוואָגט צו שלאָגען דעם רעקאָרד. דאָס איז געאָרג מאָראַנסקי, וואָס איז ערשט גע׳משפט געוואָרען אין וויען.

דריי טאָג נאָכאַנאַנד איז ער געווען אין צענטר פון אַלעמענס אויפמערקזאַמקייט, אַ העלד, וואָס האָט בעוואויגען פיל הערצער שטאַרקער צו קלאַפּען, ער איז געווען אין צענטר פון אינטערעס פונם גאַנצען פובליקום, וואָס האָט ממש בעלאַגערט דאָס געריכט, און פון די רעפּאָרטערען.

זיין געוועזענער שוטף, אויך אַ מיטגליד פונם גנבים-אָרדען, וואָס איז אַרויס געטראָטען אַלס עדות אין פּראָצעס, האָט מיט פּאַטאָס אויסגערופען: מאָראַנסקי איז אַ געניוש, וואָס האָט איבערגעשטיגען ברייטוויזער׳ן גופא דערביי, ווי ס׳דערצעהלט איינער פון די רעפּאָרטערען, איז מאָראַנסקי רויט געוואָרען פון נחת.

מאָראַנסקי, 25 יאָהר אַלט, איז געבוירען געוואָרען אין אַן אונגאַרישׁ שטעטל. געווען אַ שיק-יונגעל, שפּעטער אַ שניידער-געהילף, צו צוואַנציג יאָהר געכאַפּט געוואָרען ביי אַ גנבה און בעקומען אַ האַלב יאָהר צו זיצען. אַרויס פון טורמע איז ער אַוועק קיין בודאַפּעשט און האָט דאָרט אַ יאָהר צייט „געאַרבייט" מיט אַ באַנדע איינברעכער. בעת אין אונגאַרן איז איינגעשטעלט געוואָרען די רויטע דיקטאַטור איז מאָראַנסקי געוואָרען אַ קאָמוניסט און בעקומען דעם ראַנג פון אַן אָפיציר, און ווען די קאָמוניסטען זענען געפאַלען, האָט ער מיטאַמאָל דערפיהלט, אַז ער איז אַ סימפּאַטיקער פון האָרטי׳ן און איז געוואָרען אַ ווייסער אָפיציר.

אָבער אַ גנבה אין אָפיצירען-קלוב און — זיין מיליטערישע קאַריערע איז פערענדיגט געוואָרען. אין אַ האַלב יאָהר דרום האָט מען איהם געכאַפּט בעת אַן איינבראָך-גנבה ביי אַ יובעליר אין ראַאַבע, נאָר ער איז ענטלאָפען פון טורמע. אַ פּאָר געלונגענע גנבות אין פּרעסבורג, לינץ, טשעגעדען, און מאָראַנסקי ווערט „סטאַשעטשני", ענדערט זיין נאָמען און פאָהרט אַריבער קיין וויען, וואו ער קויפט זיך אַ גרויסען גאַסטראָנאָמישען געשעפט. אָבער לאַנג רוהט ער נישט. ער פערקויפט דאָס געשעפט און הויבט אָן גאַסטראָלירען אין איטאַליען, אַרבייט אין מילאַן, ווענעדיג טורין און אין יאָהר 1922, קעהרט ער אום קיין וויען מיט 15 טויזענד דאָלאַר מזומן און 75 טויזענד אין ווערט-זאַכען.

אין וויען געפינט ער אַ יובעליר, וואָס מאַכט דאָס ציהרונג צו געלד; מאָראַנסקי מאַכט אַן׳אויספלוג אין גראַץ, מאַכט אַן׳איינברוך און רייניגט אויס אַ יובעליר-געשעפט, ווידער גאַסטראָלען אין איטאַליען, זיצט אָפּ אין מילאַנער טורמע אַן׳אורטייל אונטער אַ פרעמדען נאָמען און קערט זיך אום קיין וויען, וואו ער עפענט אַ יובעליר-געשעפט אויף צו פערקויפען דאָס צוגע׳גנב׳עטע. דאָ ווערט ער אַ גדול, איז אַן׳עהרען-מיטגליד פון דער וויענער יובעליר בערזע, גיט זיך מיט זיין פרוי, גיט איהר אַ פּאָר טויזענד דאָלאַר און ווערט אַ הייסער פערטיידיגער פון פריוואַט-אייגענטום ער מאַכט אין זיין געשעפט אַ בעטאָןפאַדלאָגע אין אַ רייה פערהיטונגס-מיטלען נעגען גנבות.

אין 1924 הויבט ער ווידער אָן זיינע גאַסטראָלען, „פערשיט" זיך אין פּראָג, פאַלט אַריין אין טורמע און ענטלויפט פון דאָרט קיין שווייץ. דאָ פיהרט ער אויס צוויי איינבראָך-גנבות, וואָס פון איינער בעקומט ער אַ האַלבען מיליאָן שווייצארישע פראַנק. ער קעהרט זיך אום צוריק קיין וויען, פערגרעסערט זיין געשעפט און אין הערבסט 1925 קויפט ער אַ דריישטאָקיגען הויז אין בודאַפּעשט, און פאַר זיין געליבטער אַ גרויסאַרטיגע ווילע אין טיראָל.

ס׳קלינגט מיט איהם אין די גנבישע קרייזען פון עסטרייך, אונגאַרן, איטאַליען, שווייץ. מ׳הויבט אָן צו דערצעהלען, אַז ברייטוויזער גופא איז נישט ווערט זיין פּאָדעשווע. ער ווערט לעגענדאַריש. צעהנדליגער געהיים-אַגענטען זוכען איהם אַרום די פּאָליציי פערוואַלטונגען פון ווין, בודאַפּעשט, מילאַן, פּראָג, ציריך פיהרען ווענען איהם אַ לעבהאַפטע קאָרעספּאָנדענץ. אָבער מאָראַנסקי איז זעהר פאָרזיכטיג. אין יעדער שטאָט טרעט ער אַרויס אונטער אַן׳אַנדער נאָמען, פערגרימירט.

אָבער ער איז געווען אונפאָרזיכטיג און בעת זיין אַרבייט גישט בענוצט קיין הענדשקעס און דאָס האָט איהם בעגראָבען. אין דאַקטילאָסקאָפּיע איז נישטאָ קיין קונצען: זיינע פינגער אָפּדרוקען האָבען זיך געפינען אויף אַ רייהע זאַכען אין פּראָג און גראַץ, וואו ער האָט אויסגעפיהרט די גנבות.

מאָראַנסקי, אַ „סימפּאַטישער ברונעט" האָט זיך אויפ׳ן פּראָצעס געהאַלטען אַרטיסטיש. ער האָט אַזוי ווי געפיהלט, אַז אויף איהם קוקט גאַנץ אייראָפּע און אַז ער געהט אַריין אין דער געשיכטע. און ער האָט „פּאָזירט" און אויב ער האָט געלייקענט זיינע גנבות, איז עס נאָר לויט דער צוואה פונ׳ם מערדער מאַראַשאָן, וואָס איז גילאָטינירט געוואָרען אין פּאַריז — „ווי זיך קיינמאָל נישט מודה!"

אויף דער בעשולדיגונגס באַנק מיט איהם זיצען צוויי פרויען — זיין געוועזענע פרוי און די איצטיגע געליבטע וואָלעריע גאָלדאַמף. ביידע האָבען איהם מיטגעהאָלפען אויב נישט דירעקט ביים גנב׳נען איז ביים אַריבערפיהרען, אָדער פערקויפען דאָס גע׳גנבעטע. די ערשטע שפּילט די ראָל פון אַ ענטוישטער, וואָס דערוויסט זיך, אַז איהר א. א. וו. איז גאָר אַ שווינדלער. איהר ריוואַלין פילהט זיך זעהר פיין און שיסט מיט די אויגלעך רעכטס און לינקס.

— צי האָט איהר געוואוסט פון וואַנען שטאַמען די בריליאַנטען און די ווילע וואָס מאָראנסקי האָט אייך געשענקט? פרעגט איהר דער פּאָרזיצער.

— ס׳איז געווען נישט שווער זיך אָנצושטויסען, אָבער איך בין דאָך געווען זיין כלה, כמעט זיין פרוי...

אין מיט דעם זעלבען קינסטליכען שמייכעל הערט זי אויס איהר אורטייל: זעקס חדשים טורמע, דערנאָך געהט זי צו צו מאָראַנסקי. וועלכער האָט פאַר זיינע העלדענטאַטען אויפ׳ן עסטרייכישען טעריטאָריום בעקומען 7 יאָהר טורמע און קושט איהם אין שטערן. זי וויל, זעהט אויס אויך „אַריין אין דער געשיכטע", און שליסליך ווייס זי, אַז פריהער אָדער שפּעטער וועט זי בעקומען בעצאָהלט פאַר׳ן קוש... נייע בריליאַנטען פון אַ נייער גנבה.

ר. ט-ן

פרעבעל-שולע „בית-יעקב", צעגעלניאַנאַ 24.

פון היינט, מיטוואָך, דעם 5-טען דעצעמבער ווערט ביי אונזער שולע געעפענט די:

פרעבעל-שולע

פאַר קינדער פון 4 ביז 7 יאָהר.

די אונטעררכטס-שפּראַכען זענען: העברעאיש און פויליש. — די צייט פון די למודים זענען פון 10 פריה ביז 2 מיטאָג. — אויפ׳ן פערלאַנג — ווערען די קינדער אָבגעפיהרט.

ס׳איז נאָך פאַרהאַנען אייניגע פרייע פלעצער 814

די לייטונג.

סעזאָן-קראַנקהייט / ווענגע אָפּעריהרונגען / פון ד"ר ה. רוזשאַנער.

אָפּעריהרונגען געהערען צום טייל מעדיצין, ווי ס הייסט קאָסמעטיק, ווען מיר האָבען צו טון מיט אַ לייכטער פאָרם; אַ שווערער צושטאַנד געהערט צו דערמאַטאָלאָגיע (היילען פון הויט) און טיילמאָל אָפּילו צו כירורגיע.

די דאָזיגע קראַנקהייט איז אין אַ העכערע לייכטערע פאָרמען זעהר שטאַרק פערשפּרייט, און נישט זעלטען צווינגט זי דעם ליידענדען זיך צו ווענדען צום דאָקטאָר נאָך אַן׳עצה, ווען זי איז פערגאַכלעסיגט. ווערט זי די סיבה פון אַ סך מאַטערנישע, שמערצען און אָפּילו פון ערנסטערע קאָמפּליקאַציעס.

ווער פון אונז האָט דען נישט בעמערקט אַמאָל רויטליך בלויליכע לייכט אָנגעשוואָלענע פינגער ביי זיינער אַ יונגער בעקאַנטער? ווי אָפט הערען מיר, ווי אונזערע בעקאַנטע בעקלאָגען זיך אויפ׳ן פיאַלעט-רויטען קאָליר פון זייער נאָז, וואָס אַ דורכשניטליכער בעאָבאַכטער בעטראַכט אַלס רעזולטאַט פונ׳ם „לעצטעל"?

צום מייסטען האָבען מיר דאָ צו טון מיט בלוטאָרעמע, סקראָפולאָזע פערזאָנען, אָדער מיט יונגע מיידלעך, אויך פערזאָנען, וואָס זענען צוליב זייער פּראָפעסיע געצוואונגען צו האַלטען זייערע הענד אויף דער אָפּענער לופט, אונטערליגען די טעמפּעראַטור-ענדערונגען, ווי צ. ב. קעלנער, שיקיונגלעך, צייטונגס-פערקויפער, הענדלער אין דער גאַס און דעסגל. — אָבער נישט נאָר בלוטאָרעמע דעליקאַטע מענשען זענען אונטערגעוואָרפען די טעמפּעראַטור-ענדערונגען אין זעלטענע פאַלען טרעפט עס זיך אויך ביי דער וואַקסענע גוט ענטוויקעלטע מענשען.

אויסער דעם בלוי לעך - רויטליכער קאָליר טרעטען אַרויס אויף די הענד און פיס אויך פערשטאַרקט שווייסען. אָבער נישט בלויז דער קאָסמעטישער חסרון דאַרף דאָ גענומען ווערען אין אַכט. אין אָווענד. הויפּטזעכליך אין וואַרימען בעט הויבט אָן אויף זי געפרוירענע ערטער צו ברענען און סוועגדזשען, שטופּענווייז טרעטען אַרויס אויף די ערטער, וואו ס׳איז בעזאָנדער געווען בלויז אַ פערראָטונג — בלוי-רויטע געשווילעכצען, און דאָס אַלעס, מוזען מיר בעטאָנען קומט פאַר נאָך אַלץ נישט בשעת די פּ עסט, נאָר נאָך אין דער צייט, ווען דער טערמאָמעטער ווייזט בלויז עטליכע גראַד איבער נול.

וואָס דאַרפען די דאָזיגע פערזאָנען פאַרנעהמען, כדי צו פּטור ווערן זיך אָדער כדי צו מינדערען אַזעלכע ליידען? ווי מוזען אין ערשטער רייה געדענקען, אַז אַלעס, וואָס עס שטערט דער נאָרמאַלער צירקולאַציע פונ׳ם בלוט, מוז אונבעדינג בעזייטיגט ווערען: ענגע הענדשקעס, ענגע שיך. גלאַסע-הענדשקעס מוזען איבערגעטוישט ווערען אויף הענדשקעס אויס פעל פון ווילדע חיות. עס זענען אונבעדינג נויטיג וואַרעמע שטריקמ; ענגע שלייפערס בעשווערען אויך די בלוט צירקולאַציע ארום דער גאַמבע און נאָז. מען מוז זיך אָפּהיטען פון אַ פּלוצלינגער טעמפּעראַטור-ענדערונג. אַריינקומענדיג אין אַ וואַרימע שטוב, דאַרף מען איינרייבען די הענד, אויערן און זעלבסטפערשטענדליך אויסמיידען דעם וואַרימען אויווען.

נישט קיין קליינערע, אויב נישט קיין גרעסערע ראָלע שפּילט דאָס פערשטאַרקען דעם אָרגאַניזם.

די קאָנסטיטוציע (אַלגעמיינער צושטאַנד) פונ׳ם קראַנקען מוז מיט דער הילף פון אייזע, אַרשעניק און אַנדערע מיטלען אינשפּרעכענד פערשטאַרקט ווערען. לעצטענס איז אַפילו אָנגעוויזען געוואָרען, אַז אָפּעריהרונגען זענען אַנבעלאַנגען פון דער אונגאָרמאַלער אינערליכער סעקרעציע (פון אונגערמאַלען אַרויסגעבען זאַפטען אין אָרגאַניזם), ספּעציעל פון דער אונגאָרמאַלער סעקרעציע פון דעם קליינעם דריזעל, וואָס געפינט זיך הינטערן מח און רופט זיך היפּאָפיז. עס ווערט דערביי געראַטען צו גענוצען די פּליטסיגקייט, וואָס דאָס דאָזיגע דריזעל גיט אַרויס פון זיך.

צוליב די אַלע פערהיטונגס מיטלען, וועלכע מען דאַרף אָנווענדען שוין אין סאַמע אָנהויב הערבסט, אויף די פערשידענע אופנים פון פערשטאַרקען דעם אָרגאַניזם, וואָס מען דאַרף אָנווענדען נאָך פריהער — האָבען נישט געהאָלפען — דאַן מוזען מיר אַ זיבערגעהן צום היילען גופא, וואָס איז אָבער ליידער, אָט האַרטנעקיג, לאַנג דויערנד און נישט שטענדיג דאַנקבאַר, — דאָס היילען איז אָנבעלאַנגט פון יעדען אינדיווידועלען פאַל. אַממייסטע זענען בעקאַנט שמירעכצער פון בליי און קאַמפער, אויך קוואַרץ-ליכט-בעשטראַהלונגען און אָפּילו רענטגען-שטראַהלען.

מיטלען, וועלכע ווערען בענוצט ביים היילען אָפּעריהרונגען, קען מען צעהלען אין די צעהנדליגער, נאָר אויסער דעם ווערט פון דעם אָדער יענעם מיטעל, איז אויך וויכטיג דער אופן ווי אַזוי עס צו בענוצען: אין די פאָרם פון אַ מאַשמש צי אַלס פליסיגקייט, צי אַלס מאַסאַזש אָדער גאָר אין אַ באָד און דעסגל. — יעדע פאַרמאַצעווטישע אונטערנעהמונג האַלט זיך אַלס בערופען צו לינדערן די מענשליכע ליידען און לאָזט אַרויס אין גאַס מיטלען (זיכער גוטע) געגען אָפּעריהרונגען.

פון דעם אויבענגן איז צו זעהן, אַז אַזעלכע מיטלען קענען זיין שעדליך, ווען דער קראַנקער פערנאַכלעסיגט די בעסטע צייט, וואָס איז נויטיג אויף צו פערשטאַרקען זיין אָרגאַניזם און אויף אָפּצושטעלען דעם פאָרטשריט פון זיינע ליידען, אָפּגערעדט שוין דערפון, וואָס פערשידענע פאָרמען פון אָפּעריהרונגען פערלאַנגען אַ פערשידענאַרטיג אָנגעווענדעטע קוראַציע.

פון מיין אַרטיקעל וועלען בלייבען אָנצופירען אַלע פערעהרער, אָדער בעסער געזאָגט פערעהרערינס פון דער היינטיגער מאָדע. קורצע קליידלעך, זיידענע זעקלעך. ענגע פאַנטאָפעלעך — דער דאָזיגער גאַנצער אַרסענאַל איז ווי ספּעציעל אויסגעטראַכט געוואָרען אום צו פערגרעסערן די רייהען קרבנות פון ליידען, וועגען וועלכע איך האָב דאָ געשריבען.

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 17 דעצעמבער 1926

לאדז, 17 דעצעמבער 1926

יודישע ארבייט און ערפאלג אין אמעריקא.

(לכבוד דעם 300־יאהריגען יובילי פון בראָדוויי*)

פון פראָפ. נ. זעליקאָוויטש.

די עלטסטע און תמיד יונגע בראָדוויי — די לענגסטע, שענסטע, רייכסטע און לוסטיגסטע גאַס אין דער גרעסטער שטאָט פון דער גרעסטער רעפּובליק אין דער וועלט — די יונגע זקנה האָט זיך אליין געגעבען מזל־טוב לכבוד איהר דריי הונדערט יאָהריגען געבורטס טאָג, און ניו יאָרק האָט געפּאַטשט בראַוואָ.

דאַכט זיך, אַ גאַס זאָגט אין יאָהרען — און דאָך קען מען בראָדוויי ניט באַצייכענען אַלס זקנה. אדרבא: פון יאָהר צו יאָהר ווערט זי שענער, רייכער, פרעהליכער, מעהר שטיפעריש, גאַסט־פריינדליך, און זי בעשטראַהלט פון ביידע זייטען, די „איסט־סייד" און „וועסט־סייד" פון אינזעל מאַנהעטען מיט איהר טעטיגקייט ביי טאָג און מיט איהר צויבערליכען ספּעקטאַקל ביינאַכט. זי שיינט דורך גאַנץ מאַנהעטען, דער אינזעל וואָס איז אַמאָל געקויפט געוואָרען פון רויטע אינדיאַנער פאַר פינף און צוואַנציג דאָלאַר — אַ קורצע צייט איידער אַן אַנדער אינדיאַנער אין דער וועסט האָט פערקויפט צו אַ שפּאַניער גאַנץ טשיקאַגאָ פאַר אַ פּאָר שטיוועל. דער שפּאַניער וואָלט די מציאה אַ צייט פריהער איינגעהאַנדעלט, ער האָט אָבער נישט געהאַט די שטיוועל.

און וואָס פאַר אַ וועלט עס האָט זיך איבערגעדרייט אין די דריי הונדערט יאָהר?! מיט בעוואונדערונג, אָבער אויך מיט ביטערניש האָב איך דורך מיין פענסטער אויף בראָדוויי געקוקט אויף דעם יום־טוב׳דיגען פּאַראַד, ווי געוויסע פּראָצעסיעס — סימבאָליש דעקאָרירטע גרופּען אויף אויטאָמאָבילען — האָבען פאָרגעשטעלט דעם מאַרש פון ציוויליזאַציע אויף בראָדוויי, די אַלט־מאָרישע קאַרעטען, די אַלטע יענקישע דראָשקעס די אַלטע מלבושים און מאָדעס פון פערצייטען. עס איז נאָך דעמאָלט נישט געווען קיין ניו־יאָרק צענטראַל, קיין פּענסילווייניע באַהן, קיין אייזענבאַהן איבערהויפּט נישט, קיין עלעקטרישע בעלייכטונג, קיין טעלעגראַף, קיין טעלעפאָן — מיט אדער אָהן דראָהט, קיין אויטאָמאָביל — קיין מאָטאָציקלען — אפילו קיין וועליסאַפּעד — זיכער אויך נישט קיין ראַדיאָ! און דער גרויסער עולם פון צעהנדליגער טויזענטער מענשען, וועלכע האָבען בעוואונדערט דעם פּאַראַד מיט דער היסטאָרישער פּראָצעסיע, האָט געקוקט מיט וואונדער און איבעראַשונג, וואָס פאַר אַ וועלט עס האָט זיך איבערגעדרייט אין דעם מאַרש פון פּראָגרעס, אין דעם גאַנג פון ציוויליזאַציע, ווען דער אַלטער ניקערבאָקער (ניו־יאָרק) און „מיס בראָדוויי", געקליידעט אין ווייסען און אין אַ חייסען אויטאָמאָביל האָבען געפיהרט די פּראָצעסיע, וואָס שמעלצט צוזאַמען די אַלטע דונקעלע פערגאַנגענהייט מיט דעם ליכטיגען היינט פון 20־טען יאָהר הונדערט!

דער גאַנצער פּאַראַד האָט אָנגעהאַלטען בלויז אַ האַלבע שעה, נישט מעהר. אָבער פאַר׳ן אויג, וואָס קען זעהן ווי מ׳דאַרף, איז די האַלבע שעה געווען גאַנץ לאַנג, אַ פּרעכטיגער קאַפּיטעל היסטאָריע, אַ העכסט פילאָזאָפישע דרשה. אַה! וואָס וואָלטען מאָרט געטראַכט יענע איינוואוינער, מיט איבער הונדערט יאָהר צוריק, ווען זיי וואָלטען געקענט אויף בלויז צעהן מינוטען ארויסקריכען פון זייערע קברים און זעהן ווי בראָדוויי זעהט אויס היינט מיט איהרע געביידעס, איהרע האָטעלען, טעאַטערס, טעלעגראַף און טעלעפאָן, איהרע באַהנען אונטער׳ן האָרסאָן טייך, איהרע עראָפּלאַנען איבער׳ן בראָדוויי און די ראַדיאָ־סטאַנציעס? בראָדוויי האָט זיך איבערגעביטען כמעט יעדע צעהנדליג יאָהר פון די לעצטע דריי הונדערט יאָהר — אַ שטיק היסטאָריע פון גרויס בעדייטונג אפילו פאַר יעדע אַנדער מדינה מיט אַן אַלטער פערגאַנגענהייט און בפרט נאָך פאַר אַמעריקע וואָס האָט נישט קיין געלטען בלויז אַ לאַנגען ליכטיגען איבערבאָרגען אַזוי ווי איהר בראָדוויי אליין.

פאַר דעם אַמעריקאַנער, וועלכער וואוינט נישט אין ניו־יאָרק, מיינט בראָדוויי די זעלבע זאַך ווי ניו־יאָרק. און דאָס איז נאַטירליך, ווייל די לענגסטע רייכסטע גאַס אין דער וועלט שניידט דורך גאַנץ ניו־יאָרק פון איין עק ביז אַנדערען, פּונקט ווי דער טייך נילוס וואָס שניידט דורך גאַנץ מצרים, און די איינוואוינער פון ביידע זייטען טייך רופען זייער פאָטערלאַנד דאָס לאַנד פון נילוס. די מיליאָנען יונגע אַמעריקאַנער אין זייערע קליינע שטעטלעך אָדער אויף זייערע פאַרמס, וועלכע טרוימען צו קומען אַמאָל זיך בעזוכען אין ניו־יאָרק, בענקען אין דער אמת נאָך בראָדוויי. פאַר זיי איז די וואונדערליכע גאַס לויטער גלאַנץ, לויטער עולם הזה, לויטער לעבען און קאַליר. די בעסטע טעאַטערס, די אָפּערע, די פּאַלאַסטען פון לוסטיגקייט און די טעמפּלען פון פערגעניגען! מען דאַרף אָבער האָבען גענוג ערפאַהרונג צו וויסען אַז בראָדוויי איז אַסך מעהר ווי דאָס אַלעס, אַז כאָטש בראָדוויי האָט טאַקע אַלע די שיינע זאַכען — יום־טוב פאַר׳ן אויג און פאַר׳ן אויער — איז דאָס אַלעס אָבער נישט מעהר ווי אַ טייל פון בראָדוויי, וואָס איז אויסגעפּלאַסטערט פון ריזיגע ביזנעס־טעמפּלען, עלעגאַנטע געשעפטען, קעניגליכע האָטעלען, רעסטאָראַנען, טאַנץ־פּאַלאַסטען און וואָס איהר ווילט אליין.

דער בראָדוויי־יובילעאום איז אַ יום־טוב, אין וועלכען גאַנץ ניו־יאָרק מעג אַנטייל נעהמען — און מעהר ווי אַלע, אַמעריקאַנער יודען, וועלכע האָבען פערוואַנדעלט דעם גרעסטען טייל פון בראָדוויי אין אַ געשעפטס געטאָ, פון וואַנען לויטער יודישע נעמען פינקלען אַרונטער אין גאָלדענע אותיות כמעט פון אַלע עטאַזשען און יעדער ריזיגער געביידע.

און לאָזט מיר אייך פערטרויען אַ סוד אַז קוקענדיג אויף אַלע די דערמאָנטע פּראָצעסיעס פון בראָדוויי׳ס פערגאַנגענהייט, האָב איך זיך פערטיפט אין מיינע מחשבות און אויך געזעהן אין מיין פאַנטאַזיע אַ רעכט ביסעל יודישע פּראָצעסיעס, וואָס מען האָט אויף בראָדוויי נישט געוויזען: איך האָב געזעהן אַ פּראָצעסיע, ווי אַ יודישער אָרימער גאַסען הענדלער אויף קאַנאַל־סטריט, ווי ער שטייט און פריערט ביי זיין וועגעלע סחורה, אָבער אַ דאַנק זיין אַרבייט, עפענט ער דערנאָך אַ געשעפט, ציהט אַריין שפּעטער אין אַ גרויסען סקלאַד אויף בליקער סטריט און ענדליך דערשלאָגט ער זיך צו אַ גרויסען געשעפט אויף בראָדוויי. איך האָב געזעהן אַן אַנדערע יודישע פּראָצעסיע ווי אַ יוד עפענט אַ ביליגען רעסטאָראַן אין אַ קעלער פון עסעקס סטריט, וואו ער פלעגט געבען פאַר דריי סענט לעבער צוזאַמען מיט ברויט, און אַזוי האָט ער טריט־ביי־טריט זיך אַרויפגעאַרבייט צו אַ גרויסען אַריסטאָקראַטישען רעסטאָראַן אין האַרץ פון בראָדוויי! און נאָך אַ פריהערדיגע פּראָצעסיע אין מיין פאַנטאַזיע האָב איך געזעהן דורכפאָהרען אין דעם פּאַראַד. איך האָב געזעהן זיצען דעם ערשט איינגעוואַנדערטען יודען אין ניו יאָרק, יעקב בר־שמעון, וועלכער איז אָנגעקומען מיט דער זעגעל־שיף „פּאָר טריי" דעם 8 טען יולי 1654 און זיך בעזעצט אין ניו אַמסטערדאַם, ווי ניו־יאָרק האָט זיך דאַן גערופען. באַלד נאָכדעם איז געפאָהרען נאָך אַ פּראָצעסיע מיט 23 ספרד׳ישע יודען, וועלכע זענען דעם זעלבען יאָהר אָנגעקומען אין ניו יאָרק, ענטלאָפען פון בראַזיל דורך קובאַ פון דער פּאָרטוגעזישער אינקוויזיציע.

און אַזוי זענען דורכגעפלויגען דורך מיינע געדאַנקען צענדליגע שפּעטערע יודישע פּראָצעסיעס פון דעם יאָהר 1862, ווען די יודישע בעפעלקערונג אין ניו יאָרק איז בעשטאַנען פון דריי הונדערט נפשות (אין אין גאַנץ פאַראייניגטע שטאַטען פינף טויזענד נפשות) ביז היינטיגען טאָג, ווען בראָדוויי איז געוואָרען אַ גמטאַ־צענטער פאַר יודישע געשעפטען און אונטערנעמונגען, אַ וואונדערליכע גאַס, פון וועלכע ריזיגע געביידעס עס בליצען היינט אַרונטער יודישע נעמען פון אייגענטימער וועלכע האָבען אָנגעפאַנגען זייער קאַריערע אין אָרעמקייט ערגעץ אין אַ גאַסען קעלער. גאָט! וואָס פאַר אַ וועלט עס האָט זיך איבערגעביטען בלויז אין די לעצטע 50 יאָהר אליין, שוין נישט רעדענדיג וועגען דער וואונדערליכער איבערקעהרעניש פון די לעצטע דריי הונדערט יאָהר זייט „מיס בראָדוויי" האָט צום ערשטען מאָל געעפענט איהרע אויגען. לויט ווי די פּראָצעסיעס האָבען עס אַזוי שיין איבערגעגעבען אין וואָרט, אין בילד, אין קאָליר און מוזיק.

—♦♦—

*) דאָס איז איינס פון די לעצטע אַרטיקלען פון דעם נישט־לאַנג פערשטאָרבענעם נ. זעליקאָוויטש.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען.
עמט אָן פון 8—9³⁰, 12—2 און 7—8 אָװ.

דער טאַנץ

(וויסענשאַפטליכער פעליעטאָן).

די וועלט טאַנצט. אַלע טאָג קומט אָן אַ נייע מאָדע אין טאַנצען, וואָס שווימט אַרויס די אַלטע. דאַכט זיך ווי לאַנג איז דאָס ווען דער פאָקסטראָט איז געווען דאָס לעצטע וואָרט פון דער טאָג קונסט? איז געקומען דער טאַנגאָ און האָט איהם אַרויסגעשטויסען, דערנאָך איז געקומען דער טשאַרלסטאָן און האָט אַרויסגעשטויסען דעם טאַנגאָ. איצט קומט דער בלעק באָטאָם און שטויסט אַרויס דעם טשאַרלסטאָן.

געוועהנליך מיינען מיר און די טאָג צייטונגען מיינען עס געוויס, אַז מען טאַנצט נאָר פון פערגעניגען ווענען און דער טאַנץ־משוגעת שטאַרקט זיך גראָד אין צייטען פון נויט, פון צרות, פון דחקות, ווען דער עולם זוכט צו פערגעסען, וואָס עס טוט זיך אַרום זיי. איינער זוכט צו פערגעסען די צרות אין גלעזעל, דער צווייטער אין טאַנץ, דערפאַר זעהען מיר, דאָס אין צייטען נאָך אַ גרויסען געזעלשאַפטליכען אומגליק אָדער קריזיס, נעמט זיך דער עולם צום טאַנצען. אַזוי איז דאָס געווען נאָך דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, אַזוי איז דאָס היינט נאָך דעם וועלט־קריג.

אין דער מיינונג און דער פּאָפּולער נישער אָפּשאַצונג פון טאַנץ, ליגט געוויס אַ גרויסער אמת, עס איז אָבער נישט דער גאַנצער אמת. אויב מען וויל פערשטעהן און בעגרייפען אַ געוויסע געזעלשאַפטליכע ערשיינונג, מוז מען זיך שטעלען אויפ׳ן שטאַנדפּונקט פון פּרימיטיווען מענשען. ביי וועלכען דאָס לעבען אויסערט זיך אויפ׳ן איינפאַכען אופן, וועלכער ווייס נאָך נישט פון קיין קונסטען און פאָרשטעלען, בעהאַלטען זיינע געפיהלען אונטער אַ פאַלשען מאַנטעל. דאָס טאַנצען געפינען מיר ביי די פּרימיטיווע פעלקער זעהר שטאַרק פערשפּרייט. דאָרט טאַנצט מען גאַנצע שעה׳ן גאַנצע טעג, מען טאַנצט ביז צום משוגעת, ביז צום טויט. ווען מען האָט געפרעגט ביי אַ ווילדען אויפ׳ן נייגווינעא, צו וואָס ער טאַנצט, האָט ער געענטפערט: די פעלק ווערט קיינמאָל נישט בענוצט גלאַט אין דער וועלט אַריין, מען טאַנצט קיינמאָל נישט אומזיסט". און ווען מען האָט איהם געפרעגט וואָס פאַר אַ צוועק עס האָט דער טאַנץ, האָט ער געענטפערט, ווען מען טאַנצט, פרייען זיך די גייסטער פון די מענשען, ווען מען טאַנצט וואַקסט עלך גוט, אויב מען טאַנצט נישט, וואַקסט עלך שלעכט. אומעטום געפינט מען אַ צוזאַמענהאַנג מיט׳ן טאַנץ און דער רעליגיעזער פאָרם פון לעבען.

עס איז דערפאַר גאַנץ נאַטירליך, וואָס די וויסענשאַפט איז געקומען צום שלוס, אַז דער טאַנץ איז לכתחילה „הייליג". אַז ער איז געווען אַ טייל פון דער רעליגיע. אַזוי האָט איצט דער ענגלענדער וו. אָ. עסטערליי אַרויסגעגעבען אַ בוך מיט׳ן נאָמען „דער הייליגער טאַנץ", אין וועלכען עס ווערט וויסענשאַפטליך בעהאַנדעלט און היסטאָריש נאָכגעוויזען די ענטוויקלונג און די הייליגע פאָרמען, וואָס ער האָט אַמאָל געהאַט.

נאַטירליך דאַרף מען דעם בעגריף „טאַנץ" נישט פערשטעהן אין ענגען זין אַלס טשאַרלסטאָן אָדער טאַנגאָ. מען מוז איהם נעהמען אין ווייטערען און ברייטערען זין און ערוועגער פערשטעהן אַלע ריטמישע בעוועגונגען ווי אויך די פּראָצעסיעס. אין די פּרימיטיווע טענץ, וואָס טראָגען מעהר אַ רעליגיעזען כאַראַקטער, שפּילען די בעוועגונגען פון די הענד, פון קערפּער און פון קאָפּ אַ גרעסערע ראָל ווי די בעוועגונג פון די פיס. צום טאַנצען געהערט אויך די מוזיק און איהר פּרימיטיווער פאָרם, דאָס פּאַטשען מיט די הענד, זינגען און שפּרינגען.

עס איז אינטערעסאַנט, דאָס דער ענגלענדער עסטערליי נעהמט אַלס יסוד פאַר זיינע פאָרשונגען דעם תנ״ך. ער געפינט, אַז די העברעאישע שפּראַך האָט גאַנצע 11 אויסדריקען פאַר דעם בעגריף טאַנצען. דערביי וויזט ער אָן, אַז פון די צענדליגע מאָל, וואָס ווערט דערמאָנט אין תנ״ך דאָס טאַנצען, איז נאָר דאָ איין איינציגער מאָל, וואו דאָס טאַנצען טראָגט אַ וועלטליכען כאַראַקטער. אַלע אַנדערע שטייען אין צוזאַמענהאַנג מיט רעליגיעזע צערעמאָניעס. ער וויזט אפילו אָן אַז דאָס וואָרט „חג" (אַ יום־טוב) קומט פון וואָרט חוג, ד. ה׳ זיך דרייען, טאַנצען.

מיר האָבען שוין אויבען בעמערקט, אַז דער בעגריף טאַנצען מוז פערשטאַנען ווערען אין ברייטען זין, אַז צו איהם געהערען אויך די פּראָצעסיעס און פערשידענע מינים בעוועגונגען. אַזוי געפינען מיר, אַז ביים איינגעמען יריחו האָט מען אַרומגערינגעלט די שטאָט זיבען מאָל. דאָס גלייכען האָט מען אַרומגערינגעלט דעם מזבח 7 מאָל. אויך ביי חתונה גייט מען אַרום זיבען מאָל און להבדיל ביי אַ מת רינגעלט מען אויך אַרום 7 מאָל דעם ארון. די פאַלשע נביאים, די עובדי־הבעל געגען וועלכע אליהו הנביא האָט געקעמפט, האָבען זיך געדרייט אין ווילדען טאַנץ נישט ערגער ווי די היינטיגע דערווישען אין די מזרח לענדער. מיר געפינען אַ סך ערטער אין תנ״ך, וואו עס ווערט דערצעהלט פון רעליגיעזען טאַנצען. בשעת די יודען האָבען געמאַכט דעם עגל האָבען זיי געטאַנצט און געשפּרונגען אַרום איהם. בשעת שאול איז געזאַלבט געוואָרען פאַר׳ן מלך, האָט איהם שמואל געזאָגט, אַז ער וועט קומען אין גבעה, וועט ער אָנטרעפען אַ מענגע נביאים און פאַר זיי וועט מען טאַנצען און שפּילען אויף פערשידענע אינסטרומענטען (ולפניהם נבל ותוף וחליל וכנור והמה מתנבאים). מיר זעהען דערפון ווי אַזוי דער געזאַנג און דער טאַנץ איז געווען אַ בעדינגונג פון דער נבואה.

דער ענגלענדער עסטערליי געפינט, אַז דער שורש פון טאַנצען שטעהט אין צוזאַמענהאַנג אין דעם פערלאַנג פון מענשען נאָכצומאַכען די נאַטור און צו דערגעהן און אויסגעפינען איהרע סודות. אין טאַנץ מאַכט נאָך דער פּרימיטיווער מענש די בעוועגונג פון די בוימער און אין דעם לויפענדען וואַסער און די בעוועגונגען פון די חיות. ער וויל דערמיט אָפּגעבען כבוד דער הכלערער מאַכט דערמיט, וואָס ער טוט איהר נאָך, אָדער ער שטרעבט מיט טאַנץ זיך מיט איהר צו פעראייניגען, אָדער ווען ער טאַנצט ביז וואַנען ער פערלירט דעם בעוואוסטזיין, גלויבט ער, אַז דער רוח הקודש קומט אויף איהם, אָדער ער גלויבט דערמיט צו ווירקען, אַז די תבואה זאָל וואַקסען, די בוימער זאָלען בליהען, פערטרייבען די בייזע גייסטער אָדער רוחות, אַז די טויטע זאָלען האָבען מנוחה. איבערהויפּט אָבער, איז ביי אַ ווילדער לעבענס־געשעהעניש, ביי געבורט אָדער ביי חתונה דער טאַנץ לכתחילה בעטראַכט געוואָרען אַלס מיטעל פון ברכה און הצלחה.

אַזוי האָט דער ענגלענדער געגעבען זעהר שטאַרק געשוויצט אום צו בעווייזען די „הייליגקייט" פון טאַנץ. די היינטיגע טענצער ווייסען נישט דערפון און ווי עס שיינט, אינטערעסירען זיי זיך זעהר ווייניג דערפאַר. דער היינטיגער טאַנץ איז אינגאַנצען וועלטליך, האָט נישט אין זיך קיין טראָפּען קדושה און אַפשר דערפאַר האָט ער אַזאַ גרויסען ערפאָלג.

נ. ה. רינער.

מיט צעהן יאהר צוריק.

פון צבי הירשקאן.

רוסלאנד, צוליבע חדשים פאר דער רעוואלוציע. די פראווינציעלע יודישע שטאדט האמעל אין יאהר 1916. אנ'אלט בית-המדרש, געבוים אין די טעג פון דעם גרויסען פרנס ר' יהושע צייטלין דער שקלאווער.

דאס בית-המדרש צעלעכערט און צעדראפעט. עלעס דא – סקריפעט. רעגענט דרויסען, איז א פערפלייצעניש אינעווייניג, און דאס שימעל-גערוך פון אינעווייניג שלאגט אפ אין דרויסען. עס האט שוין פערלוירען גאר דאס אויסזעהן פון א בית-המדרש עס האט דעם אנבליק פון א גענזען שטאל.

און אט דא, אין דעם דאזיגען בנין, האבען זיך עס בעזעצט דרייסיג יודישע משפחות, העכער פון הונדערט נפשות, אלטע און יונגע, פרויען און קינדער, ארויסגעשליידערטע פון זייערע היימען דורך דער מדינה-רעגירונג.

פון פערשידענע געגענדען זענען זיי פערוואגעלט געווארען: פון פוילען און פון ליטע, פון קורלאנד און פון רייסען. ווער עס "כירקעט" און ווער עס "מעלופענט", ווער עס "שינט" און ווער עס "סאפעט", און מחמת, דעם דאכט זיך, אז זיי אלע האלטען דא אין איין איבערקרימען איינער דעם צווייטען.

די "מעבלירונג": א נארע איבער א נארע. שטענגלעך ארויסגעהאנגען מיט "וועש". די נארעס זענען אויסגעבעט מיט שטרוי. איבער די קעפ – שטויב וואלקענס. אויף די פנים'ער גיי קוימען-רוס.

דער לעבענס-סדר פונ'ם מצת-לצת: בייטאג דרעמלט מען דא. מען דרעמלט שטעהענדיג און זיצענדיג. מען קראצט זיך און מען קאלופעט זיך – און די אויגען פערזשמורעט. דערפאר, אבער, אז די נאכט פאלט צו איז דער עולם וואך.

עפעס קאפויר, פארוואס? זיי זענען נישט שולדיג אין דעם. די אורזאך איז, וואס ביינאכט שטערט מען דא צו שלאפען. פערשידענע שטערער. פון שקיעה ביז באגינען – כסדר הו-הא און האר-מידער, גוואלדען און באפאליעס.

עס שטערען זשאנדארמען, וואס רייסען זיך אריין מיט די קלינגענדיגע שפארען אויסצוגעפינען דא דעזערטירען. עס שטערען מחומות מיט מיידלעך, וואס מען פאקט מיט בחורים אונטער נארעס, און די מאמעס צ פען זיי דערביי פאר די האר, און די טאטעס שמייסען פון אויבען מיט כאלעוועס. עס שטערען עטליכע ליטווישע זקנים, וואס פוילען זיך ארויסצושטעלען דרויסען, כדי אפצוטאן "בעדערפעניש'ן", און מחמת דעם צאנקט מען זיך פט מיט די דאזיגע אלטיטשקע אזוי, אז פשוט די סטעליע הויבט זיך.

דער הויפט-שטערער אבער, דער סאמע זלידנער, דער סאמע פער'עקשנ'טער איז דא א גרין-און-געל האלב-יאהריג מאנזבעלע, וואס ליגט פערשמאטעט אין א יום-כיפור'דיג ליכט-קאסטען, פערטריפט מיט וואקס און מיט חלב. אט פון דעם נאכט-גרעגער איז שוין טאקע לגמרי נישט אויסצוהאלטען.

דאס איז עפעס א צוגעגעבענע מכה צו די איבעריגע וואונדען: ווי נאר טונקעל, עפענט ער אף, דער קליינער מחבל, די געמבע זיינע און אזוי ביז אין טאג אריין – רולעט ער זיך אהן אן אויפהער.

די מוחות ווערען געשוואלען. א גאנצע עדה מיט יודען ווערט אזוי פונ'ם זיגען ארופציהען, דער ווזלזיק, מיט די בענומענע קולות מיט זיינע. און נישטא אפילו ביי וועמען צו מאהנען און מיט וועמען אויסצוטענה'ן זיך. א קינד, וואס, איז עפעס ווי פון א שטיין ארויסגעפאלען:

נישט קיין טאטע און נישט קיין זיידע, נישט קיין משפחה און נישט קיין בעקאנטע, בלויז א צוכראצעטע שטומע יודענע, א ווילדע, פארעט זיך שטענדיג מיט דעם דאזיגען קרייער.

ווייסט "קיינער נישט אייגענטליך פון וואנען זי קומט, די קאליקע, און וואס קערט זי זיך אן מיט דעם קינד. צו אן "עשאלאן" איז זי צוגעשטאנען אונטערוועגס מיט דעם קליינעם. און קיין שום טאלק א ז ביי איהר צו דערגעהן, אפילו אויף שטום-לשון – נוקענדיג און פרוקענדיג.

פלוכט מען עס, אט דאס צרה'דיג עופ'עלע פון אלע זייטען. עס האקט אין איהם קללות יעדער, וואס פערמאגט נאר א צונג. אפילו די זשאנדארמען, וואס ברעכען זיך אריין, כדי צו פענטען דעזערטירען, קאנען עס שוין, דאס פיצעלע, און שילטען עס, ווי נאר זיי דערהערען דאס קוויטשען זיינס:

– "עך, משטאב טעביע פוסטא בילא. יצווריטשיק קאנאריישיק"!.. (אך, וויסט זאל דיר זיין, יודעלע-קאנאריקעל !.)

– ווינשען זיי איהם, דעם אומרוהיגען יודישען יונגעלע.

און ענדליך איז פארט פערווירקליכט געווארען דאס הייס בעגעהר פון די דרייסיג נישט-אויסגעשלאפענע יודישע משפחות: דאס גרין-און-געל האלב-יאהריג יונגעלע איז סוף כל סוף אנטשוויגען געווארען.

אין א שטורעמדיגער נאכט, אין אן איבערברוך-נאפ, בעת עס האבען זיך געראנגעלט די לעצטע הערבסט-סעקונדען מיט די ערשטע ווינטער-שטונדען, איז עס אויסגעגאנגען דאס קינד, ליגענדיג פערשמאטעט אינ'ם יום-כיפור'דיגען ליכט-קאסטען, טוליענדיג די ביינדעלעך אן דעם פערהארטעוועטען חלב און וואקס.

נו-נו. איז עס שוין געווען איינמאל א שמחה צווישען דעם עולם אין בית-המדרש, און מען האט זיך גאר נישט געקאנט דערטראכטען ווי אזוי און מיט וואס אפצודאנקען איהם, דעם קליינעם פאר דער טובה.

האט מען זיך פונאנדערגעצאהלט מיט איהם דאנקבאר און צופרידען מיט א לויה: מען האט איהם געמאכט, דעם שנעק אזא געהויבענע לויה, צו וואס דערוואקסענע זענען נישט אפט זוכה. מיט פיל פאלק און מיט פראכט האט מען עס ארויסבעגלייט.

העכער פון הונדערט נפשות האבען זיך יום-טוב'דיג אויסגעפוצט אין רעשטלעך פון די אמאליגע היימישע שבת'דיגע מלבושים. אפילו פאר דער שטומער "ליאלע" האט מען אויסגעבארגט ביי א חברה-קדישא שמש'טע א פאפשיילע, און אלע, פון קליין ביז גרויס, זענען נאכגעגאנגען מיט געמאסטענע טריט נאך דעם קינדערשען ארון.

דאס איז געווען אינ'ם פריהמארגען פונ'ם ערשטען שניי-טאג: ציכטיג, ליכטיג. שפיצער גליטשען זיך, שלייפען זיך, שליידערען זיך מיט "סניעזשקעס" (שניי-הויפענס) און ער, דאס מאנצעל, שוועבט איבער אלעמענס קעפ. דעם גאנצען וועג פון בית-המדרש ביז דעם בית-הקברות האט מען עס געטראגען אויף די הענד.

אויך אין קבר האט מען עס אריינגעלייגט מיט פאראד, ווי א בר-מינן, וואס האט אפגעלעבט פיל יאהרען אין רייכטום און אין כבוד: א לאטווישער יוד אין א קושמע האט, פון א סדור זאגענדיג, ביי איהם מחילה געבעטען ביי דעם קליינעם, און איינער פון די זשמוידישע זקנים, פון די פוילער, האט נאך איהם קדיש געמורמעלט...

בעקאנטמאכונג.
כ'מאך בעקאנט די ג. קונדשאפט, אז צוליב די קאנקורענץ האב איך
בעדייטענד רעדוצירט די פרייזען!
און עמפעהל אין א גרויסען אויסוואהל ווערטפולע אין- און אויסלענדישע
פערפומעריע-ארטיקלען
פון די בעדייטענדסטע פירמעס, ווי:
Cotti, Houbigan, Guerlain, Violett, Dralle און אנדערע
די ג. קונדשאפט ווערט געבעטען צו בעזוכען מיך און זיך איבערצייגען.
בעמ.: פאר רעעלע סחורה ווערט גאראנטירט!
אנגראסיסטען בעקומען ראבאט! מיט אכטונג
Perfumerja: Drukier, Zawadzka 11.

אידישע טאכטער אין פאריז

(א בענעגניש)

פון ז. שוסטער.

. און נאכ'ן אפזיין א האלבע נאכט אין צענטער פון פאריזער תאוה-לעבען, זיך געגעב אנגעקוקט אין די קאבארעטען און רעסטאראנען, וואו דאס נאקעטע לייב איז צוזאמענגעפלאכטען אין בונטע פיראמידעס, די חושים האבען זיך הפקר'דיג געהוידעט איבער כוואליעס פון נישט-געוועזענער ליידענשאפט, איז ערשט דעמאלט, פיר א זייגער פארטאג, ווילט זיך פערבארגען אין א שטיל רוהיג ווינקעל און זיך טיף, טיף אריינטראכטען.

וואס טראכטען? — גארנישט טראכטען. אפשטייגען אויף אן אינזעל אין רוהיגען ים, זעהן פון א שפאן ווייטער ווי עס בושעוועט. געניג פון לעבע..

ווייסט א הר ווי ס'זעהט אויס א פאריזער סטודענטען-קאפע פאר'ן אויפגאנג פון פארגענשטערן? —

פיל געסט, די טישלעך ארום און ארום בעזעצט אבער נישט אין דער געווענליכער ארדנונג. צוויי אויף איין שטול, קני אויף קני, אט ווי ס'פערגלוסט זיך און ווי מ'מוז. עסען עסט מען שוין גאר אהן דרך-ארץ (מ'רייסט ווי וועלף) און טרונקען טרינקט מען מיט א שרעקליכען דורשט, צווישען די טישלעך איילט אנ'אויסגעוואשען פערשלאפענע קעלנערקע. און ווער זענען די געסט? — סטודענטען מיט לייכטע רעקלעך און בריטפליגעלדיגע הוט. "ליבע-פערקויפערינס" נאכ'ן "סעזאן", צווייפעלהאפטע טיפען האלב אנארכיסט האלב-אפאש. ס'רייסט זיך אריין פון בולווארד א פערפייצעלטער אויסגעשריי פון א צייטונגטרעגער, דאס הוישען פון דער באהן, וואס פיהרט שפייז אויף מארגענדיגען טאג, אנ'אנבאט פון א פעפין-הענדלער. קיינער שענקט אבער נישט קיין בליק – די חושים זענען מיד און דער מאגען איז הונגעריג...

און יעטוועדער פיהלט זיך דא אזוי ווי ביי זיך אין צימער'ל, איינער קושט זיין מיידעל, דער צווייטער פערבינדט א בעקאנטשאפט, הינטער זיין שכנ'ס קארק און יענער צירקעלט זיך מיט א מהיליך-תיתי'דיגען זמר'ל.

איך האב קוים געפונען א פרייען שטוהל מיט אנ'עק-טישעל, זיך צוגעזעצט און איבער די אויגען איז פארצויגען א געדיכטער נעפעל. .

כ'שפיר ווי א פאר אויגען בויערען מיר דורך. די אויגען שווימען פון דער אנטקעגענדיגער זייט און איך מעסט אפ אים... סארט מיידעל: א צארט רונד פנים'ל, א שמאל מענער-היטעלע אויפ'ן קאפ, א געשטרייפט האלב מאנספילשען רעקעל צוגעקנעפעלט ביז'ן האלז, אין מויל וואויליעריש א פאפיראס, געלייגט א פוס אויף א פוס, אנ'אווענד – בלאט אויפ'ן שויס, א זופ – א רויכער און מ'פרעגט ביי קיינעם קיין דעה נישט!

דער פערמעגליכער מיט פון א גרויע שטעטיש הייטמאד שער מיידעל.

כ'בין אבער נישט געווען אויפגעלייגט נעהנטער זיך צו פראנצעסטרעסירען מיט דער פערזאן פון די טיף פונקעלדיג שווארצע אויגען.

פלוצים דערהער איך א קלאג, און דער קלאנג איז מיר מער דער היימישסטער און ארויסגעזאגט מיט אזוי פיל היימישקייט: מיין נאמען.

איך לאז אין יאגד מיין אויפגעצייגעלטען חוש הראיה.

דאס מיינט איהר מיר? — פרעג איך אויף פראנצויזיש.

— איך, חוהקע, מיין דאס דיר.

— ???

— דערמאהן זיך

מיין זכרון ווערט אויפגעבראכט, א מאל.. חוהקע. מיין היים שטאט. די "קענגניגן" פון אונזער יוגענד-קרייז, הויכע שלאנקע ברונעטקע מיט דעם שטרויפהאר. די ליריש-קאפריזנע שמאלקנאהענטע, זיבען-פארביגע חוהקע, וועלכע איז געווען א קוואל פון ליכט אין אונזער גראבע פערקניימטע שטעטעל.

מיר זענען שוין אויפ'ן ברייטען בולוואר פון לאטיינישען פערטעל.

זי האט ארפגענומען דאס היטעלע, איך האב דערזעהן איהר קאפ האר, יונגליש געשוירען לויט'ן לעצטען וואורט פון דער פאריזער פאריקמאכעריי, אבער א פאר אויגען האבען אויפגעבליצט אין דער געדיכטער פינסטערניש, אומרוהיגער ליכט פון שווארציגער יונגער.

זי שפאלט די לופט מיט איהר קלאנגרער, זאפטיגער, פערבעטלער און קלאנגרייכער שטים:

"זאל איך דיר איבערגעבען דעם איינדרוק, וואס פאריז האט אויף מיר געמאכט די ערשטע צייט? עס האט מיר נישט איבערראשט, נישט אריינגעכאפט אין טויזענד פלאם פייערדיגע בעצען, ווי איך האב זיך פארגעשטעלט. עס האט אויף מיר א שלאג געטון א הייסער, רוהער ווינד: א צימערל א'ים ן פינסטען שטויב, אויבען וויארשטען דעכער און קוימענס, אונטען שמאלע אפפאלטענע הויפלעך אהן בלומען און גרעזעל, אויף די גאסען און בולווארען קאך און טומעל, שיק און גלאנץ, מאסען שמחה און שטענדיגע יום טוב'דיגקייט: קאלטע שריפות פון ווינטריגעס און רעקלאמעס און אייביגע פורים-פרייד פון מענש'ן. איך האב זיך דערשראקען פאר דעם געוויבעל, געזעסען אין ביימער און געגאפט, איינגעזאפט אין זיך דעם אטעם פון דער פרעמדער פרייליכער וועלט..

"בילעכווייז בין איך אריין אין לעבען, דערשמעקט דעם ריח פון היימישע, וואס האבען זיך איבערגעברענט אין גיהנום'דיגען גן-עדן — אוי, ברענט פאריז איבער! — איך פלעג שפאצירען אין די נעכט איבער די בולווארען און פעלדער, געזעהן דעם ליבע ווילכער אונטער'ן פרייען הימעל, געטראפען ביי די ברעגעס פון סענא, וואס שפיגלט אפ אלע קאלירען פון דער טייוועלשער נאכט און וואסערן בעגלייט די זודיגע וועלט-שטאט. מיין נשמה האט זיך געשפעט איבער לאנגע זאמדיגע וועגען און אויבען ברידעט א רויטע זון.."

כ האב אנגעהויבען אריינצוקומען אין "קאפע לא ראטאנד" אויפ'ן מאנפארנאס, דער מארק און דאס ווינקעלע פון די שאפער פון אלע קונסטען, וואו פאעטען, מאלערס, שריפטשטעלער, דיכטער פון אלע פעלקער און שפראכען פערברידערן און פערבינדען זיך צוזאמען אין בערזע פארט און מוזע-שכרות. "ראטאנד"'ן גייסט און הפקרות געהען נעארעמט, קינסטלערישע התלהבות און דער שרעקליכסטער ביטול, דארט וואו צארטע דיכטערס נעהמען זיך אן אליין פאר די קאלגערס און שליידערן זיך אין תהום אריין אידעלע מאלערישע פינגער האלטען ארומגענומען ווייבער פערצלטערט גרימירטע, פער'חלש'ט דורשטיגע, ווייבער פון דער באהעמע וואמענס מאטע אויגען האבען שוין אזוי פיל געזעהן, אזוי פיל.. אט אין יענער וועלט בין איך דאס אריינגעפאלען".

כ האב זיך בעקענט מיט א גרויסע קינסטלער (אין "ראטאנד" איז א נייעס ס'בעווייזט זיך א פריש מיידעל) יונגע, לעבעדיגע, מיט האפנונגען אויף רום און לארבערקרענץ: איך האב צוגעטוליעט צו זיי מיין גאנצען אומרוה פון קינדווייזן, מיינע אלע טרוימען פאר זיי אויסגעשפרייטן, זיי האבען אין מיר געזעהן אנ'אריגינעל מיידעל, חבר, צוזאמען געזעסען אין אפאשען קעלער, אינגאנצען אויפ'ן מאנמארטר פערבראכט, אין סמבטיון פון פערגעניגען געוואלט אויסלעבען אלע גלוסטונגען, זיך ארומגעגלען מיט טויזענד שלייערס, זיך באדען אין א פאנטאסטישער ליכט"...

און אז מען איז שוין מיד געווען פון גאס, איז מען זיך צוזאמענגעקומען ביי מיר אין צימער, זיך אויסגעזעצט אויף דיוואנעס ביי א טונקעלען שיין און געלערנט, דערצעהלט... יעדער פון זיי האט אזעלכע משוגה'דיגע געדאנקען און אזא פערפלאנטערטען לעבענס-לויף (אמת'ע אדער צוגעטראכטע), אפגעשיידטע וועלט-ברידער...

איך בין א מאדעלקע, מיטגעמאכט אלץ..

די נאכט האט זיך אנגעהויבען 6 אינדערפריה און דער טאג 11 ביינאכט, כסדר אין פאנק, וואו? – מיט וועמען? – אין פאריז מיט וועמען! נעגרישע "זשאדבאנדע'ן" יאגען ווי געווילדעוועטע טיגערס, שמעטערע "מאראלישע" קארטען-שפילעך, לאטיינישער פערטעל האט אנדערע געזעצען... זיך געדרייט אין קאראהאד מיט לוסטיגער יוגענד פון גאר דער וועלט, פערגעסען אלץ, אויפגעריסען אלע פענסטער פון שטעטע אין היים מיט אונזערע זיך אויסגעמידערן זיך צו טאפען, כ'בין געווארען א קינד פון דער שטאט, אט דעם גרויסען פייערדיגען וועלט פאריז...

"עס פלעגען צייטען ווען איך שריי אויף ווי א ווילדע חיה, אכזריות'דיג צעפידלען מיין אייגענע נשמה. טעג געכאפט אלעבען אין בעט און וויינען, וויינען, ארויסשרייען מיין גאנצען "איך", זיך בעטען ביי עמיצען א שטארקען א ליבען, ער זאל מיר אויסהעלפען, מיר זאגען וואוהין מיין בלוט לויפט, אבער...

"איך בין נישט ווי די פראנצויזישע מיידלעך, וועלכע אנדערשען זיך איבער פון היינט אויף מארגען, וועלכע ווייסען אלע ווענעלעך פון דעם ים, איך בין א יודישע טאכטער, א דרייסטע יודישע טאכטער און שפאצירענדיג אמאל אליין איבער די עליזייאישע פעלדער, וואו בערמנער און סעדער הילען ארום לוקסוס-רעסטאראנען און פערוויילונגס-ערטלעך, לייכט ארוים גרינע און געלע פלאקערלעך אין דער לופט, דוכט זיך מיר, אז דאס איז שבת'דיגע בענטש-ליכט...

"דער טאטע קומט אין א זומערדיגען פרייטאג-צו-נאכטס פון שוהל און די מאמע קוקט ארוס דורכ'ן פענסטער.

"כ'בין איצט א ביסעל רוהיגער, איך האב בעקומען א שטעלע אין א ביורא, הער לעקציעס אין סארבאנע, קום'ען א מאל צו זיך. אבער איך זוך און זוך און דערקען נישט די אייגענע געשטאלט"...

דער וועג צוריק א היים איז ווייט!

דאס הארץ שרייט, וויינט, בעט זיך: וואס ענטפערט מען איהר?..

אין יענעם טריהמארגען האט די פענע אוועקגעשראמט ווער-ווייס-וואוהין ביטערע. הארציגע טרעהרען פון א יודישע טאכטער...

דער מיקאָלאַיעווער בחור.

פון ד"ר ש. א. האָראָדעצקי

א מערקווירדיגער טיפּ פון דער חסידישער וועלט.

ד. *)

חסידות איז בטבע זעהר פאָלקסטימליך, איז שטאַרק פאַרקניפּט מיט דעם המון און קומט פון איהם תמיד אין בעריהרונג. אזא איז געוועזן זיין בעגרינדער, דער בעש"ט. ער אַליין האָט געשטאַמט פון פשוט'ן פאָלק און ער האָט אויך געליבט מיט'ן פשוט'ן פאָלק אָבער פון זיין יורש, דעם „מעזעריטשער מגיד", אָן האָט זיך אין חסידות אנטוויקעלט אַ מין „דינאַסטיע": יעדער זוהן פון אַ צדיק איז געוואָרען אַ צדיק נאָך זיין פאָטער'ס טויט. די געבליבענע חסידים פון זיין פערשטאָרבענעם פאָטער זענען איבערגעגאַנגען צו איהם, צום זוהן, בירושה און האָבען געקוקט אויפ'ן זוהן מיט דערזעלבער אמונה ווי אויף זיין פאָטער. זיי האָבען ניט געפרעגט און זיך ניט געקומערט, צי דער זוהן איז באמת אַ צדיק און איז ראוי צו זיין אַ יורש פון זיין פאָטער. זיי האָבען געזאָגט און באמת געגלויבט, אַז דער זוהן פון אַ צדיק איז געוויס אַ צדיק, ווי זיין פאָטער. וואָרים עס קאָן דאָך ניט זיין דאָס דער זוהן פון אַ צדיק זאָל, חלילה, ניט האָבען אין זיך אַ גרויסע, הייליגע נשמה, וואָס זיין פאָטער האָט איהם געגעבען.

מיט דורך דער ענטוויקלונג פון די „דינאַסטיעס" איז מיט דער צייט אין דעם פאָלקסטימליכען חסידיזם אויפגעקומען אַ מין אַריסטאָקראַטיזם, אַ מין אָפּגעזונדערטע קאַסטע, אַ פּריוויליגירטע שבט, און אָט די דינאַסטיעס האָבען ניט געקאָנט ליידען, ווען עס איז אויפגעשטאַנען איינער פון דעם פאָלק און איז געוואָרען אַ צדיק, אַ „מולך מעצמו". אַזוי איז עס געשעהן מיט דער „לודמירער מויד", ווי די צדיקים אין איהר צייט האָבען זיך בעמיהט זי אַראָפּצורייסען פון איהר מדרגה, וואָס עס איז זיי אויך געלונגען. און אַזוי איז עס אויך געשעהן מיט דעם „מיקאָלאַיעווער בחור". אין אָנהויב, אַז ער האָט אָנגעהויבען נתפרסם צו ווערען, האָבען די צדיקים אויף איהם געקוקט מיט בטול און געלעכטער. זיי האָבען איהם גערופען: „דער אַלטער בחור"; אָבער נאָכדעם, אַז פיל חסידים זענען צו איהם געפאָהרען און מען האָט פערשפּרייט אומעטום זיינע גרויסע מופתים, האָבען זיי געזעהן, אַז ער איז אַ שטאַרקע געפאַהר פאַר זיי, אַ געפעהרליכע קאָנקורענץ, האָבען זיי אָנגעהויבען איהם צו בעקעמפען מיט שטאַרקסטע מיטלען. זיי האָבען אָנגעהויבען איהם צו ערנידריגען אין די אויגען פון פאָלק דערהויפּט האָט זיך אין דעם פּרט אויסבעצייכענט דער גרויסער צדיק ר' יצחק מאיר פון זינקאָב, דעם „אַפּטער רב'ס" זוהן. ער האָט געזאָגט, אַז דער „מיקאָלאַיעווער בחור" מאַכט זיינע מופתים מיט כשוף מיט שמות הטומאה". כמעט יעדען שבת ביים טיש פלעגט ער רעדען פון דעם „בחור". ער האָט געזאָגט: ווער עס קומט צו איהם, וועט ניט האָבען קיין חלק עולם-הבא: אַז עס איז אַ גרויסע מצוה איהם מבזה צו זיין, איהם מחרף ומגדף צו זיין. מיט די שווערסטע פאַרבען האָט ער געמאָלט, ווי דער „בחור" וועט ליידען נאָך זיין טויט: פיל יאָהרען וועט אַפילו דער גיהנום בלייבען געשלאָסען פאַר איהם. איידער ער וועט אַריינקומען אין גיהנום אַריין, וועט ער מגולגל ווערען אין אַ חזיר, אַ הונט, אַ פערד, אַ קאַץ א. ד. גל. נאָכדעם וועט ער אַרום גיהן און בלאָנדזשען אָהן אַ שיעור און אָהן אַ סוף, ביז ער וועט ערשט קומען אין גיהנום אַריין ערשט אין גיהנום וועלען זיך אָנהויבען פאַר איהם נייע צרות און אומענדליכע יסורים.

דאָס און נאָך ענליכעס האָט דער זינקאָווער רבי טאָג טעגליך געזאָגט, און דאָס האָט זיך געלאָזט הערען אומעטום, און האָט אָנגעטאָגען שטאַרק צו ווער קען ניט נאָר אויף די אַלטע חסידים, נאָר אויך דער המון האָט זיך אָנגעפאַנגען ביסלעכווייז אָפּצורוקען פון דעם „מיקאָלאַיעווער בחור".

ה.

די השפּעה פון דעם „בחור" איז געוואָרען אַלץ קלענער און קלענער, זיינע חסידים זענען געוואָרען אַלץ ווייניגער און ווייניגער. דער „בחור" האָט דערזעהן, אַז דער באָדען אונטער איהם הויבט-אָן זיך צו וואַקלען, האָט ער זיך בעראָטען מיט זיינע פריינד, וואָס צו טון, און זיי האָבען בעשלאָסען, ער זאָל פאָהרען צום זינקאָווער רבי'ן, כדי מיט איהם זיך דורכצורעדען. דער „בחור" איז מיט איינינע פון זיינע אָנגעזעהענע חסידים געקומען קיין זינקאָב צום רבי'ן. גאַנץ זינקאָב האָט געציטערט פון שפּאַנונג; פיל האָבען זיך פערזאַמעלט ביים רבי'ן אין הויף און מען האָט געוואָרט אויף דעם רעזולטאַט פון דעם „קבלת פנים" פון דעם „בחור" ביים רבי'ן.

דער „בחור" מיט נאָך מענשען זענען אַריינגעקומען צום רבי'ן, אין חדר און האָבען בעגריסט דעם רבי'ן, אָבער דער רבי איז געשטאַנען מיט'ן פּנים צו דער וואַנד און האָט אויף זיי ניט געקוקט און האָט דעם „בחור" ניט געענטפערט. דערשראָקען און צומישט איז דער בחור געבליבען און האָט מעהר ניט געקאָנט עפענען זיין מויל. ער איז אַזוי געשטאַנען אַ פּאָר מינוט, נאָכדעם האָט ער זיך געשטאַרקט און איז צוגעגאַנגען נעהנטער צום רבי'ן און האָט געזאָגט: „רבי, זאָגט מיר נאָר, ווען אַ מענש פיהלט אַ שמערץ אין גוף, וועלכער אבר פון'ם גוף פיהלט דעם שמערץ צוערשט? „דער רבי, ניט קוקענדיג אויף איהם, האָט געענטפערט: „דער קאָפּ פיהלט צוערשט". אויב אַזוי — האָט דער בחור ווייטער געזאָגט — זענט איהר דאָך דער קאָפּ פון אַלע יידען, דאַרפט איהר דאָך פיהלען צוערשט דעם פּגם, וואָס איך האָב גורם געווען. זאָגט-זשע מיר, וועלכען פּגם האָב איך גורם געווען און ווי זאָל איך איהם מתקן זיין?" דער רבי, ניט קוקענדיג אויף איהם, האָט געענטפערט: אַזוי ווי עס זענען דאָ קראַנקהייטען, וואָס מען קאָן זיי ניט אויסהיילען, אַזוי זענען דאָ זינד, וואָס מען קאָן ניט מתקן זיין". באַלד נאָך דעם ענטפער האָט דער רבי פערלאָזט זיין חדר און האָט זיך פערשלאָסען אין אַנ'אַנדער חדר. און דער „בחור" מיט די איבריגע זענען געבליבען אַליין אומגליקליך און נידערגעשלאָגען האָט דער „בחור" תיכף פערלאָזט זינקאָב.

באַלד האָט מען אין דער גאַנצער חסידישער וועלט געהערט פון אָט דעם גרויסען בזיון, וואָס דער „בחור" האָט געהאַט ביים זינקאָווער רבי'ן, און דאָס האָט נאָך שטאַרקער געווירקט אויף דער ירידה פון דעם „בחור" צווישען די חסידים. אָבער דער „בחור" האָט נאָך געפּרובט זיך צו ראַטעווען און האָט בעשלאָסען צו שיקען עטליכע פון זיינע חסידים צום „ריזשינער רבי'ן". זיי זענען געקומען צום ריזשינער און האָבען איהם אַלץ דערציילט און איהם געבעטען, ער זאָל רחמנות האָבען אויף דעם „בחור", וועלכער איז באמת אַ גרויסער ירא שמים און אַ תלמיד-חכם, און זאָל זאָגען וועגען איהם איינינע גוטע ווערטער. אָבער דער ריזשינער האָט געענטפערט: ווי קאָן איך ענדערען פון דעם, וואָס דער גרויסער זינקאָווער צדיק האָט שוין געזאָגט?"

אָט די קורצע תשובה, וואָס אַזאַ גרויסער מפורסם, ווי דער „ריזשינער", האָט געגעבען, האָט פערענדיגט די מפּלה פון דעם „בחור", ווען דער ריזשינער, וועלכער איז געווען ביי די חסידים נאָך חשוב'ער, ווי דער זינקאָווער, ווען ער האָט געקאָנט אַזוי רעדען וועגען דעם „בחור" איז עס דאָך שוין געוויס, אַז דער „בחור" איז אַ מין שבתי צבי, אַ מין „כח הטומאה", און עס איז אַ מצוה גדולה איהם רודף צו זיין עד חרמה.

ו.

אינמיטען דער מחלוקת נעגען איהם האָט דער „בחור" זיך בעזעצט אין קאַמענעץ און האָט דאָרט חתונה געהאַט און האָט געהאַט קינדער. נאָך זיין גרויסער ירידה האָבען איהם דאָרט די חסידים שטאַרק רודף געווען, און ער האָט געמוזט פערלאָזען די שטאָט קאַמענעץ און האָט זיך בעזעצט אין דער שטאָט מיקאָלאַיעוו אין פּאָדאָליע. און אָט אויף דעם נאָמען פון דער שטאָט רופט מען איהם ביז איצט: דער „מיקאָלאַיעווער בחור".

אין דער שטאָט איז ער שוין געווען נאָר אַ שטאַרקער יורד. די שטאָטליים האָבען איהם אמת, אָפּגעגעבען כבוד, ווייל ער איז געווען אַנ'אמת'ער ירא-שמים, אָבער זיי האָבען איהם ניט געהאַלטען פאַר קיין צדיק, פאַר קיין גוטען-יודען. חסידים זענען מעהר ניט געפאָהרען צו איהם, נאָר ווייבער און גאַנץ געוועהנליכער עולם פלעגען אַמאָל קומען צו איהם, און פון זיי האָט ער געלעבט אין גרויס דחקות, און אויך פון דעם דלות פלעגט ער אַוועקגעבען אַ חלק פאַר אָרימעלייט.

אין יאָהר תרל"ט איז ער געשטאָרבען אין מיקאָלאַיעוו. פאַר זיין טויט האָט ער אָנגעזאָגט, מען זאָל איהם בעגראָבען אין זיין געבורטס-שטאָט לאָסקאָרני, און מען זאָל אַלע זיינע כתבים איהם מיטגעבען אין קבר. און אַזוי האָט מען אויך געטון.

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נומ. 283.

די בשורה

(סקיצע)

פון ב. י. גאָלדשטיין

הערמאַן האָט אַ לאַנג געטון די דעפּעשע ביים יונגעל. אויפגעריסען מיט אַ ציטערדיגער האַנט דאָס פּאַפּיר און נאָכדעם ווי ער האָט מיט איין בליק איינגעשלונגען די פּאָר שורות, האָט ער מיט אַ צוגעסטנער פרייד און אין איין אָטעם גענומען רופען אויפ'ן קול: „פלאָרא! פלאָריטשקע!!"

פלאָרא, אַ שעהנע, בלאָנדע פרוי, איז אַ דערשראָקענע אַרויסגעלאָפען פון איהר צימער מיט'ן הויל'ן קאָרסעט אויפ'ן האַלב נאַקעטען ראָזעווען קערפּער און אַ צעפּרייסעלטע און נערוועזע געשריע: „וואָס איז שוין? גאָט מיינער, וואָס איז געשעהן"?!

הערמאַן האָט איהר אונטערגעטראָגען די דעפּעשע: „נו לאָרכשט, נאַרעלע די מיינס. אַ בשורה. אַ גרויסע בשורה פון אונזער טאָכטער'ל. גאָלדעלע האָט שוין אַ קינד.. אַ יונגעלע.. אַנ'אייניקעל, אַ יונגעלע.."

„וואָס? אַנ'אייניקעל?!"

און זי איז געבליבען מיט אַן אָפען מויל. געהאַלטען די דעפּעשע און געקוקט אויף הערמאַנ'ען מיט אַזעלכע אויגען, גלייך זי זעהט איהם דאָס ערשטע מאָל.. „אַנ'אייניקעל?! אַנ'אייניקעל גאָר?!"

הערמאַן האָט געמאַכט אַ שפּאַן נעהנטער, האָט זי אַרומגענומען אַרום קאָרסעט, זי געצויגען צו זיך און אַריינשמייכלענדיג איהר אין פּנים, האָט ער מיט אַ הינטערשער חניפה זיך געבעטען: „נו, פלאָרינטשקע, לאָמיר זיך צוקושען".

זי האָט איהם אָנגעקוקט, געהערט איטליכעס וואָרט און ניט פערשטאַנען, וואָס ער וויל פון איהר. און צו וואָס ער שלעפּט זי נעהנטער צו זיך.

נאָר ווען ער האָט מיט אַ גליהענדיגער תאווה זי געטוליעט צו זיך און אַריינגעאָטעמט איהר אין פּנים אַריין; זעהסט, מיר האָבען דערלעבט דעם נחת — איך אַ זיידע, דו אַ באָבע", האָט זי ווי אויף אַ ווערעמדיגער זאַך אַ קוק געטון אויף איהם, זיך בעפרייט פון זיינע אָרעמס און אַוועק צו זיך אין צימער; האָט פערשלאָסען די טיר און נעבען איהר געבליבען צוגעשמידט.

אַזוי שטעהענדיג, האָט זי אין אַ פּאָר מינוט אַרום פּאַמעליך אָנגעהויבען אויפצושניירען דעם קאָרסעט און צוגעשפּאַרט זיך, ווי אַ חולה, צום שפּיגעל.

פריהער האָט זי פון ווייטענס זיך בעטראַכט. מיט יעדער רגע איז לויטערער געוואָרען איהר בליק. אַ זיסע ווייכקייט האָט זי אַרומגעהילט, און דאָס פּנים האָט אָנגעהויבען צו שיינען; — דער האַלז איז אַזוי יונג, די בריסט אַזוי רונדלענדיג און די פיגור אַזוי גראַציעז... מיט אַ דורשטיגקייט פון אַ מאַן האָט זי זיך אַ נעהם געטון ביי די בריסט און געדריקט מיט'ן גאַנצען כח... דער וועהטאָג איז אַנ'אָנגענעהמער, אַזאַ זיסער... די אויגען האָבען זיך פערצויגען, פערשלעפּערט, מידע און פער'ח'לשט. איבער'ן לייב איז אַריבער אַ פייערדיגער ציטער. זי האָט זיך אַ וואָרף געגעבען אין בעט און ווי אַ שפּיטער ש יונגעל זיך גענומען קאַטשען איבער' קישען... אַנ'אייניקעל..."

אָנגעפּליקטע שפּיגלען מחשבות האָבען, ווי ווינגע, פילפאַרביגע פליגעלעך, אַרויסגעטאַנצט: — אָט דער שוואַרץ-חנ'עוודיגער פעלדמאַן. ווי אַ חינמעל נעבען אשרה פּיט, געהט א יס פאַר אַ קוש... און אָט — רובין. ערשט נעכטען געטאַנצט מיט איהם אַ קאַדריל, און טאַנצענדיג האָט ער איהרע באַקען פערברענט מיט זיין אָטעם: „פלאָרא, ווען דו קומסט ניט, וואָלט איך אפשר געשטאָרבען פון בענקשאַפט".. רובין — דער שעהנסטער און דער קרעפטיגסטער צווישען אַלע — מיט וויפיל איז ער עס דען עלטער פון איהר גאָלדעלע'ן?.. ווי הערמאַן אַזוי איז ער אייפערזיכטיג אויף איהר... פעלדמאַנ'ען וועל איך דערשטיקען. ווי אַ מייזעל צוטרעטען איהם. דעם שנעק!" און בעעת מעשה האָבען זיך זיינע גרויסע אויגען אָנגעצונדען און געשאָסען מיט גלוסטיג פייער...

ווען זיי זאָלען זיך דערוויסען, אַז... אַ באָבע... אַנ'אייניקעל...

זי האָט זיך צוגויפגעקירטשעט אין דרייען. אַ באָבע... אַ באָבע... ווי אַ מאָרגן איז דאָס וואָרט אויף איהר געפאַלען און געשטיקט... אַנ'אייניקעל... אַנ'אייניקעל...

זי איז אַראָפּ פון בעט, איז ווידער צו צום שפּיגעל און ווי אַ דאָקטאָר, וואָס דאַרף אויסגעפינען אַ וועהטאָג אויף אַ גלאַט, פריש און געזונד לייב, אויף וועלכען מע זעהט קיין זאַך ניט אָן האָט זי זיך בעטראַכט פון אַלע זייטען. איטליכעס פינטעלע מיט אַן עקשנות אַרומגעטאַפּט און מיט צופּענטע אויגען בעקוקט.

זי האָט געבלאָנדזשעט מיט די הענד איבער'ן לייב, צוגעקומען צו די בריסט און אין-דער-גיך געגעבען אַ כאַפּ אַוועק די האַנד, ווי זי וואָלט זיך אָנגעריהרט אין אַ מיאוס בעשעפעניש .. „צעווארען.. אַ באָבע..." האָט זיך צוגעצויגען האַרט צום שפּיגעל און מיט אַ קראַנקהאַפטער נייגעריגקייט אַרומגעקוקט די ווינקלען ביי די אויגען, ביים מויל, אַרום האַלז קנייטשען, קנייטשען...

יאָהרען און יאָהרען ליגען פערקנאַטען אין די קנייטשען און רופען אויף קולי קולות: צעהלט, צעהלט!

און פלאָרא צעהלט מיט אַזאַ פאָרזיכט, ווי זי וואָלט מורא געהאַט, אַז אימיצער זאָל, חלילה, ניט דערהערען איהרע מחשבות.. און עס פאַלען זיך די יאָהרען איינס אויפ'ן אַנדערען. איינס אויפ'ן אַנדערען.. זיי פאַלען מיט אַ משא, וואָס צודריקט און דערשטיקט. „אַ באָבע.. אַנ'אייניקעל... די שפּיל עקט זיך. דער געזיג אויף בערען הערט אויף, און עס הויבט זיך אָן דער געיעג אויף מייז"...

וועט קומען רובין, וועט זיך אַריינגנב'ענען פעלדמאַן און זיך מוליען צו די צעיורענע בריסט, צושוואָימענעם קערפּער און קושען די באַבעשע קנייטשען אויף האַלז, ביי די שלייפען ביים מויל.. קושען... ווי לאַנג נאָך?..

עס קומט איהר אויף אַ שרעקענדיגע מחשבה: אַרויפען זיי דורכ'ן טעלעפאָן אין זיך געזעגענען, אויף אייביג זיך אָפּגעזעגענען... טויזענדער תירוצים קען זי געפינען. דאָס בעסטע — הערמאַן! דער מאַן, די געזעצליכע חיה, איז אייפערזיכטיג. דאָס איז דער שענסטער אויסגאַנג: די באָבע פערטרייבט איהרע געליבטע. זי אַליין, ווארפט זיי, איידער זיי האָבען צייט זיך צו דערוויסען פון דער טעלעגראַמע, פון דער „בשורה".

אַ רחמנות כאַפּט זי אַרום צו זיך אַליין. זי זוכט אַ טרייסט-וואָרט פאַר זיך, עפּעס אַ שטראַהל פון אַ זון, וואָס זאָל אויף איין רגע כאָטש אָנצינדען און דערוואַרימען דאָס האַרץ:

נו, איז דאָך נאָך ראָזיג איהר לייב, אוּ אַ פרישקייט שמעקט פון דעם. איהר פּנים — גלאַט; אַלע קנייטשען בעפּודערט... איהרע אויגען בליצען, ווי ביי גאָלדעלע'ן.. ממש אַ מיידעל.. קיינמאָל וועט זי ניט אַלט ווערען, אייביג קיין באָבע ניט זיין... אייביג

אָבער דאָס געדויערט אַ רגע, ניט מעהר.

די טעלעגראַמע גיט אַ פּאַך אין פּנים מיט קעלט און פראָסט: אַ באָבע... אַנ'אייניקעל..

אין צימער טראָגט זיך אַרום אַ פאַרהילטער צער, סוד'ט איהר אַריין אין אויער ביטערע רייד פון אַ פערגאַנגענעם זומער, וואָס ליגט ערגיץ אין אַ וואַלד און ציטערט פון קעלט, געהט אויס אין די מורא'דיגסטע גסיסה-ליידען.

„די שפּיל עקט זיך, מאַדאַם הערמאַן!"

זי האָט זיך מיט איין מאָל אָפּגעריסען פון שפּיגעל און זיך געלאָזט צו דער פּוץ שאַפע. דאָ האָבען ווידער שפּיגלען זי אַרומגעקוקט, האָט זי זיי פערמאַכט, און געעפענט די טירלעך פון די ווייסע קעמערלעך פון דער שאַפע.

פון איין ווייסען-קעמערעל האָט זי אַרויסגענומען פעקלעך מיט בריוו, געבונדען מיט רויטע און ראָזעווע סטענגעס: איינציגווייז זיי צעוויקעלט, בעקוקט אַ רגע, און אויטאָמאַטיש זיי געריסען און אויף פּיצלעך געפליקט.

ווען עס איז פון איין פעקעל קיין איין גאַנצע שורה ניט געבליבען און דאָס אָנגעריסענע פּאַפּיר איז ווי אַ בערגעל געפליקטע פעדערען געלעגען, האָט זי אין דעם אַריינגעטראָגען די פינגער און די לבעזיפּט.

איינמאַלכע שטיקלעך בעשריבען פּאַפּיר — אָבער געקוקט האָבען זיי אויף איהר ווי לעבעדיגע אויגען פון געפאַללענע מענשען... אין יעדען פּיצעל פּאַפּיר האָט מען דאָך אַ שטיק מח און האַרץ אַריינגעאָטעמט... דאָס ליגט איצט פאַר איהר אַ בערגעל מיט מענשליכע אברים.. יעדער ברעקעל פּאַפּיר — אַ געדאַנק, אַ געפיהל, אַ שטיק נשמה...

זי האָט געהאַלטען אַ זשעמניע מיט פּאַפּירלעך אין האַנד און ניט געוואוסט וואָס צו טון מיט דעם. עס האָט זי געטאַניעט צו קושען די צופליקטע בריוו, דריקען זיי צום האַרצען, אָבער עפּעס האָט זי אָפּגעהאַלטען: — אַ באָבע.. אַנ'אייניקעל..

זי האָט אַ נעהם געטון אַלע פּאַפּירלעך און זיי אויפ'ן בעט אַ צעשוט געטון. באַלד נאָכדעם אַנאַנדער פעקעל גענומען, געזעצט זיך אויפ'ן בעט, געלייענט זיי און צוריסען, געלייענט און צוריסען.

אַ באַרג איז געוואָרען... א באַרג מיט הערצער, געפיהלען, מענשליכע נשמות.

אַ היבשע צייט איז זי אַ געלעהמטע געזעסען און געקוקט אויף דעם באַרג צעריסענע בריוו. נאָכדעם האָט זי זיך פּאַמעליך אַראָפּגעצויגען צו זיי, האָט זיך מיט די באַקען געוואָרימט אין זיי, זיך געטוליעט ווי צו קראַנקע קינדער. אַ ביטערער וועהטאָג האָט געפּרעסט דאָס האַרץ און וואַרימע טרערען האָבען זיך קאַפּעט און געקאַפּעט אויף דעם בערגעל...

די ליבעס פון א קייזעריך.

היסטארישער ראמאן פון לעבען אין רוסישן קייזערליכן הויף

(57 **פון ל. זאכער מאזאך.**

יעליזאוועטא האט צו איהם א ווארט געטון א הויפען גאלדענע מטבעות, וועלכע ער האט אויפגעקליבען פונ׳ם טעפיך מיט ביידע הענד. דערנאך האט ער ווידער א קוש געטון דעם טעפיך, נישט ווייט פונ׳ם פלאץ וואו די צארינע איז געזעסען, האט זיך אויפגעהויבען און האט אויף די שפיץ-פינגער זיך ארויסגערוקט פונ׳ם צימער.

יעליזאוועטא איז געבליבען אליין און האט מיט פרייד געקוקט אויף איהם. ער איז געבליבען גאנץ נעבען איהר ...

אויף מארגען איז זי אויפגעשטאנען א סך פריהער ווי געוועהנליך, האט זיך אויסגעפוצט אין איהרע שענסטע קליידער און ווען זי איז פארטיג געווארען, האט זי געלאזט רופען צו זיך ראזומאווסקי׳ן.

— ווי זעה איך אויס? — האט זי זיך געווענדעט צו איהם.

— שעהן און גליקליך — האט איהר מאן געענטפערט,

— דו געהסט מיט מיר? — האט זי געפרעגט — עס איז שוין צייט.

— דו זאלסט מיר ענטשולדיגען — האט ער געענטפערט — איך קען נישט צוזעהן אזעלכע בלוטיגע סצענעס.

— יעליזאוועטא האט פערביסען די ליפען, א ציה געטון די אקסעל און איז אוועק אליין.

ענטקעגען דער סענאט-געביידע איז פארגעקומען דער דאזיגער בלוטיגער ספעקטאקעל. א גרויסע פלאטפארמע איז דארט געשטאנען אין מיט׳ן סקווער, ארומגערינגעלט פון סאלדאטען. א גרויסער המון פון נייגעריגע האבען פערפלייצט דעם גאנצען סקווער.

יעליזאוועטא אליין האט זיך צוגעקוקט צו דער עקזעקוציע דורך א פענסטער פון דער סענאט געביידע. ארום איהר זענען געשטאנען אלע מיטגלידער פון דער אויספארשונגס-קאמיסיע.

מ׳האט נעבראכט אין אפענע קארעטען די פער׳משפט׳ע. זיבען נפשות זענען זיי געווען די באראנעסע פאן אייכענבערג איהר מאן גענעראל-לייטענאנט באראן פאן אייכענבערג, זייער זוהן איוואן, די גרעפין בעסטוזשעוו, דער לייטענאנט מאסקווין, פירשט פוטיאטין און מלוכה ראט סיבין.

מ׳האט זיי אלעמען אויסגעשטעלט אויף דער פלאטפארמע און מ׳האט פארגעלייענט פאר זיי דעם פסק. זיי זענען אלע פער׳משפט געווען צום טויט, נאר די צארינע האט זיי געשענקט דאס לעבען. אבער אינגאנצען פון שטראף זענען זיי נישט באפרייט. זיי וועלען בעשטראפט ווערען מיט דעם קנוט, און א חוץ דעם, וועט מען ביי די ערשטע פיר ארויסרייסען די צינגער.

אלע האבען אויסגעהערט דעם דאזיגען מורא׳דיגען פסק מיט א מין שרעקליכער גלייכגילטיגקייט. נאר די באראנעסע פאן אייכענבערג האט איינמאל א זיפץ געטון.

זי איז געווען דער ערשטער קרבן. דער תליון מיט זיינע קנעכט האבען איהר א כאפ געטון, ארונטערגעריסען פון איהר די קליידער ביז צו די היפטען און פאר די אויגען פונ׳ם גאנצען המון זי אנגעהויבען צו שניידען מיט דעם קנוט.

צוערשט האט די אומגליקליכע פרוי ארויסגעווייזען א זעלטענע פעסטקייט, אבער ווען דער קנוט פונ׳ם תליון האט געגעבען מען רייסען שטיקער פון איהר צארטער ברוסט, פון איהר האלז און פנים, האט זי צוערשט געגומען זיפצען, דערנאך וויינען און צום סוף שרייען מיט מורא׳דיגע קולות.

יעליזאוועטא, זיצענדיג ביים פענסטער פון דער סענאט געביידע האט געהערט די דאזיגע קולות, געזעהן ווי מ׳צופלאסטעוועט דאס שעהנע פנים פון איהר קאנקורענטקע אין שעהנקייט און זי האט ווילד געשמייכעלט.

זי האט זיך א קעהר געטון צו לעסטאק׳ן און ארויסגעפליסטערט צו איהם מיט שיינענדיגע אויגען:

— ער ארבייט ריכטיג, דער תליון. זי וועט זיך שוין נישט בערימען מעהר, אז זי איז די שענסטע פרוי אין רוסלאנד!

צום סוף האט מען נאך ארויסגעריסען די צונג ביי דער באראנעסע פאן אייכענבערג און דערנאך האט מען די פריהער-דיגע שעהנע פרוי מיט צובלוטיגטע גלידער, אין א לייליך פון דער פלאטפארמע ארונטערגעטראגען.

דער צווייטער קרבן איז געווען די גרעפין בעסטוזשעוו, מיט איהר איז זיך דער תליון בעגאנגען פונקט אזוי ווי מיט דער באראנעסע פאן אייכענבערג.

דערנאך האט מען געקנוטעוועט די איבריגע.

די צארינע האט פערלאזען די סענאט-געביידע. איהר נקמה-דורשט, דערהויפט געגען די צוויי פרויען, וואס האבען בעליידיגט די פרוי אין איהר — איז געווען געשטילט. זי איז געקומען צוריק אין איהר פאלאץ און האט געגעסען איהר מאל-צייט מיט גרויס אפעטיט.

די אומגליקליכע קרבנות פון איהר טיראניי און אייפער-זוכט האט מען נאך דער עקזעקוציע געבראכט אין א דארף צעהן ווערסט פון פעטערבורג, וואו זיי איז געווען דערלויבט צו געזעגענען זיך מיט זייערע קינדער. דערנאך האט מען זיי פארוויז אוועקגעזעצט אין צוגעמאכטע שליטענס און מ׳האט זיי פערשיקט אין סיביר.

דורכ׳ן דאזיגען פראצעס האט לעסטאק געזאלט דערגרייכען זיין ציל: ערשטענס, צו בעפרייען זיך פון בעסטוזשעוו׳ן אויף אלע מאל, און צווייטענס, צו צורייסען די פריינדשאפט צווישען עסטרייך און רוסלאנד און צו פערבינדען פעסטער די פריינדשאפט פון רוסלאנד מיט פראנקרייך און פרייסען. דעם דאזיגען ציל האט ער אבער נישט דערגרייכט, ווייל בעסטוזשעוו איז פע בליבען ווייטער ויצע-קאנצלער פון יעליזאוועטאס רע-גירונג, א דאנק דעם איינפלוס פון ראזומאווסקי׳ן און אויך די עסטרייכישע רעגירונג האט בעשטראפט איהר געזאנדטען דעם מארקיז פאן באטא פאר דער פערשווערונג נעגען דער צארינע און דערמיט צופרידענגעשטעלט די רוסישע רעגירונג.

תנאים מיט יעקאטערינא׳ן.

א דאנק דער פערשווערונג פון עסטרייכישען געזאנדטען האט לעסטאק אויסגעפועלט ביי יעליזאוועט׳ן צוויי זאכען, וואס זיי זענען נעגען דער פאליטיק פון בעסטוזשעוו׳ן.

ערשטענס, האט די צארינע ארויסגעזאגט איהר וואונש, אז זי וויל ווידער האבען אין איהר הויף פאר׳ן געזאנדטען פון פראנקרייך דעם פריהערדיגען מארקיז דעלא משארדיע, פאר וועלכען בעסטוזשעוו און די גאנצע רוסישע פארטיי האבען שטארק מורא געהאט.

צווייטענס, האט יעליזאוועטא אנגענומען לעסטאק׳ס מייגונג מכח דעם שידוך, וואס זי האט געזוכט פאר איהר יורש פרינץ פיאטר פאן האלשטיין.

דער עסטרייכישער הויף האט געארבייט אויף אלע אופנים, אז די כלה פונ׳ם יורש פון רוסישען טראן זאל זיין אן עסט-רייכישע פרינצעסין; דאס וואלט געווען געגען די אינטערעסען פון פראנקרייך און פרייסען; האט לעסטאק, געשטיצט פון פרידריך דעם גרויסען, דעם קעניג פון פרייסען, איבערצייגט יעליזאוועטאן, אז דער בעסטער שידוך פאר פרינץ פיאטר וואלט געווען די פרינצעסין סאפיא אוגוסטא פרידריקא פאן אנהאלט-צערבסט, טאקי די שפעטערדיגע יעקאטערינא די צווייטע.

די דאזיגע פרינצעסין, וועלכע איז דעמאלט אלט געווען פופצען יאהר, איז געווען די טאכטער פון א פרייסישען גענעראל און זי איז צו יענער צייט געווען צו גאסט ביי פרידריך דעם גרויסען אינ׳ם הויף, מיט איהר מוטער יאהאנא יעליזאוועטא, א געבוירענע פרינצעסין פאן האלשטיין און א שוועסטער פונ׳ם שוועדישען טראן-יורש.

פרידריך דער גרויסער האט בסוד געשיקט דעם פעטער פון דער יונגער פרינצעסין דעם הערצאג פרידריך אויגוסט קיין פעטערבורג. ער האט געבראכט מיט זיך א בילד פון דער פרינצעסין, וואס איז געמאלען געווען דורכ׳ן בערימטען מאלער פעסנע. דאס דאזיגע בילד האט ער צוערשט געוויזען דעם פלימעניק פרינץ פיאטר אליין, דאס הייסט דעם יורש פון רוסישען טראן, דעם חתן, און דער פרינץ איז בעגייסטערט געווארען פון דער בילד-שעהנער פרינצעסין, דערנאך האט ער נעפרובט מזל ביי יעליזאוועטען און זי איז אויך ענטציקט געווארען פונ׳ם אויסזעהן פון דער פרינצעסין, און ווען דער הערצאג האט איהר נאך דערצעהלט וועגען אלע מעלות פון דער כלה, האט די צארינע גלייך נעגעבען איהר הסכמה אויפ׳ן שידוך.

און נישט קיין קליינע ראלע האט דערביי געשפילט לעסטאק און דער טרייסישער געזאנדטער באראן מארדערפילד, וועלכע האבען פון הינטען ארום בעאיינפלוסט די צארינע פאר׳ן דאזיגען שידוך.

— איך מיין, אז קיין בעסער׳ן שידוך האב איך נישט געקענט געפינען פאר׳ן פרינץ פיאטר — האט יעליזאוועטא דער-קלעהרט בעסטוזשעוו׳ן איהר הויפט-מיניסטער — די כלה איז א פראטעסטאנטקע און איז אויך פון דער פאמיליע האלשטיין, ווי דער פרינץ.

בעסטוזשעוו, דער קלוגער דיפלאמאט, האט גלייך איינגע-זעהן, אז עס לוינט זיך איהם נישט אליין ארויסצוטרעטען געגען דעם דאזיגען שידוך, ער האט אבער בעווירקט אויפ׳ן סינאד, אז ער זאל פערווערען דעם שידוך מחמת חתן כלה זענען געווען נאהנטע קרובים און האבען על-פי געזעץ פון דער רוסישער רעליגיע נישט געטארט זיך משדך זיין.

אויפ׳ן דאזיגען פערבאט האט די אנצויזיש-פרייסישע פארטיי זיך גארנישט געריכט, זי האט אבער איהר פלאן נישט אויפגעגעבען; צום סוף האט זי אונטערגעקויפט די מיטגלידער פונ׳ם רוסישען סינאד, אויך דעם גלח פון דער צארינע און זיי האבען גע׳פסקנט, אז פרינץ פיאטר מעג יא זיך משדך זיין מיט זיין קוזינע.

(פארטזעצונג קומט)

הומאר — דער קונדס — סאטירע

רומעניש.

פאר׳ן קישינעווער פאגראם וועגען פעראנטווארטליך די... יודען.

(קאמוניקאט פון דער רומענישער רעגירונג.)

יא, די יודען זענען שולדיג
מוז די גאנצע וועלט דאך וויסען,
ערשטענס, האבען זיי די נעזער
אדלער-לאנגע, נישט פעריסען...

היינט די זיטען און מנהגים
מוז די „יוגענד" דאך אויפרעגען,
וואלט א יוד כאטש אין א רינשטאק
שכור ווען א מאהל געלעגען!..

היינט די נעמען, לייבקע!.. מאשקע!..
וואס עס איז ביי זיי פערהאנען!
נישט צומאהל קיין חזיר׳עסקו
נישט אפילו קיין איוואנען...

ס׳איז דאס שרעקליכסטע פערברע-
כען
פון די יודען אט די שלעכטע,
וואס זיי ווילען אויכ׳עט לעבען
ווי רומענער גאר די עכטע...

נראף קאלי.

א רייכע כלה.

חתן: איז די כלה עפעס א רייכע?

שדכן: וואס רעדסטו, יענע האט גאלדענע ציינער און זילבערנע האר.

פונקען.

די שענסטע פרוי קאן מיאוס ווערען — דעם אייגענעם מאן...

*

דער בעסטער גרונט פאר א פרוי צו פערלאנגען א גט איז, וואס דער מאן האט איהר צוגעזאגט צו שטארבען פאר איהר און האט גנישט געהאלטען קיין ווארט...

*

אלע חתונות זענען גליקליכע. די אומגליקען קומען בלויז דערפון, וואס מען דארף לעבען צוזאמען נאך דער חתונה..

ארויפצוגעהן פון וועג — טרעפט מען אין דער פינסטער אויך...

*

פערצווייפעל נישט אין זומער, וואס דו זעהסט בלויז א העלפט פון דער פרוי אין איהר באד-קאסטיום — זי וועט דיר די צווייטע העלפט ווייזען אויף א באל אין ווינטער...

*

די ליבע-היץ האלט ביי דער פרוי אפט אן נאר אזוי לאנג, ווי דער מאן האט געלד — צום פערברענגען...

*

יאג זיך נישט נאך פרעמדע פרויען, דו קאנסט זיי נאך דערגרייכען...

*

וויפיל א פרוי זאל נישט קוקען אין שפיגעל, דאך קאן זי זיך נישט זעלבסט...

*

ליבע איז די סמעטענע פונ׳ם לעבען. דער וואס עסט אויף די סמעטענע. מוז שוין דערנאך אויך עסען די זויער מילך..

*

ווען א נאר פערליבט זיך, רוהט אויף איהם די שכינה. ווען א קלוגער פערליבט זיך, טוט זיך פון איהם אפ דער שכל.

*

אין ליבע זאלט איהר זיך נישט גריבלען, די ליבע אליין וועט אייך שוין מאכען א גריבעל — אין הארצען

ווי א מזוזה.

בערל: מיין שכן בעהאנדעלט זיין פרוי ווי א פרומער יוד א מזוזה.

שמערל: דהיינו?

בערל: ער שלאגט זי גוט אן דער-נאך קושט ער ...

צו וואס איז זי גלייך.

חיים: צו וואס איז גלייך אן ארענט-ליכע מיידעל?

שלמה: צו א שווערע רעטעניש;

חיים: מיט וואס?

שלמה: ביידע איז שווער צו טרעפען..

א״א פילאזאפיע

— נישט פון יעדען חזר ווערט מען פעט — פון איינציגע בעקומט מען נאר טריפה-פלעקען אויף דער שבת׳דיגער קאפאטע.

— נישט אויף איין עפעל-בוים וואקסען ווארעמדיגע עפעל, און דאס אומגליק איז, וואס זיי פאלען נישט ווייט פון בוים.

— גריבעל זיך נישט צו טיף — ארום די ווארצלען פון די שענסטע בלומען קריכען ווערים.

— דער מענש, וואס זאגט, אז פון קיין חזיר׳שען עק קען מען קיין שטריי-מעל נישט מאכען, האט נאך קענטיג, אין אונזערע מקומות נישט געלעבט.

— פיל פרויען ווערען אלט פאר דער צייט, זיך מאטערענדיג צו זיין יונג נאך דער צייט.

— מענער זענען איין מאל יונג, פרוי-ען — עטליכע מאל.

אלץ פאר יענעם.

— און אויף איהר פערלאנג האסטו אויפגעהערט טרינקען?

— יא.

— און צוליב איהר האסטו אויפגע-הערט רויכערען?

— אויפגעהערט.

— און אונטער איהר איינפלוס ריהרסטו זיך מעהר נישט צו צו קיין קארט?

— פאר קיין געלד נישט.

— טא, פארוואס-זשע האסטו נישט חתונה מיט איהר?

— חכם מיינער! איצט מיט די אלע מעלות מיינע, קען איך מיר א בעסערען שדוך...

פון דער האנדעלס וועלט.

— אין דער קאלאניאל-בראנזשע זע-נען נישט פארגעקומען כמעט קיין ענ-דערונגען, אלע סחורות זענען ביי די זעלבע פרייזען, א חוץ קאנסערוען, וועלכע זענען געשטיגען צוליב דער ניי-געגרינדעטע „פריציש-קאנסערוואטי-ווער פארריי".

— א גרויסע נאכפראגע איז געווארען ביי די דראגיסטען אויף ריציניאייל ווייל, ווי מען שמועסט, וועלען איננג-כען אלע שטייער-אמטען אנהויבען צו בענוצען ריציניאייל ביים „אפריינינען" די סוחרים, וועלכע ליידען, נעבעך, אויף „פערלעגענע" שטייערן.

אין דער געשיר-בראנזשע איז דער פדיון א גאנץ בעפרידיגענדער. איבער-הויפט לייזט זיך גוט פאר „טשאיניקעס", די קונים אויף דעם מין זענען מער-סטענטייל — כלל-טוער און סתם „טשאי-ניק האקערס".

אלי.

העברעאישע לעקציעס.

זכור — געדענק, אז ווען מען אנט-לייהט דארף מען נישט אפצאהלען.

שמור — היט זיך פאר דיין ווייב מפהר, ווי פאר א פרעמדער.

שכן טוב — א גוטער שכן, ווען ער ליגט נעבען בעל-הבית אויפ׳ן בית עולם.

אשה רעה — א שלעכטע ווייב, וואס איז גוט פאר יענעם.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָבענד

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	12—9 5—4
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	12—10 6.30—5
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכס קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	$3\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$
ד"ר בערנסאָן	פרויען און געבורטס הילף	4—3

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּריצונגען ווי שטאַמלען א. ז. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-באַשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג — הויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערן אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען. ווי אורין, פלעגמאַ און בלוט. 2120

אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א

דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	9—2 נ"מ.
ד"ר לאָזשינסקאַ סטראַפּאַלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7.30—3

קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

אכטונג! אין מיין ערשטקלאַסיגער אכטונג!

קירזשנער־ווערן אָנגענומען זעמט-ליכע פעלץ-אויסאַר-בייטונגען פון אייגענער און אָנפערטרויטע וואַרען צו ביליגע פרייזען. גוטע באַדינונגען.

מ. שאַליט, פּעטריקאַווער 33

עד מתי עצל תשכב?

ווי לאַנג וועסטו וואַרטען מיט דיינע איצטיגע און פאַר-מלחמה'דיגע וועקסלען?

מתי תקום משנתך?

ווען וועסטו קומען און ביורא

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אָנסטאַוו, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַדוואָלאַציעס, רעקורסען, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רושאַנדו, ביטעס וועגען דירה און אַוושאַנד ראַזיעמטשי און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָווינעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעכט-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ, פּעטריקאָווער 47, זאַכאָדניאַ 52

שנעל, רעיעל און ביליג!

וויכטיג פאַר מחותנים

פּראָוואָס זאָלט איהר צאָהלען שכירות כלי-זמרים פאַר שפּילען אויף חתונות, אַז איהר בעקומט ביי מיר דוד הערש בערבער, זאַכאָדניאַ 15 און ביי אשר בערבער דרעוונאָווסקאַ 16 אָהן שכי ות. מיר גיבען אויך כוזיק לעקציעס אויף פערשידענע מוזיק אינסטרו-מענטען. נערעכנט די אדרעסען! 719

הירוטעז

די בעסטע סאָרטען-מעגליך פריש.

יעקל פאַכטער

ZGIERSKA 9 זגערסקאַ

Pomorska 8, tel. 38-10. 908

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפט, אַז נאָך א גרינדליכען רעמאָנט האָב איך ערעפענט מיין ערשטקל.

פריזער-אַנשטאַלט

אויף קרוטקאַ 4 (באַלוט), נעבען זגערזשער גאַס. און עמפּפעהל ווייטער מיינע געעהרטע קונדשאַפט ערשטקלאַסיגע בעדינונג! ביליגע פּרייזען! מיט אַכטונג אַבראַם וואַגמאַן. 813

בעמ.: ש"ת איז דער פריזער-אַנשטאַלט נישט טעטיג.

א מלעטשאַרניע

מיט אַלע איינריכטונגען, איז צוליב אַפּרייזע

זאָפאָרט איבערצוגעבען

אין צענטרום פון שטאָדט. ס'איז אויך דאָ א קאַנצעסיע ביז 11 אַ זייגער ביינאַכט. 830

דער אַדרעס איז צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטר.

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע וואַר-שאַווער פירמע א. ג. **J. KRZYPOW** האָט ערעפענט -:- אין -:-

לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16

א מעבעל-לאַגער

קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, ניי-מאַשינען, ווי אויך גאַרדע-ראָבען, אַנטיקען און פעלצען. כ'קויף פּיאַנינאָס, אין כ'צאָהל די העכסטע פרייזען קומט און איבערצייגט אייך 289

לעטשניצע (פאַר קימענדע קראַנקע)

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט **„SALUS"**

גלובנאַ 41 טעל. 46-65.

איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָוו. זונטאָג — פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פון 11 — 12
ד"ר לאַנדקאָף	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11-12 און 4.30-6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
„ שמערלאָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 — 3.30, 5.30-6.30 זונטאָג פון 12—1
„ זילבערשטראָם	הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאָהן-אַרצט פרוי לאַנדקאָף „ סט. געלבערג	צאָהן-און מויל קראַנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7 12—2 און פון 7—8

אָפּאַראַטן, אָפּעראַציעס, איינשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען, אַלערליי אַנאַ-ליזען, (ווי אורין, פלעגמאַ, בלוט אז"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען איינ-נאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. נעבורטס-הילף פראַקטיצען פאַר מיטערס. קינסטליכע ציין, קראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבען א. ז. וו. מפּיץ. קורסען פאַר שטאַמלער. הויזיטען אין שטאָדט.

שוץ-אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין. 311

מעטאַל-בעטען

דראָטענע און געבעטע מאַט-ראַצען, קינדער-וואָגען ביליג און געגען גוטע בעדינגונגען אין **„DOBROPOL"** **Piotrk. 73** (אין הויף) זעמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 751

Dr. med.

Braun

פּאָלודניאָווא 23

טעלעפאָן 40-26

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

נעמט אָן פון 9—12 פריה. און פון 5 — 8 אָוונד

ד"ר ל. שיפמאַן

88 פּעטריקאָווער 88

אין צוריקגעקומען

נעהמט אויך אויף אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11

Dr. ADAM

Grosglik

Al. Kościuszki 27,

tel. 51-78

הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד.

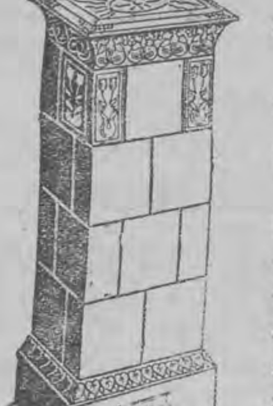

אכטונג!

די לאַנגיעהריגע בעוואוסטע פאַבריק פון

שאַמאָט-אייוון און קוכען

- פון -

וואָלטשאַנסקאַ 63

איז אויף שטענדיג פערוועהלט מיט א גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע שאַמאָט-אייוון און קוכען. איינלענדישע און אויסלענדישע ביליג און פּינקטליך! מיט אכטונג 810

ש. ראָזענבלום.

פּריוואַט-וואוינונג דזשערנאַ 24.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	10-11 2-3 $6\frac{1}{2}$—$7\frac{1}{2}$
ד"ר רוזשאַנסקי	הויט-און געשלעכטס-קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1-2 7-8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאָפּיערני	פרויען-און געבורטס-הילף	$11\frac{1}{2}$-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	3-4 1.30-2
ד"ר ווינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	11-1 $5\frac{1}{2}$-7
ד"ר טאָפּעל	רענטגען	4-6 10-12
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	9—2

צאָהן-פּונדהיילונג, בעלייכטונגען, קראָנען, פּלאָמבען, א. א. וו.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.

אימפּפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג.

הויזיט אין די ר שטאָט.

שייטלעך

פון פערשידענע קוואַליטעטען האָר, פּערס. מאָדערנע, גוטע אויסאַרבייטונג, רעעלע בעהאַנדלונג. צו בעקומען קאַמיענאַ 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג, 2-טען שטאָק ביי בצלאל פּאַרושצקי.

Czopki Hemorojdalne Gąseckiego

(מיט'ן העהנ-על) בעזייטיגען וועהטאָג, ברענונג, בייסעניש, פערקלענערן געשווירען.

עס פערקויפען די אַפּטייקען. 1462

בעקאַנטמאַכונג.

איך אַלס בעוואוסטער פאַכמאַן, מאַך בעקאַנט מיינע ג. קונדשאַפט, דאָס די פאַבריק פון שאַמאָט-אייווען און קוכען פון די בעוואוסטע פירמע גרינהאַלץ און ראָזענבלום פון וואָלטשאַנסקאַ 63 איז געוואָרען סעפּאַרירט און כ'האָב געעפענט א פאַבריק אויף

פּעטריקאָווער 37

וואו איך בעזיץ א גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע

שאַמאָט-אייוון און קוכען

רעעלע בעהאַנדלונג! פּינקטליכע אויספיהרונג!

מיט אַכטונג י. גרינהאַלץ, פּעטריקאָווער 37. 707

NAJLEPSZE CZEKOLADY

Goplana

POZNAŃ

WSZĘDZIE DO NABYCIA

טליתים-פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים כמו עבריש, ווי אויך טליתים-קטנים הזרט און דעטייל! מיט אויספּער-טיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1, אין צווייטען טויער, פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 895

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

זעמטליכע

פעלץ-אַרבייטען

ווי: זשאַקעטען, הערדען-פעלצען און אַלערליי פאַנ-טאַזיע נעהמט אָן צו די בעסטע בעדינגונגען דער לאַנגיעהריגער קירזשנער-אַטעליר 1047

מ. פּישעלעוויטש

20 פּעטריקאָווער 20

מעבעל

שלאָפצימערן, עסצימערן, מערכען-גאַבינע-טען, פאַרצימערן, קוכען איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-געגענשטאַנדען צו צוגענג-ליכע פרייזע אויף בעקוועמע בעדינגונגען 699

קען מען בעקומען נור אויף

5 Zawadzka 5 (אויפ'ן הויף).

דאַנטיסט און צאָהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאָנסטאַנטינער 5

נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָוונד.

פּרייזען ביליגע! בעראַטונג אָהן געצאָהלט

Lek. Dentysta

Jakób Botwinik

געאַרבייט אין דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע איבער 4 יאָהר, נעהמט יעצט אָן טעגליך, אויסער שבת פון 3 ביז 9 אָוונד אויף דער

נאָוואָמיעסקאַ 26, פּראָנט 2. שטאָק

היילען, פּלאָמבירען, צאָהן-ציהען אָהנע שמערצען, קינסטליכע ציינער, קראָנען און גאָלד-בריקען.

צוגענגליכע פּרייזען.

פאַר מיטגל. פון קראַנקען-קאַסע און זייערע פאַמיליעס זעהר ביליג.

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט
17. דעצעמבער 1926

17	דעצעמבער
פרייטאג	זון-אויפגאנג 7.17
יב	זון-אונטערגאנג 3,30
טבת תרפ״ז	לענג פון טאג. 9
	ליכט צינדען 7 3

היינט—
צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען פאר רעזערוויסטען.

היינט קומען ווייטער פאר צוגאב-קאנט-ראל-פערזאמלונגען פון רעזערוויסטען און אין לאנדוועהר (קאטעגאריעס A, C און C1) פון די יאהרגענג: 1898, 1894, 1893, 1892, 1891 און אויך פון די וואס זענען פאראיאהרען נישט גע-שטאנען צו די קאנטראל-פערזאמלונגען און זענען פון די יאהרגענג: 1890, 1895, 1896, 1897 און 1901. עס דארפען זיך אויך מעלדען די, פון די יאהרגענג 1899 און 1900, וועלכע זענען פאר-איאהרען און היי-יאהר נישט געווען אויף די איבונגען, און זיך אויך נישט געשטעלט צו די קאנטראל-פערזאמלונ-גען און וועלכע וואוינען אין לאדז.

צו די צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען דארף מען זיך שטעלען לויט דעם פלאן: היינט דעם 17, 18 און 20 דעצעמבער, 9 א זייגער אין דערפריה, מיטברענגענדיג מיט זיך די מאבילי-זאציע-קארטען, מיליטער-ביכעל און אלע אנדערע מיליטער-דאקומענטען.

מעלדען דארף מען זיך אין פאלגענ-דער ארדנונג:

די יאהרגענג: 1890, 1891, 1897 – אויף קאנסטאנטינער 81 (קאמיסיע 1);

די יאהרגענג: 1892, 1895, 1901,– קאנסטאנטינער 81 (קאמיסיע 2);

די יאהרגענג: 1893, 1896 – לעשנא 9 (קאמיסיע 3);

די יאהרגענג: 1894, 1899 – קאנ-סטאנטינער 62 (קאמיסיע 4);

די יאהרגענג: 1898, 1900,– סקלא-דאווע 40 (קאמיסיע 5).

רשימות פון יאהר-גאנג 1905.

מעלדען זיך אויף טראגוטא 10 אי-די שעה׳ן פון 8 אין דערפריה ביז 3 נאכמ. שבת – פון 8 ביז האלב 2.

יאהרגאנג 1905.

היינט דעם 17, 18 און 20 דעצעמ-בער אלע בוכשטאבען.

פון 1. יאנואר וועלען שוין די פאסט-אמטען פראטעסטירען וועקסלען.

פון יאנואר וועלען די פאסט-אמטען שוין פראטעסטירען די וועקסלען, וואס מען וועט זיי געבען אויף אינקאסא.

דאס יוסטיץ מיניסטעריום האט שוין צוזאמענגעשטעלט די פערארדנונג וועגען טאריף פון די פראטעסטען דורך די פאסט-אמטען און אין די נאהענטסטע טעג דארף דאס ווערען בעשטעטיגט דורכ׳ן מיניסטערען-ראט.

דערווייל הייסט מען נאך נישט צו די טאקסע פון די פראטעסטען און פער-שפעטיגטע אינקאסא דורך די פאסט-אמטען וועט זיין בילינגער ווי ביי די רעיענטען. דערמיט וועט מען אבער צווינגען די רעיענטען בילינגער צו מא-כען זייער ביז-איצטיגען ליכווע-טאריף, וואס איז א אונגעהויערע עולה געגען די סוחרים און קרעמער.

אינסטרוקציעס שטרענג צו מא-נען די שטייערען.

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט די טעג צעשיקט א אינסטרוקציע צו אלע אמטען מען זאל צושרעטען אויפצומאה-נען אלע פערלעגענע שטייערען און קאנ-טעס מיט דער הילף פון עקזעקוציעס. עס ווערט בעפוילען צו זיין שטרענג ביי די עקזעקוציעס. דעם גרעסטען טייל בעאמטע זאל מען בענוצען אויף צו מא-כען די עקזעקוציעס. ספעציעל זאל מען מאכען מאסענהאפטע עקזעקוציעס ביי אלע סוחרים, וואס האבען איצט דעם סעזאן.

א האלענדישער שריפטשטעלער

וועגען יודישען לאדז.

„יודישע שטעדט" אין אייראפא. — יודען אלס געשעפטס-לייט. — האנדעל איז זייער אוינצי-גער פרנסה-קוואל. — מ׳לאזט זיי נישט צו צו קיין אנדערע בעשעפטיגונגען. — לאדז און בערלין.

1.

א האלענדישער רייזענדער מ. פרינס, וועלכער האט מיט׳ן ציעל צו בעקענען זיך מיט די סאציאלע אוןווירטשאפטלי-כע פערהעלטנישען אין מזרח-אייראפא לעצטענס געמאכט א צוויי-חדשים׳דיגע שטודיען-רייזע דורך פוילען, רומעניען און אנדערע לענדער, האט א נעטער אנ דערען אויף זיינע „וואנדערונגען דורכ׳ן מזרח" זיך אויפגעהאלטען אויך אין לאדז איניגע טעג.

איצט שילדערט ער זיינע רייזע-איינ-דריקען אין א האלענדישען זשורנאל, וואו ער ווידמעט אויך לאדז א אינטע-רעסאנטען ארטיקעל, וועלכען מיר גע-בען איבער אין יודיש.

אט וואס ער שרייבט:

„איך האב זיך פערקליבען אויך אין דעם דאזיגען אינדוסטריע צענטער לאדז איז א יודישע שטאדט ווי א סך אנדערע אין פוילען. אבער איך האב מיר מיין אייגענע מיינונג וועגען יודישע שטעט אין אייראפא. איך פערשטעה איצט פאר וואס מ׳האלט זיי פאר „יודישע". נישט דערפאר ווייל די יודען זענען א מעהרהייט אין זיי; דאס רוב בילדען זיי זאגאר א גאנץ קליינעם פראצענט פון דער גאנ-צער בעפעלקערונג. גאר יודען זענען א זשוואווער, ריהרעוודיגער און א נ-טערנעהמונגס-פריידיגער עלעמענט. וועלכער איז אומעטום שטארק פער-טרעטען אין האנדעל, אינדוסטריע און האנדווערק. און דער האנדעל זוכט גע-וועהנליך, די צענטערס, די בעלעבטע גאסען, די פערקעהרס-רייכע פונקטען אין יעדער גרויס שטאט; ער קען זיך נישט פערדריקען אין שטילע ווינקעלעך.

אין זייטיגע גאסען — ער מוז האבען דעם קונד „ביי דער האנד".

די יודען זענען געשעפטס-לייט. די מאגאזינען, באנק-געשעפטען, וואפרען-הייזער, אלערליי האנדעלס אונטערנעה-מונגען זענען דאס רוב אין זייערע הענד. און אזוי זעהט מען זיי שטענדיג אין „צענטער", אין רעכטען מיטען פון רוישינען לעבען. אנדערע פראפעסיעס און בעשעפטיגונגען זענען מעהרסטענ-טיילס נישט צוגענגליך פאר זיי, קיין מלוכה שטעלעס גיט מען זיי נישט. על כל פנים אין די מזרח לענדער לאזט מען זיי נישט צו צו אזעלכע שטעלעס. זייער טעטיגקייט איז בעגרעניצט בלויז אויפ׳ן מסחר און אינדוסטריע, און אויף דעם געביט מאכט מען זיי נישט לייכט דאס לעבען.

די נישט-יודען זענען ריכטער, בע-אמטע, מיליטער, אנגעשטעלטע און לייטער פון פערשידענע מלוכה׳שע אונטערנעהמונגען און זיי ווארפען זיך נאטירליך נישט אזוי אין די אויגען אויף די גאסע; זיי ארבייטען אין זייערע ביוראס קאבינעטען, אין אלער-ליי מלוכה אנשטאלטען. די יודען זעהט מען אבער שטענדיג, אפילו ווען לויט זייער צאהל ווערען זיי בטל בששים צווישען דער קריסטליכער בעפעלקע-רונג און אזוי קומט אויס, אז אלע גרויסע האנדעלס-צענטערס זענען „יו-דיש".

לאדז האט אנ׳ערך 120 ביז 130 טוי-זענד יודישע איינוואוינער – און דאס

איז שוין א כך, דאס איז שוין באמת א „יודישע שטאדט" – און דאך לעבען דא נישט ווראי מעהר ווי דריי מאל אזוי פיעל, אונגעפעהר 350 ביז 400 טויזענד נפשות. דאס פראצענטועלע פערהעלטניש פון דער יודישער צו דער נישט-יודישער בעפעלקערונג אין בערלין איז א סך קלענער, און ווען מ׳זאל אורטיילען לויט׳ן ערשטען איינ-דרוק, וואס מען האט אויך געוועהנליך, איז בערלין אויך א „יודישע שטאדט". און וויען אווראי. אין בערלין זעהט

דער פרעמדער קודם כל שיינע ווארען-הייזער, מארע-מאגאזינען, קאנפעקציאנס-געשעפטען, און אויף די שילדען פון די דאזיגע געשעפטען לייענט ער די נעמען: טיעץ, ווערטהיים, איז-אעל, גערזאן, לייזער הירשפעלד... און אזוי איז אויך אין אנדערע שטעט. אין פוילען שטויסט מען זיך אויך אן אומעטום אויף יודי-שע נעמען: קאהן, לעווי, פראנער, זאלצבערג... דער פרעמדער זעהט אבער נישט די ארמע פון בעאמטע אין די קאמונאלע פערוואלטונגען, אין די רעגי-רונגס-אנשטאלטען, אויף די פאסטען און טעלעגראפען, די פראפעסארען און לעה-רער, די דירעקטארען און די מלוכה-אונטערנעהמונגען, די ארבייטער אויף די באהנען און די טויזענדער נישט-יו-דישע געשעפטען, וועלכע זענען א „זעלבסטפערשטענדליכע זאך". מ׳זעהט נאר – יודען...

איך ווייס שוין איצט, וואס „יודישע שטעט" זענען.

י. אלמוני.

א שטיקעל אויפלעבונג אין מסחר פאר די חנאות.

אויפ׳ן לאדזער טעקסטיל-מארק איז די וואך געווען אנ׳אויפלעבונג. די קאלטע וועטערען, וואס האבען זיך איינגעשטעלט די לעצטע טעג האט ארויסגערופען א פדיון ביי די פראוויג-צער און זיי האבען זיך א לאז-געטון קיין לאדז איינצוקויפען א ביסעל ווינ-טער-סחורות. דאנעגען איז ווידער שטיל געווארען מיט בוימוואהל-סחורות. די דאזיגע אויפלעבונג וועט אדער דויע-רען העכסטענס נאך די קומענדיגע וואך און דאן וועט זיך אנהויבען דער „נאר-מאלער" פאר חנא שטילשטאנד.

אין די פרייזען און אין די פערקויפס בעדינגונגען זענען קיין ענדערונגען נישט פארגעקומען. די בוימוואהל

פחו׳ות ווערען פערקויפט מיט א גאנץ קליינעם פראצענט מזומן– אויף וועקס-לען ביז 3 חדשים. ה״ם ם׳האבען זיך בעוויזען פראטעסטען פון דער פראָ-ווינץ איז זייער צאהל אזא נישטיגע, אז קיין בזונדערע בעאונרוהיגונג רופט עס נישט ארויס.

אויך אין דער וואהל בראנזשע איז שוין דער ווינטער-סעזאן פאסט פערענ-דיגט. די פאבריקען ארבייטען שוין איינציגע זומער ארטיקלען און ארטיקלען וואס גהען א גאנץ יאהר – סאטינען, באטיסטען א. א. וו. די פערקויפס-בעדינגונגען – וועקסלען אויף 3 חדשים ביז 100 טעג.

וואו נעמט מען ארינג פאר דער כלה?

דער פעטער האט איהם געהאלפען, אבער וועקסלען, זאגט ער, צאהלט מען אין קאכאנובקע.

פון די לאדזער מעשיות.

א שווער שטיקעל ארבייט האט בע-רישעל נעביך געמוזט אהעקלייגען ביז ער האט שוין ענדליך דערלעבט ארויס-צוקוועטשען פון ר׳ סקי׳ס בת יחידה׳לע די הסכמה צו ווערען זיין לעבענס בעגלייטערין.

זאל אייך נאר נישט דאכטען, אז אונזער בערישעל איז עפיס פון יענע בערישלעך, וואס מען בעקומט אויפ׳ן סטאוו צוויי שטיק פאר דריי גראשען: דאס איז שוין איינמאל א יונגאטש מיט א פיסקאטש, א הויך, א ברייט און ח. ביי לייט.

איז דאך קשה, פאר וואס אזא סאלאַ ארער מאלא האלט זיך נאך משה גרויס, אין דער צייט, ווען דאס גאנצע ווײַ-בערישע מין לויט 9 קלאפטער איינ-טער׳ן קעלער און דריי לויט מאנספער-שוין איז 30 פונט גינגאלד?

הער ס׳קען אבער אונזערע יענטעס חייסט, אז די אלע מעשים טובים ליגען זיי אין דער לינקער פאלקע.

עס איז א בעקאנטע זאך פאר אלע לייב-קאוואלירען פון דער „סעאטראלקע", „לובר" און אנדערע נאכט-פראנטען, אז מיט פעטע אדער זיפע פאדארונקעס קען מען לייכט צוברעכען די גלייכ-גילטיגקייט אין דעם ווידערשטאנד פון יעדער ספודניצקע, מעג זי זיין אפילו א צנועה פון 96 פראבע.

בערישעל איז אויך געווען בקי אין אלע פרשים פון דעם פסוק, וואס האט ער אבער געקאנט טון, אז ביי איהם אין קעשענע איז געווען דאסיג...

אמת, בערישעל׳ס פעטער האט טאַ-קע א 3 שטאקיגען וואלקענקראצער אויף יערושאלימסקא. וואס קומט דער-פון אבער ארויס בעריש׳לען, אז אויפ׳ן חשבון פון דער ירושה, וויל דערווייל פיאלקא נישט געבען קיין ביזשוטעריע און דרוקער קיין פערפומעריע.

ווי זאגט דער בעוואוסטער דיכטער פון ליבע און הונגער גראף קאלי: אז מען האט נישט קיין פולווער צו שיסען קומט שווער אן פון דער ליבע צו גע-ניסען.

צו אלע צרות מוז דאך אמאל א סוף נעמען. בעריש׳על האט ענדליך מיט מזל תנאים געשריבען מיט ר׳ סקי׳ס טאכטער.

איז דאך אבער ביי יודען איינגע פיהרט מקדמונים א מנהג, אז א חתן מוז געבען דער כלה מתנות. דא העלפט נישט קיין חכמה מעגסט זיין א פראָ-וויצע, א לעוויצע פון ניצע אדער איזשביצע – האסט תנאים געשריבען, מוזט געבען א מתנה דער כלה.

בילינג, גרינג, וואס קאן שוין זיין ווײַניגער, ווי א ברילאנטענער רינג? איז די צרה. וואס א יבילער איז נישט קיין פינאנץ-מיניסטער און פער-שטייט זיך נישט אויף קיין קונצען, ביי איהם איז פשוט כפשוטא: ריבא – פ״ש – קלינגפרס אויפ׳ן טיש. דערמאנט זיך בעריש׳על, אז אויך שרעדניא האט ער א פעטער רב נטע, א יוד, וואס האט קיינמאל נישט קיין חרטה.

רב נטע האט אויסגעהערט דאס קלאג-ליד פון זיין פערלאטשעטע קו זינדעל, האט ער פערקאטשעט די פאָ-לעס און זיך געווארפען אויף אלע פיער ארויסצושלעפען איהם פון דער קבצנ׳סקע בלאטע, געגישטערט אזוי לאנג און ברייט איבער די בלוטער געפלעך ביז ער ט׳ עפט ארין צו עפיס א זייגער מאכער אויף דער פרינציפאל-נע אלעקסאנדער-גאס.

דער זייגער-מאכער האט זיך בשעת מעשה געבראכען דעם קאפ פון וואנען צו נעהמען אויף דירה-געלד. דערהע-רענדיג, אז גאט האט איהם אראפגע-שיקט פון הימעל א כשר׳ן קונה אויף א גאלדענעם רינג, איז ער צו צו זיין יודענע און איהר פון פינגער אראפגע-צויגען דאס סיגנעטעל, וואס זי האט פון איהם בעקומען מיט דרייסיג יאהר צוריק פלה-כתות. צוליב די נארישע שמאכטעס וועט מיין מלכה אויף דער עלטער מיט מיר זיך שוין נישט גט׳ן, – טיצעלט זיך דער זייגער-מאכער און פע-קוקט דאס „ציהרונג".

ר׳ נטע דערלאנגט בעריש׳ן דאס רינגעל און אין טייטער ביי זייגער-מאכער פערבלייבען דריי וועקסלען מיט ר׳ נטע׳ס חתומה. דאס פינגערעל איז דער כלה זעהר געפעלען און איהר לי-בע צום חתן האט זיך געגעבען א הויב,

ווי להבדיל דער „לאקס", אז ער דער-פיהלט א נייעם פינאנץ-מיניסטער.

ווען דער ערשטער וועקסעל איז גע-ווארען ראוי-לחופה און דער זייגערמא-כער איז געקומען צו ר׳ נטע׳ן מכות יענע זיבען זאכען, ענטפערט ר׳ נטע׳לע, אז וועקסלען צאהלט מען אין קאכא-נובקא, אבער נישט אין לאדז.

דער אויפגערעגטער זייגערמאכער האט אנגעהויבען צו דערלאנגען לשון, דאס מאל איז אבער בעריש׳ל שוין נישט געבליבען קיין בעל חוב און ער האט בעצאהלט דעם זייגערמאכער מיט א קאלטען מאסאזש אין פעקיל ביינער.

נישט דעם קאמארניק׳ס זאיענטשא און נישט דעם רב׳ס פסק-דין האבען געווירקט אויף ר׳ נטע׳ן צו בעצאהלען דעם זייגערמאכער דעם חוב.

דער זייגערמאכער איז געפאלען אויף אנ׳אנדער המצאה. ער איז אוועק צו דער כלה און דערציילט איהר די גאנצע מעשה מיט איהר חתנ׳ס-מתנה.

די כלה האט תיכף בעשיקט רופען דעם חתן און אויפהערענדיג די טענות פון ביידע צדדים, האט זי ארויסגעגע-בען פאלגענדען פסק:

דאס רינגעל וועט דערווייל פערבליי-בען אויף איהר פינגער. כל-זמן דער חתן וועט עס אבער נישט בעצאהלען, איז איהם נישט ערלויבט צו קושען איהר האנד.

דער זייגערמאכער איז בלית ברירה דערווייל געבליבען צופרידען מיט׳ן פסק-דין, ער רעכענט, אז דער ערשטער אויף די האנד-קושען וועט מצה׳ פועל׳ן ביים עלעגאנטען בערישעל, ווי די זא-יענטשא אויפ׳ן פעטער׳ס צוברעכענער קאנאפע.

ארגום.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-02
אונערלוכע קראנקהייטען. הויט, לונגען און הארץ קראנקהייטען. בעשטראהלונגען מיט קונסטליכע בערג-זון.
נעמט אן פון 3—5 נאכמיטאג.

דער יאהרצייט
פון פ"ען. נארוטאוויטש.

(ב) נעכטען איז יאהרטאג פון ערמארדעטען ערשטען פוילישען מלוכה־פרעזידענט נארוטאוויטש, איז אין דער היגער קאטעדרע פארגעקומען א פייערליכע טויטער־גאטעס־דינסט, אין דעם גאטעסדינסט האבען אנטיילגענומען דער וואיעוואדע יאשטשאלט, פארשטעהער פון דער מלוכהשער און קאמונאלער מאכט, ווי אויך 4 קאמפאניעס פאליציי.

קהלה.

( ) זונטאג קומט פאר א זיצונג פון דער לאדזשער קהלה־פערוואלטונג.

אויף דער טאג־ארדנונג געפונען זיך די פראגען וועגען קינדער־אינטערנאט און די פונקטען, וועלכע זענען געבליבען פון דער פריהערדיגער זיצונג.

פריהער
חעלען שול־קינדער
פריי װערען פרייטאג.

(–) דער לאדזשער ראבינאט האט זיך געווענדעט צום שול אינספעקטאר פון לאדזשער קרייז מיט דער ביטע אין די ווינטער טעג זאלען די שילער פון די „פאוושעכנע“ שולען בעפרייט ווערען אום פרייטאג אין דער שעה פון ליכט־צינדען.

ווי מיר דערוויסען זיך, זאל די דאזיגע ווענדונג דורך דער שול־מאכט שוין האבען בעפרידיגט געווארען.

גדלי' סאקאל
זוכט זיינע קרובים.

(–) ביי אונז אין רעדאקציע געפינט זיך א בריף פון א געוויסען גדלי' סאקאל פון ביעלאצערקאוו (קיעווער גובערניע), וועלכער זוכט אין לאדז זיינע עלטערן, ברודער, שוועסטער, און שוואגערס.

גדלי' סאקאל שרייבט, אז שוין 10 יאהר, ווי ער האט גישט געהערט פון זיינע קרובים אין לאדז און ער ווייסט נישט צי זיי לעבען נאך.

זיינע קרובים אין לאדז זענען: זיין פאטער לוי סאקאל, בעקאנט אין דער וואהלינער שוהל; שוואגערס: מאיר קאשטיער און איזאק הערשקאוויטש.

דער בריף געפינט זיך ביי אונז אין רעדאקציע.

נייע
לוין־פאדערונגען.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך וועט אויף דער ערשטער זיצונג פון דער ניי־געוועהלטער פערוואלטונג פון טעקסטיל־ארבייטער, בעטראכט ווערען די פראגע וועגען קינדיגען דעם אפמאך מיט די אינדוסטריעלער דעם 15־טען יאנואר 1927 און ארויסשטעלען נייע לוין־פאדערונגען.

דאקטוירים
װילען דאס זעלבע, װאס אנגעשטעלטע.

(ב) נעכטען איז געקומען אין מאגיסטראט א דעלעגאציע פון דאקטוירים, וועלכע זענען בעשעפטיגט אין די קאמונאלע אינסטיטוציעס.

די דעלעגאציע האט געבעטען, אז די דערמאהנטע דאקטוירים זאל אויסגעצאהלט ווערען די זעלבע גראטיפיקאציע, וואס אלע שטאטישע אנגעשטעלטע האבען בעקומען.

דאס פרעזידיום פון מאגיסטראט האט אנגעוויזען, אז לויט'ן בעשלוס, בעקומען גראטיפיקאציע נאר די אנגעשטעלטע, וועלכע ציהען זייער חיונה אויסשליסליך פון מאגיסטראט.

צום סוף האט דאס פרעזידיום צוגעזאגט די פראגע צו בעטראכטען אויף דער ערשטער זיצונג פון מאגיסטראט.

אחרים
אויף פראוינצימערס.

(אז) די פאסט־דירעקציע האט ארויסגעגעבען א צירקולאר, לויט וועלכען עס איז פערווערט אנצונעהמען אין פאסט־דינסט פרויענצימער.

לאדז האט געפונען חן אין די אויגען
פריהער ביי דער .פראוויצא נאראדאווא", און איצט ביי דעם ה' דמאווסקי.

דמאווסקי'ס נייע פארטיי הויבט אן אן ענערגישע טעטיגקייט אויף'ן לאדזשער געביט.

צו די טעטיגסטע מיטארבייטער פון דער לאדזשער גרופע געהערען ד"ר קאליש און דער רעיענט ראסמאן.

דער לאדזשער ראיאן נעהמט ארום א רייה פראווינץ שטעט צוו. זיי אויך פעטריקאוו און משענסטאכאוו.

די אנפיהרענדע אינסטאנצען האבען רעקאמענדירט אריינצוציהען די פיהרער פון די ענדעקישע און כאדעקישע פעראיינען, ווייל דמאווסקי וויל, אז זיין פארטיי זאל טראגען דעם כאראקטער פון אן אלגעמיינער פארטיי.

היינטיגען זונטאג זאל אין זאל פון שטאט־ראט פארקומען דער גרינדונגס־צוזאמענפאהר פון דער פארטיי, צו וועלכער ס'וועט פון ווארשא קומען דער געוועזענער פינאנץ־מיניסטער דעפוטאט ודזשיעכאווסקי, וואס וועט ארויסטרעטען מיט א גרויסער פראגראם־רעדע.

אויף לאדז ווערט איבערהויפט געלעגט א גרויס געוויכט מצד די ארגאניזאטארען פון דער פארטיי, ווייל זיי ווילען, אז אויסער די פריצים זאלען אויך די אינדוסטריעלער זיין פארטרעטען אין דער פארטיי.

„לעבעדיגע מת"ם" אין דער קראנקען־קאסע.
דער בורכארד אטא־דער איז, װי עס װײַזט אויס, נעהמען דער מאן אם פלאץ. ביז די זאך האט נישט געפלאצט...

(אז) אין דער לאדזשער קראנקען־קאסע איז פארגעקומען, צווישען אנדערע פאנדען אויך א פאנד פון לויה־אונטערשטיצונגען אין פאל, ווען עס שטארבט א פערזיכערטער.

אלס לייטער פון דער דאזיגער לויה־אבטיילונג האט זיינער צייט געארבייט א געוויסער יאן בורכארד, וועלכער פלעגט יעדען טויט־פאל נאטירען, קאנטראלירען און אויסצאהלען די געהעריגע סומעס.

די לייטונג פון דער קראנקען־קאסע האט אבער אמאל בעמערקט, אז עפעס שטארבען צופיל פערזיכערטע אין איין צייט, און מ'מוז אויסצאהלען זעהר גרויסע סומעס פון דעם לויה פאנד.

מען האט דעריבער דורכגעפיהרט א שטרענגע קאנטראלע און – ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז בורכארד האט זיך געמאכט א געשעפט פון „לעבעדיגע מתים", זיי רעגיסטרירט אלס געשטארבענע און גענומען פאר זייערטוועגען די בעשטימטע געלד־סומעס.

בורכארד האט דאס אלץ געטון אין דער 2־טער לעטשניצע אויף פעטריקאווער 17, און ער האט געמיינט, אז אין דער צענטראלע, וועלכע געפינט זיך אויף וואולטשאנסקא 225, וועט מען אזוי שנעל נישט קענען געוואהר ווערען...

מ'האט איהם אבער געכאפט. אלע „מתים" האבען זיך ארויסגעוויזען פאר לעבעדיגע בשר ודם'ס און – נעגען בורכארד'ן איז פערפיהרט געווארען א פראצעס.

דאס לאדזשער קרייז־גערעכט האט נעכטען בורכארד'ן פער'משפט אויף 1 יאהר שווערע טורמע, פערליוען די רעכט און דעקען די גערעכט־הוצאות.

ס'איז באמת ענג־געווארען אין לאדז
מען בויט און בויט, און מען שטייט אויף איין ארט. – ס'װעט זײַן װאו צו װאוינען. װעלען די װאוינונגען אוראי ביליגער װערען. – די הויז־בעזיצער װילען עם אודאי. װארום? זײַנו האבען דאך צוגויפגעשטעלט א מעמאריאל.

א דעלעגאציע פון הויז־בעזיצער, וואס איז בעשטאנען פון די ה"ה קעסטענבערג, קריגער, מארקוספעלד און מילער בראש מיט'ן פרעזעס פון שטאדט־ראט אדוו. פיכנא – האט איבערגעגעבען דעם וואיעוואדע יאשטשאלט א מעמאריאל וועגען דער נויטיגקייט פון פערברייטערען די בוי־בעוועגונג אין לאדז.

אן אפשריפט פון'ם מעמאריאל איז איבערגעגעבען געווארען אויף דעם מאגיסטראט.

אינ'ם מעמאריאל ווערט אנגעוויזען, אז אין לאדז זענען לעצטענס קוים אויסגעפערטיגט געווארען 139 וואוינונגס־געביידעס, 31 האנדעלס־געביידעס און 58 זענען נישט אויסגעפערטיגט געווארען.

אויף צו פערענדיגען די דאזיגע בנינים איז נויטיג וועניגסטענס א סומע פון 2 מיליאן זלאטעס.

ווייטער ווערט אין מעמאריאל פערלאנגט, אז די הלואות זאלען פערגרעסערט ווערען פון 30 אויף 50 זל. פאר א קוב.־מעטער, און אז די באנק פאר לאנד־ווירטשאפט זאל שנעלער ערלעדיגען זיינע פונקציעס.

דער וואיעוואדע האט צוגעזאגט צו אונטערשטיצען דעם מעמאריאל פאר'ן פינאנץ מיניסטער.

היינט פאהרט די דעלעגאציע ארויס קיין ווארשא און וועט פארשטעלען דעם מעמאריאל דעם פינאנץ־מיניסטער טשעכאוויטש.

געשטארבען אין מיטען גאס.
געגאנגען עפעס אײַנקויפען, און געפונען דעם טויט.

(–) געכטען פארמיטאג איז אויף וואלבארסקא גאס פאר'ן נומער 12 געפאלען א פרוי און געבליבען ליגען אהן בעוואוסטזיין.

דער עולם, וואס האט זיך ארום פערזאמעלט האט געמיינט, אז די פרוי האט נאר גע'חלש'ט און ארויסגערופען פאגאטאוויע.

דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט אבער, ליידער, נאר קאנסטאטירט דעם טויט פון דער פרוי און האט ערקלערט, אז זי איז געשטארבען פון א הארץ שלאג.

ביי דער פרוי האט מען קיין שום דאקומענטען נישט געפונען און ביז'ן אווענד האט מען נישט געקענט פעסטשטעלען ווער זי איז.

ערשט אין אווענד האבען זיך אין „חסד של־אמת" געמאלדען 2 זוהן פון דער פערשטארבענער און געמאלדען, אז די פרוי איז זייער מוטער און זי הייסט מחלה טשאפניק (וואכאדניא 64).

זי איז געגאנגען אין דער האלב עפעס קויפען און אויפ'ן גאס געפאלען.

דער טויטער קערפער איז איבערגעפיהרט געווארען אין פראזעקטאריום.

א שאר, באמת א שאר!
קאנפיסקירט א גאנצען װאגאן פיש. – „מה נאמר ומה נדבר?" – זאגען די פיש – אז מיר קענען נישט רעדען...

(פ) דאס לאדזשער רעגירונגס־קאמיסאריאט האט נעכטען אין לאדז קאנפיסקירט א וואגאן־פיש און ארעסטירט א בעקאנטען ווארשאווער פישער־הורטאווניק, שלום באניסלאווסקי.

דער ארעסט איז פארגעקומען צוליב דעם, וואס דער רעגירונגס־קאמיסאר האט אנערקענט, אז די פישער־הורטאווניקעס, בעזונדערס דער ארעסטירטער באניסלאווסקי, מאכען א פאסעק אויף פיש, בפרט אויף די רוסישע פיש.

פון איצט אן, וועט בכלל געפיהרט ווערען א קאמף געגען דעם פיש־יקרות.

יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג
פון שטעפער מײַסטער־פעראיין

זונטאג ד. 12 ד. ח. איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון שטעפער־מייסטער־פעראיין. נאך א קורצער איינלייטונגס רעדע פון דעם ביז־איצטיגען פרעזעס ה' ארערבערג ווערט בעשטימט אלס פארזיצענדער פון דער פערזאמלונג דער ה' מענדעל בן ט. דאן גיט דער סעקר. ה' מילשטיין אפ א בעריכט וועגען דער ביז־איצטיגער פערוואלטונגס־טעטיגקייט וועגען דעם קאסע־בעשטאנד, און ס'ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, נאך וועלכער עס ווערט אנגענומען א ג'צנטשפרעכענדע רעזאלוציע, וואס דריקט אויס צוטרוי די ביז־איצטיגע פערוואלטונג.

אין דער נייער פערוואלטונג ווערען געוועהלט: פרעזעס: ה' שענקמאן, יאקובאוויטש, נודעלמאן, ראנטשקע, בימקע, ראטשטיין, פרינץ, גרונדמאן און ה' גאלדבערג; רעוויז. קאמיסיע – ה' אדערבערג, מילשטיין און סטאלניק.

מיטוואך דעם 15 ד. ח. איז פארגעקומען די קאנסטיטואירענדע זיצונג פון דער נייער פערוואלטונג און גלייכצייטיג איז בעשטימט געווארען א רעגוליאמין־קאמיסיע.

זרבבל
אין לאדז.

אויף דער פייערליכער בארכאוו־אקאדעמיע, וואס קומט פאר דעם היינטיגען שבת 3 א זייגער נאכמיטאג אין טעאטער „סקאלא" קומט צו פאהרען דער בעקאנטער ארבייטער־טוער זרבבל. ער וועט האלטען א רעפעראט וועגען לעבען און שאפען פון בער בארכאוו'ן.

אויסער דעם נעהמט אין דער אקאדעמיע אנטייל א סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון טעאטער רידער און דיכטער משה בראדערזאן.

די אקאדעמיע האט ארויסגערופען ביי די ברייטע יודישע פאלקס־שיכטען א גרויסע פעראינטערעסירונג.

די מערק
זענען אלע טאג טעטיג.

(מ) דער מאגיסטראט האט בעשטימט, אז פון דאנערשטאג דעם 16 ביז פרייטאג דעם 24 דעצעמבער ה. י., נישט אויסשליסענדיג זונטאג, זאלען די שטעטישע מערק פארקומען פון האלב 7 פריה ביז 4 נאכמיטאג.

שאראדען־ווינקעל
.20

די דאזיגע איינצעלנע ציפערען אזוי איבערגרופירען, אז צונויפגע'חשבונ'ט אין אלע ריכטונגען: אין דער ברייט, און לענג און אין קווער זאל דער סך הכל זיין 25.

קיין שום ציפער טאר זיך אין דער־זעלבער שורה נישט איבערחזרן.

5	2	6	8	5
6	4	8	2	6
4	2	8	6	5
4	8	4	2	8
5	6	4	5	2

צונויפגעשטעלט דורך י. רעדלום.

שאראדען־װינקעל קופאן 20

פרעמיעס:

1) 2 שטיק טואלעט־זייף.

2) 1 פלאש קעלניש וואסער.

.21

א ציהרונג איז דאס פאר די ווייבער, אין לאמבארד האט עס נישט קיין ווערט;

עס טוט אין דעם א יוד א שרייבער־ער זאמעלט ס'ציהרונג אומגעשטערט.

היינט וואס איז דאס?

שאראדען־װינקעל קופאן 21

פרעמיעס:

1) 1 שאכטעל קאטי־פודער.

2) 1 פלאש קעלניש וואסער.

לעזונג פון רעטעניש נומער 18.

די ווערטער זענען:

טאליסמאן, ווענעציע, נירוואנע, קאמינסקא, עקאנאמיע, לאנדשאפט, עדוקאציע, ראזשינקע. אין רעזולטאט —

טונקעלער.

געוואונען האבען לויט א גורל:

1) ג. מינק, זגערושער 30, – 2 בילעטען אין קינא.

2) רחל לעווין, זאכאדניא 52, – 2 בילעטען אין קינא.

לעזונג פון רעטעניש נומער 19.

כרים.

געוואונען האבען לויט א גורל:

1) לעאן טשאלעק, גראפמאנא 5, – 1 שטיק טואלעט־זייף.

2) נאלדע זשיפלינסקא, קאמיענגא 17, – 1 פלאש קעלניש וואסער.

אונטערשטיצונגען
פון נומער 2881 ביז 3912.

(ב) היינט ווערט אויסגעצאהלט אונטערשטיצונגען די אינטעלעקטועלע ארבייסלאזע, וועלכע האבען לעגיטימאציעס מיט די נומערען פון 2881 ביז 3912.

ליקווידירט
א סכסוך אין דער קר.־קאסע.

(ב) צוהערנעכטען איז אין דער קראנקען־קאסע פארגעקומען א קאנפערענץ מיט די אפטייק־אנגעשטעלטע וועגען דער געפאדערטער הוספה.

נאך א לענגערע דיסקוסיע האבען די פארשטעהער פון דער קראנקען־קאסע ערקלעהרט, אז די קראנקען־קאסע קען נישט מעהר געבען ווי 10 פראצענט הוספה.

די אנגעשטעלטע זענען דערויף איינגעגאנגען און דער סכסוך איז ליקווידירט געווארען.

ווינער אפערעטע אין סקאלא-טעאטער
דירעקציע: זעמאן.

היינט פרייטאג, 8.15 א זייגער אין אווענד-פרעמיערע

„האלאנד-מיידעל"

אפערעטע אין 3 אקטען פון קאלמאן.

מארגען שבת, 8.15 אין אווענד צום 2-טען מאל:

„האלאנד-מיידעל"

קרן-קימת-לישראל, בלודז

מארגען, מוצאי-שבת, 8.30 א זייגער קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען יוד. האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4)

א גרויסע פערזאמלונג

געווידמעט דעם 25-יעהריגען יובילעאום פון קרן-קימת-לישראל מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די ה"ה סיים-דעפוטאט ד"ר י. ראזענבלאט, לאווניק אלעקסאנדער יאעל א.א.

איינגאנג פריי!

סעקרעטאר פון עסטרייכישען קאנסולאט אין לאדז

אנטלאפען מיט געלד פון קאנסולאט.

נעכטען איז דער סעקרעטאר פון עסטרייכישען קאנסול אין לאדז סטאלבערג, אנטלאפען מיט'גנב'ענדיג געלד פון קאנסולאט.

מיט 2 וואכען צוריק האט סטאלבערג ארויסגעשיקט זיין פרוי קיין רוסלאנד. מען רעכענט דערום, אז סטאלבערג איז אנטלאפען קיין רוסלאנד.

בע'גנב'עט שייבלער'ן אין בערלין.

פון בערלין איז מען מודיע, אז דארט איז אין האטעל בע'גנב'עט געווארען דער בעקאנטער לאדזשער אינדוסטריעלער שייבלער.

אין האטעל האט מען איהם פון דעם ק פערט ארויסגעגנב'עט א גאלדען זייגער'ל, א גאלדענע פאפיראסען-טאש, 2,500 זלאטעס און 100 דאלאר.

די לייה- און שפאר-קאסע פאר דער ארבייטענדער אינטעליגענץ.

אויף דער ערשטער זיצונג פון ראט איז בעשלאסען געווארען צוזאמענצורופען אין נאהנטסטע טעג א גרעסערע פערזאמלונג פון דער ארבייטענדע אינטעליגענץ אין אונזער שטאט, וועגען דער וויכטיגקייט פון קאאפעראציע.

דער ראט האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: פרעזעס — די רעקטאר ש. ריגער, וויצע-פרעזעס - י. זשולמקאווסקי, סעקרעטאר — ד"ר א. טייטעלבוים, פרעזעס פון דער פערוואלטונג איז ד"ר א. טארטאקאווער.

די פערוואלטונג מאכט אלע נויטיגע הכנות בכדי צו עפנען די לייה- און שפאר קאסע דעם ערשטען יאנואר. ס'איז זעהר געוואונשען, אז די ארבייטענדע אינטעליגענץ, בפרט האנדעלס-אנגעשטעלטע, זאלען זיך וואס שנעלער פערשרייבען אין דער לייה און שפאר קאסע און אזוי-אנאך צואיילען די ערעפנונג פון דער אינסטיטוציע, וואס ס איז א נויטווענדיגקייט פאר דער ארבייטענדער אינטעליגענץ אין אונזער שטאט.

גרויסער טורן-פעסט

פון די ארבייטער-ספארט-גרופען ביי „שאז".

איינע פון די טעטיגסטע סעקציעס ביי דער היגער אפטיילונג פון „שאז" — איז די גימנאסטישע סעקציע. די דאזיגע סעקציע האט אין פערלויף פון די 2 יאהר, וואס זי עקזיסטירט בעוויזען אין א בעדייטענדע מאס צו פאפולארי-זירען דעם געדאנק פון פיזישער דער-ציהונג צווישען דער יודישער ארבייטער-יוגענד.

צוזאמען מיט'ן דינגען א לאקאל פאר דער געזעלשאפט, האבען אויך די ספארט-גרופען בעקומען א טורן-זאל מיט אלע נויטיגע מכשירים, און דאס האט געגעבען א מעגליכקייט פון ענט-וויקלען און פערברייטערען די גרופען.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 2 יעהריגען יובילעי פון די ספארט-גרופען, וועלכער פאלט אויס אין יאנואר 1927 ווערט צוגעגרייט א גרויסער טורן פעסט, אויף וועלכע די ספארט-גרופען וועלען דע-מאנסטרירען די רעזולטאטען פון זייער 2-יעהריגער ארבייט.

די צוגרייטונגען צום דאזיגען פעסט דויערן שוין א לענגערע צייט.

די איינשרייבונגען פון נייע מיט-גלידער אין די ספארט-גרופען קומען פאר יעדען מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 8 ביז 10 אווענד און שבת פון 9 ביז 12 פריה. ביים איינשרייבען דארף מען מיטברענגען א מיטגלידס-ביכעל פון פראפ. פעראיין, אדער א בעשייניגונג פון ארבייטס-געבער.

פון געריכט.

אנ'איבערדרייער.-פאר „חילול הקודש". - אנ'איידעם בייסט דעם שווער.

(§) דאס לאדזשער קרייז-געריכט האט בעטראכט דעם פראצעס געגען א געווי-סען טעדעאוש מאנדזשיק, וועלכער איז געווען בעשולדיגט, אז כדי צו קריגען א פאסטען אלס לעהרער אין קראקא, האט ער געגומען זיין שוועסטער'ס מא-טורא צייגניש און איבערגעשריבען אויף זיין נאמען.

דאס געריכט האט פעסטגעשטעלט מאנדזשיק'ס שולד און האט פער-משפט אויף 1 חודש ארעסט.

(§) נעכטען האט דאס לאדזשער קרייז-געריכט בעטראכט דעם פראצעס געגען טראמוואי-ארבייטער סטעפאן גראדזקי, וועלכער זאל האבען אין דער רעמיזע אויף טראמוואיאווע 7, אין דער געגענ-ווארט פון נאך טראמוואי-ארבייטער בע-שמוצט דעם קאטוילישען קלויסטער.

דער פראצעס איז פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען.

דאס געריכט האט פער'משפט גראדזק'ן אויף 1 חודש פעסטונג, און אפגעלעגט דאס אויספיהרען דעם אורטייל אויף 2 יאהר.

(§) דאס לאדזשער קרייז-געריכט האט נעכטען בעטראכט דעם פראצעס געגען דעם 25 יעהריגען יוזעף באטשאק, וועל-כער איז געווען בעשולדיגט, אז בעת א קריגעריי מיט זיין שווער מיכאל פיעטרושקא איבער א וואוינונג, האט ער דעם שווער שטארק פערוואונדעט און אפגעביסען א פינגער.

דאס געריכט האט דעם „טייערן" איי-דעם פער'משפט אויף 2 חדשים טורמע און דערוייל אהם ארויסגעלאזט אויף 50 זלאטעס קויציע.

מוזיקאליש-האקאלישער אווענד.

דער לאדזשער קאמי-וואיאזשארען-פע-איין ארדענט-איין היינטיגען שבת א פייערליכען מוזיקאליש-וואקאלישען אווענד מיט'ן אנטייל פון ארטיסטישע קרעפטען פון פוילישען טעאטער, ווי: זגיטש, יאקיביסקא און אנדערע; פי-דעל-ווירטואז פרידבערג, פרוי ראזענ-בלאטאווא, דאלסקא, און פיל אנדערע.

דער אווענד קומט פאר אין פער-איינס-לאקאל (שינקיעוויטש-גאס 3|5).

ס'שרפה'ט.

דער גנבות סעזאן.

– שרה הובערמאן (סאלנא 11) האט געמאלדען אין פאליציי, אז יעקל טע-נענבוים האט ביי איהר צוגע'גנב'עט 200 דאלאר.

– ביי פריידע רעכטמאן (קילינסקי 40) האט מען ארו סגע'גנב'עט וועש און קליידער אויף 1280 זל.

– ביי מיכאל בושגושיסקי (אלעקסאנ-דראווסקא 166) האט מען גע'גנב'עט 20 שטיק לעדער פאר 1200 זל.

– אין דער פאבריק פון האראק און ווענסקע (גדאנסקא 130) האט מען גע-גנב'עט 217 מעטער ווייס-וואראן אין ווערט פון 860 זל.

– אין ביורא פון דער אינטערנאציא-נאלער טראנספארט-געזעלשאפט (וואול טשאנסקא 17) האט מען גע'גנב'עט א לויפער אין ווערט פון 500 זל.

– ביי אברהם לעדערמאן (נארוטא-וויטש-גאס 1) האט מען גע'גנב'עט דע-ליקאטעסען פאר 500 זל

– ביי יוזעף גאסטינסקי פון דארף אסיעק-וויעלקי, קרייז קאלא האט מען אוים'ן טראמוואי נומער 5 ארויסגעשני-טען דעם טאש מיט 400 זל. און א וועק-סעל אויף 150 זל. פאליציי זוכט די גנבים.

גרויסע פערזאמלונג געווידמעט דעם יובילעאום פון הכ"ל.

שבת 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען יודישען האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4) א גרויסע פערזאמלונג געווידמעט דער 25-יעה-ריגער טעטיגקייט פון יודישען נ:ציא-נאל-פאנד.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די ה"ה: סיים-דעפוטאט ד"ר י. ראזענ-בלאט, לאווניק אלעקסאנדער יאעל א. א.

איינגאנג פריי.

באנד-אינדוסטריע

מכח פערענדיגען דעם שטרייק

(ב) דער אר בייטס-אינספעקטאר האט אויף היינט צוזאמענגערופען א קאנפע-רענץ פון פאבריקאנטען און ארבייטער פון דער באנד-אינדוסטריע וועגען ליק-ווידירען דעם שטרייק אין דער דאזיגער אינדוסטריע.

דעם פרילוצקי אין לאדז.

נעכטען האט געוויילט אין לאדז דעפ. נח פרילוצקי, וועלכער איז אהער-געקומען צוליב פריוואטע אנגעלעגנ-הייטען.

צום צוזאמענפאהר פון דער פאלקספארטיי.

צום צוזאמענפאהר פון דער פאלקס-פארטיי, וועלכער הויבט זיך זונטאג אן אין ווארשוי, פאהרען ארויס פאל-גענדע דעלעגאטען פון לאדז: אדוו. וויינצמאן, ה ה באלבערישסקי, לעווי, פינגערהוט, קירשבוים און בערגער.

פאר הונגער.

(§) נעכטען איז פאר ן הויז נומער 8 אויף קאנסטאנטינער גאס געפאלען אין חלשות דער 18-יעהריגער זעגאן סאקא-וויטש.

דער אנגעקומענע דאקטאר האט פעסטגעשטעלט אז סאקאוויטש איז גע-פאלען פון הונגער.

בעריכטיגונג.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה, וועלכע איז נעכטען געווען געדרוקט, אז א פרל. רעגינא ליכטענשטיין זאל האבען אויף גדאנסקא 39 ארונטערגעפאלען פון 3 טען שטאק, - ווערען מיר גע-וואר, אז דאס מיידעל איז געשטאר-בען פון א הארץ-שלאג.

מעלדונגען.

א לאקאוט. 698

מיר מעלדען אלע צוקערוואר- און שאקא-לאד-ארבייטער פון לאדז און דער פראווינץ, אז די פירמע ווראבלעווסקי האט ערקלערט א לאקאוט די ארבייטער.

מיר פאדערן דעריבער אויף די צוקערוואר-ארבייטער נישט צו געהן ארבייטען ביי פירמע ווראבלעווסקי. די אלע ארבייטער, וועלכע וועלען געהן ארבייטען וועלען ערקלעהרט ווערען פאר שטרייק-ברעכער.

פראפ. פעראיין פון דערנערונגס-ארבייטער אין פוילען, אבטיילונג לאדז, סעקציע צוקער

פייע ערטער אין די פראפעסיאנעלע לעזע-ן - ווארשטאטען פון „ארט".

אין די פראפעסיאנעלע לערן-ווארשטאטען פון „ארט": 1) האנד און מאשין-שטיקעריי, 2) וועש נייהען און צושניידען, 3) הוט פוצע-ריי, 4) מעכאנישע וועבעריי, ועגען פאראן ערטער. איינשרייבען קען מען זיך אין די קאנצעלאריע פון „ארט" פלאץ קאשטשעלני 4. אין די ביורא שעה'ן. 820

דראמאטישער קרייז שבת, ד. 18 ה. ח. 8 אווענט קומט פאר אין לאקאל פון געזעלשאפט אחענט-קורסען (פיראמאוויטשא 14)

„י. ל. פרץ" א ליטעראַרישע פאַרשטעלונג

עס ווערט געשפילט: — די שווייגער - דראמע אין 1 אקט פון י. ל. פרץ. אליהו הנביא פאלקס לעגענדע אין 1 אקט פון פרץ הירשביין. דער שידוך קאמעדיע אין 1 אקט פון א. טשעכאוו.

רעזשי: י. בעכער. — — — בילעטען צו 50 און 75 גר. שוין צו בעקומען. 871

רעטשניצע „VITA",

פאר קומענדע קראנקע פון דאקטוירים ספעציאליסטען אויף פעטריקאווער 45, טעל. 47-44.

ביי דער רעטשניצע באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום אויף דער שטעל, קאבינעט פון פיזיקאלישע טעראפיע, קווארץ-לאמפ, בערגזון, לאמפ „אולטרא זון", סאלוקס, בערגאנטי'ם ענטפעטונגס-אפאראט. עלעקטריזאציע, ליכט-בעדער. דענ-טיסטיש - ערצטליכער קאבינעט. ערצטליך קאסמעטישער קאבינעט. בעראטונגס-שטעלע פאר מוטערס.

אינערליכע קראנקהייטען: ד"ר מ. דאווידאוויטש, ד"ר י. איטעלסאן, ד"ר ה. קרישעק, ד"ר א. אוריסאן

קינדער-קראנקהייטען: ד"ר י. קאפלאנסקי, ד"ר יוזעף כאן, ד"ר סאמעט-מאנדעלס

הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען: ד"ר ע. עקערט, ד"ר וו. לאגונאווסקי

נערווען-קראנקהייטען: ד"ר מ. אורבאך

אויגען-קראנקהייטען: ד"ר איגנ. מארגאלים

כירורגישע קראנקהייטען: ד"ר מ. דאבולעוויטש, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ע. קוניג

פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע: ד"ר מ. מאטשעווסקי, ד"ר א. פאגאושעלסקי, ד"ר ר. רייטלער-קוריאנסקא

ד"ר י. שווייצער האלז-, נאז-, אויערן, שטימע, שפראך-שטערונגען א. ז. וו.

ד"ר א. מאזור האלז-, נאז- און אויערן-קראנקהייטען:

ד"ר א. זשעבראווסקי

מויל- און ציינער-קראנקהייטען.—ערצטען-רענטגיסטען: ל. געצאוו, ה. האלפערן, פערסטער-לייזעראוויטש, פ. ראזען

באקטעריאלאגיש-כעמ. לאבאראטאריום ד"ר ושורקאווסקי. רענטגען. היילונג פון שפראך-שטערונגען, שטימע, שטאמלען א. אז. וו. דיאטערמא. הייל-מאסאזש. אימפונגען געגען שקארלאטין. אפעראציעס און אפאטרונקעם. וויזיטען אין שטאדט. בריקען, גאלדענע קאראנען און קינסטליכע ציינער.—די רעטשניצע איז אפען פון 9 פריה ביז 8 אוו. און זונטאג פון 9 ביז 2 נאכמיטאג.

Najsilniejsze bóle głowej usuwa.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע. נעמט אן פון 6—9 אין אווענד, פריהען—12 ביז 3 נאכם. 873

Dr. S. SZNITKIND

Piotrkowska 14

הוים-און וועגער קראנקה. עמפפאנגס-שעה'ן פון 9—11 פריה. פון 1 ביז 4 נאכם. און פון 7 ביז 9 אווענד. 458

UWAGA!

Ważne dla pp. krawczyń i krawców. 812

Przyjmuję do malowania: suknie, chustki balowe, podszewki, szale i.t.p. podług najnowszych modeli paryjskich. Ceny bardzo przystępne.

Dzielna 36,

fr part m. 1 tel. 35-25

זינגער'ס

נייה-מאשינען

די בעוואוסטע אגענטור פון דער קאמפ, זינגער מאכט בעקאנט, אז זי גיט אלערליי נייה-מאשינען אויף די לייכטע בעדינגונגען. קליינע ראטעס און לאנגע טערמינען.

קומט און איבערצייגט אייך! שטשענשליווי אלעקסאנדרויסקא 27 (מרדכי גבאי'ט גאס). 838

וויכטיג מחותנים!

ווער עס וויל האבען אויף חתונות, בעלער און פערשי-דענע פערוויילונגען א גוט איינגעשפילטען

דזשאז - ארקעסטער מיט קלאוויר

געגען המעסיגען אנאראר, זאל זיך ווענדען נור צום יודישען מוזיקער-פעראיין, זאוואדזקא 5 (פאלקס-הויז) אין די שעה'ן פון 10—2 מיטאג און פון 6—9 אוו.

גאל-שטיינער-שמערצען

בעזייטיגט אהן איינשפריצונג

עלטסטער פעלדשער ש. שושקיעוויטש, קאנסטאנטינער 38, טעל. 55-45. 843

Przyjmuję do **malowania:** suknie, aksamity chustki balowe abażury, podszewki pantofle, i t.p. podług ostatnich modeli paryskich. Ceny bardzo przystępne. Nauczam również w ciągu krótkiego czasu.

36 **Południowa 36,** m. 19. 970

Dr. med.

LUDWIK RAPEPORT

Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.

ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און הארן - קראנקהייטען. נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אווענד.

טעות מוטער...

מערפענטין איז גוט צום איינרייבען, אבער נישט צום איינעהמען.

אויף אַלעקסאַנדריסקאַ 34 איז ביי דער פאַמיליע ראָזענצווייג א לאַנגערע צייט קראַנק-געווען דאָס 1-יעהריגע יונגעלע יוסף. מ'האָט דעריבער עטליכע מאָל גערופען צום קינד דאָקטוירים, וועלכע האָבען, ווי ד"ר שטייגער איז, פערשריבען רעצעפטען און — גענומען פאַר וויזיטען.

אויפ'ן טישעל, נעבען דעם קראַנקען יונגעלע, זענען געשטאַנען פערשידענע פלעשלעך מיט רעצעפטען און רפואות, און, ווען דעם יונגעלע איז ערגערגעווען א ביסעל ערגער געוואָרען, האָט די מוטער אין איילעניש גענומען פון טיש א פלעשעל און אַנניסענדיג א לעפעל מיט מעדיצין, האָט זי איינגעגעבען דעם יונגעלע.

ערשט אין א מינוט אַרום ווען דאָס קינד האָט אָנגעהויבען שטאַרק צו שטיקען אין האַלז, האָט די מוטער בעמערקט דעם פאַטאַלען טעות: אַנשטאָט א רעצעפט האָט זי איינגעגעבען דעם קינד טערפענטין.

די מוטער איז פאַר שרעק געפאַלען אין חלשות און ערשט די אָנגעלאָפענע שכנים האָבען זי אָפגעראַטעוועט.

צום קראַנקען יונגעלע איז אַרויסגערופען געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איבערגעשווענקט דעם יונגעלע דעם מאָגען.

פינסטער פאַר די אויגען

ווערט דאָך פון די עלעקטראָווניע-רעכענונגען.

(ב) עהערנעכטען איז אויף פעטריקאָווער 108 פאָרגעקומען א קאָנפערענץ וועגען דעם יקרות אויף עלעקטרישער קראַפט און ליכט.

אין דער קאָנפערענץ האָבען אָנטייל גענומען פאָרשטעהער פון אַלע האַנדעלס-אָנגעשטעלטע-פעראיינען פאַבריקס מייסטערס, אינוואַלידען - פעראיינען א. א. וו.

דער רעפערענט האָט אָנגעוויזען, אַז זייט די נייע געזעלשאַפט האָט איבערגענומען די עלעקטראָווניע, איז דער פרייז געשטיגען פון 60 גראָשען ביז 95 פאַר א קילאָוואַט-שעה.

נאָך דער דיסקוסיע איז געוועהלט געוואָרען א קאָמיטעט פון 5 פערזאָן, וועלכער דאַרף אויסאַרבייטען וועגען דעם דערמאָהנטען ענין א מעמאָריאַל צו דער רעגירונג און צו סיים קלובען.

יוליוס אדלער'ס ווייטערדיגע גאַסטראָלען.

ווי ווייט יוליוס אַדלער איז בעליבט אין די לאָדזער יודישע טעאַטער-קרייזען, האָט בעוויזען דער קאָלאָסאַלער ערפאָלג פון זיינע ערשטע 4 פאָרשטעלונגען פון דער פאָריגער וואָך.

מיט אַזאַ בעגייסטערונג, ווי דער עולם האָט אויפגענומען דעם בעליבטען גאַסט, ווערט זעלטען אַ'אַרטיסט אויפגענומען. קיין וואונדער איז אויך נישט. יוליוס אַדלער' פערמאָגט אין זיך יענעם קינסטלערישען כח, וואָס ציהט צו זיך צו און דרינגט טיף אַריין אין די הערצער פון זיינע צושויער.

אין זיין רעפערטואַר, איז יוליוס אַדלער ממש ענטציקענד, אַשאָד נאָר, וואָס דער קינסטלער איז געצווינגען אויפצוטרעטען ביי אַזעלכע בעגרענעצטע אומשטענדען. ער האָט נישט די געהעריגע ביהנע, די נויטיגע דעקאָראַציעס און אַנדערע טעאַטראַל-טעכנישע מיטלען. וואָס וואָלטען א סך ערפאָלגרייכער געמאַכט זיינע פאָרשטעלונגען.

דאָך פערגעסט דער צושויער די אַלע חסרונות. ווייל יוליוס אַדלער, מיט זיין פערלטיגען שפּילען, ציהט אָפּ די אויפמערקזאַמקייט פון דאָס אַרומיגע און אַלץ וואָס קאָנצענטרירט זיך אַרום איהם.

דער יודישער טעאַטער-עולם האָט ליב דאָס יודישע טעאַטער אַזוי, אַז ביי די ערגסטע בעדינגונגען איז איהם דאָס טעאַטער נאָהנט און ווי עס מאַכט זיך נאָר די מעגליכקייט, קומט דער עולם און ווייזט אַרויס זיינע סימפּאַטיעס און פערעהרונג.

די גאָרענלאָזיגקייט פון לאָדזער יודישען טעאַטער, שטערט גאָר נישט דעם טעאַטער-עולם צו בעזוכען די פאָרשטעלונגען פון זיין ליבלינג — יוליוס אַדלער. להיפוך, די איצטיגע פאָרשטעלונגען שאַפען א יום-טוב'דיגע שטימונג און געבען צו האָפענונגען, אַז נאָך איז אינגאַנצען נישט אָפּגעשניטען די מעגל בקיום פון צוריקשטעלען א שטענדיג יודיש-טעאַטער אין לאָדז.

אין דער טרופּע געפינען זיך אויך אייניגע בעגאַבטע שוישפּילער, וועלכע ווירקען מיט צום ערפאָלג פון די פאַר שטעלונגען. היינט פרייטאָג ווערט געשפּילט סטרינדבערג'ס „דער פאָטער".

מאָרגען שבת ביינאַכט „קין" און אין זונטאָג — דער „יש בה בחור".

דאָס זענען אַלץ אַזעלכע פּיעסען, אין וועלכע אַדלער שפּילט די הויפּט ראָלען, וואָס זענען גלייכצייטיג אויך זיינע קרוינראָלען.

ט. מ.

צווייי

קונסט-אויסשטעלונגען.

די וואָך האָבען זיך אין לאָדז געעפענט 2 קונסט-אויסשטעלונגען, וואָס האָבען פאַר אונז א ספּעציעלע בעדייטונג, ווייל אויף דער אויסשטעלונג פון „סטאַרט" (לאָדזער קינסטלער געזעלשאַפט) זענען רעפּרעזענטירט אָהן עין הרע 22 לאָדזער יונגע קינסטלער (אנשים, נשים וטף...) און צווישען זיי — א גאָר-גאָר היבשער פּראָצענט מאחינו בני ישראל-לייט, און די צווייטע אויסשטעלונג אין דער שטאָטישער גאַלעריע — אַן אויסשטעלונג פון זאַקאָפּאַנער קינסטלער. אויף וועלכער עס איז ברייט פאַרטרעטען דער לאָדזער-זאַקאָפּאַנער-ארץ-ישראל-מאָלער מאַקס האַנעמאַן.

ביי די ערשטע ביי די צווייטע אויסשטעלונג איז ווערט, אַז זי זאָל בעזוכט ווערען פון אונזערע פער'גרויטע, פער-רוכערטע און פון ביטע פאַרבען אָפּגעוואַשענע לאָדזער בירגער.

וועגען די ביידע אויסשטעלונגען וועלען מיר נאָך שרייבען.

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום: מ. בראַדערזאָהן, ל. בראַנט, ח. י. ברויטמאַן, ב. וויינער פּעראַנטוואָרטל. רעד.: ח. ליפּמאַן. אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט", פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיווע מיט פאַי-האַפטונג.

עלעקטראָטעכנישע לאַגערן „ELEKTROPOL" פון A. SZCZEKACZ, ul. Zawadzka 16a עמפּפעהלט אין ביוראָ און נאַכט-טיש-לעמפּלעך. פערשידענע ושיראַנדאַלען, אַמפּלען, 858

UWADZE PIĘKNYCH PAŃ!

Nowootworzony Salon Damski

przy ul. Piotrkowskiej 22 (w podwórzu)

Strzyżenie, czesanie, farbowanie włosów, brwi i rzęs oryginalną **Lioreol Henné**, Wykwintny manicure, Wodna ondulacja.

Salon prowadzony jest pod osobistym kierunkiem warszawskiego specialisty p. Józefa i b. pracowniczki firmy „Adam" p. Reginy. 839

רעטשניצע „SANITAS"

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען (פאַר קומענדע קראַנקע) און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט.

ציגעל-גאַס 29, טעלעפאָן 44-51

נערווען-קראַנקהייטען	ד"ר א. קאַצענעלסאָן	4-3
מאַגען און קישקע קראַנקהייטען	ד"ר ג. ראָזענבערג	12-10 ז. 8-7, 11-10
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר י. איציקזאָן, " ה. ראַקאָווסקי, " ד. פריד	11½ ½ ז. 7-6; 12-11; 6-5 2-12
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר י. בעטטע, " וו. לאַהי, " י. שטיינבערג	5-3½; 4-3 11-10; 7-6 2-1
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר ז. לעווינסאָן, " ע. מאַרטקאָוויטש	3-1; 6-4
פרויען און געבורטס קראַנקהייטען	ד"ר ה. גוטשטאַדט, " ענגעל, " ל. שייע-אָוויטש	8-6; 4-3 11-9; 5-4 1-11
נאָז, האַלז און אויערען-קראַנקהייטען	ד"ר י. אייזיק, " ש. מאַלאָוויסט	12-11 ז. 5½-4; 7-6 2-12
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר ג. גערשטיין, " ע. ראָזענבלאַט	2-1 12-10; 6 4½
הויט, וועגערישע און אורין-קראַנקהייטען קאָסמעטיק	ד"ר ס. קאַנטאָר, " מ. לעווינסאָן, " ל. פריבולסקי	4-2 11 9; 8 6 1-12; 8½-7½ זונט. דינט. דאָנ. מאָנ. מיטוו. פרייט. 5-5.30 ש. 2-1
רענטגען פיזיקאַלישע טעראַפּיע און אַרמאַטעריע	ד"ר א. שטיינבערג	5-3½
ציינער און מויל-קראַנקהייטען. גאָלד-קראָנען און ברוקען	צאָהן ד"ר צוקער, " גרינשטיין-גאַרקאָווי, פר. ד"ר שאַצקא, " קרעניצקא-ציפּין	½2-12; 12 9; 5¼-2½; 8-5¼

עלעקטראָטעראַפּיע, קוואַרץ-ליכט, דיאַטערמיע, אַלערליי אַנאַליזען רענטגען, אָפּעראַציעס, פּאַסטוירקעס, איינשפריצונגען, אימפּונגען, שוץ אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין מעדיצינישע קאָסמעטיק, בלוט-אונטערזוכונג

די לעטשניצע איז געעפנט פון 9 פריה ביז 9 אָוונט. זונטאָג פון 9 ביז 4. עקושעריע-הילף, ביי טאָג און נאַכט. וויזיטען און שטאָט. דויערנדע היילונג, לויט אָפּמאַך

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (וואָסקאַדניאַ 13), טעלעפאָן 37 76.

אויגען קראַנקהייטען	ד"ר קראַוזע, ד"ר סלאָבאָדסקי	4-3 זונטאָג 11½-10½; 10½-12 זונט. 1-12.
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראַניסלאַוו. פראַנקעל, " קלאָזענבערג	1½-12½ חוץ פרייטאָג; 12-11 חוץ זונטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק.	ד"ר אלהסנד. מאַרגאָליעס	1-12, זונטאָג 1-12
אינערליכע קראַנקהייט	ד"ר גיביאַנסקי, " פאַק, " לעווי, " קאַי העניקע	11½-9½ זונטאָג 11-9½; 2-12 זונטאָג 11-12; 4½-3 זונט. 1-2; מאָנט. מיטוו. דאָנערשט. שבת 10-11 דינסט. פרייטאָג 6-7¼ זונטאָג 1-12
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאַלאָוויעטשיק אָרק, " מאַשלאַנקאַ, " פרעכנער	10½-12 5-3 ז. 2-12; 1½-2½ ז. 10½ 12; 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן, " פערלים	3½-4½ זונט. 9½-10½; 12-11 6-7½ זונט 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן, " אייגעראָווא	1-12 זונטאָג 1-12; 1½-2½ דינסטאָג, פרייטאָג; מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10.30-11.30
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן, " ראַבינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג; 2-12 זונט. 2-12
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק, " זאַנענבערג	4-3 זונטאָג 9-10; 12-11 זונטאָג 12-11
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	7-3
ערצטליכע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָט. — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפיע, ערצטליכע דורכשטראַהלונג — (קוואַרץ לאַמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונט. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַ זייגער נאַכט.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען און האַר - קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אָוו. 541

הייל-פעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שוואַכבעגאַבטע און שווערערציהבאַרע קינדער. שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען-אַרצט.
עלעקטריזאַציעס, ליכטהייל-אַפּאַראַטען.
CEGIELNIANA 6,
tel. 51-39
עמפּפאַנגט פון 5 — 7 אָוונד.

Dr. med.
Różaner
ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגערישע און הויט-קראַנקהייטען.
— בעהאַנדלונג — מיט קינסטליכע בערג-זאָנע.
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5 — 8 אָוונד
נאַרוטאָוויטש 9 1. שטאָק
טעלעפאָן 28-98.

Dr.med. S. ROSAŁOWSKI
אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען.
נעהמט אָן פון 2 ביז 3 נאָכמ.
און פון 6 ביז 7 אָוונד.
Bałucki Rynek 3.
tel. 35-75.

Dr. med. J. Szmerłowski
פרויען-קראַנקהה, און אַקושעריע
נעמט אָן פון 3 ביז 5.
פּיעטריקאָווער 17,
טעלעפאָן 7-13.

אכטונג, ה' פריזערס!
העלניש וואַסער 3.80 זל. א קילאָ,
בלומען-וואַסער 3.80 זל. א קילאָ,
וועזשעטאַל 3.20 זל. א קילאָ,
ראָזיר-זייף Pixin 8.60 זל. א קילאָ
אַלץ בעקומט איהר אַמבילינסטען נור אין דער
פּערפּומעריע פון
י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראַנקהייטען
און אַקושעריע
זגערזשער 3 טעל. 34-72
נעמט אָן אין דער לעטשניצע
פּעטריקאָווער 294 פון 12—2
מיטאָג אין דער היים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
I. PIK
וואָלטשאַנסקאַ 57
יערוועזי און אינערליכע קראַנקהייטען
שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען), גייסטיגע הייל - מעטאָדען פון נערוועזע צושטאַנדען (שרעק, שלאָפלאָזיגקייט). נעהמט אָן פון 12 ביז 1 און פון 4 ביז 7.

— ד"ר —
י. הערשענהאָרן
Zawadzka 15,
telefon 11-87
— — ספּעציאַליסט פאַר — —
קינדער - קראַנקהייטען.
נעמט אָן אינדערהיים פון 8—10 פריה און פון 3—5 נאָכמיטאָג און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ".

Dr. med.
H. LAJCHTER
קאָנסטאַנטינער 9 (רוג זאַכאָדניע) טעלעפאָן 49-66.
צאָהן-כירורג
ספּעציאַליסט פון כירורגישע קראַנקהייטען ווי: שטשענקעס, גומענס, דושאָנסלעס, צאָהן-פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אָן פון 1—3 און פון 7—8 אָוו. זונטאָג פון 10—12.
775

קימפּעטאָרין — כירורגישע
קליניק
פון די דאָקטוירים שאַרלאָטאַ-אייגעראָוואַ, רייטלער-קוריאַסקאַ, מיכאל קאַנטאָר, און י. בוים.
לאָדז, אַנדראַדאָוואַ 10, טעל. 13-57.
I. און II. קלאַס.
אַמבולאַטאָריום.
377

CASINO

הײנט גרויסע פּרעמיערע!   הײנט גרויסע פּרעמיערע!

זעהר פּיקאַנטע דראַמע פֿון געגענווערטיגען לעבען פֿון דער גרויסער שטאָדט

גרויסשטעטישע ריאַלקעס

אין הױפּט-ראָלעס די ראָלען פֿון די געגענװערטיגע קאַבאַרעט-װײבער, דיגערינס פֿון דער װינדיגער-ליבע שאַפֿען:

MARY ODETTE : HANNI WEISSE

אַרטיסטען פֿון רײצענדער שענהײט און בריליאַנטען טעמפּעראַמענט, װי אויך יונגע, אונגעװ. טאַלענטירטע אַרטיסטען, געװונען די אָנערקענונג פֿון פּובליקום.

מענשען, פּאַר װעלכע די נאַכט איז טאָג!

די קװינטעסענץ פֿון הײנטיגען לעבען — קאַבאַרעטען און דאַנסינגען!

דערפרעהונג, פּראַכט און טרויער פֿון פרעהליכע מײדלעך!

אָנהױב 4.30 אַ זײגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 2 אַ זײגער נאָכמיטאָג.

876

LUNA

הײנט גרויסע פּרעמיערע!   הײנט גרויסע פּרעמיערע!

דער געניאַלער װעלט-רעזשיסער האָט לעצטענס געשאַפֿען זײַן גרעסטע מײַסטערװערק א. נאָמען:

D. W. GRIFFITH

„שטורם פֿון לײדענשאַפֿט"

מיט דער װאונ-דערבאַרער — **CAROL DEMPSTER** — אין דער הויפּט-ראָלע

גוואַלדיגע שפּאַנונג! רעקאָרד פֿון אויסשטעלונג און שפּילען! אײנציגע אָריגינעלע אײנאַהמען פֿון ציקלאָן אויף פלאָרידע! גוואַלדיגע שפּאַנונג!

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לײטונג פֿון ה' מ כ ה א ט.

860

Grand-Kino

גרויסער אַרטיס-טישער יום-טוב!!!

לענגערע װעגען ליבע

טראַגעדיע פֿון אַ יונגע פֿרוי. ערעטישע דראַמע פֿון רוסישען לעבען אין 12 אַקטען. 2 בעריעס אין אײן פּראָגראַם. יובילעאום-פֿילם פֿון סטאַניסלאַװסקי'ס טעאַטער אין מאָסקװע. אין דער הויפּט ראָלע: די געניאַלסטע פֿילם-אַרטיסטין **WIERA CHOŁODNAJA** מיט אַנטייל פֿון ראַכמאַנאָװ, פּאַלאַסקי, מאַקסימאָװ, פּאַ"אַר און אַנד. דאָס קינסטלערישע שפּילען און דער רײַכער אינהאַלט מאַכט דאָס מײַסטערװערק פֿאַר אונשטערבליך. צום ערשטען מאָל פֿאַרשטעלט רוסישע שטימונגס-לידער איז צײַגענער-ראָמאַנסען, אויסגעפֿיהרט דורך די סאָליסטען פֿון דער מאָסקװער אָפּערע **LIDJA ROSIŃSKA** און דעם זעהר בעליבטען זינגער ה' **WĄSOWICZ**

ODEON הײנט און פֿאָלג. טעג!

„די ליבעס פֿון צאַרישע הויז"

לויט דער ערצעהלונג פֿון אַ פּ ו ש ק י ן אונטער'ן נאָמען: „Stacjonnyj Smotritjel" אין די הויפּט-ראָלען די אַרטיסטען פֿון די רוס. ביהנעס **W. Malinowska, I. MOSKWIN** בעמ.: דאָס בילד װערט בעגלײט מיט געזאַנג פֿון אַרטיסטען פֿון װאַרש. ב הנטס

APOLLO | הײנט — דאָס גרויסע פֿילם-מײַסטערװערק

SYBIR (צאַרישע קאַטאָרגע)

אין די הויפּט-ראָלען: **Alima Rubens i Edmund Lore** די ליאַנקעס פֿון גיאָרדיעאָלזיצירען. דאָס לעבען פֿון פֿאַרשיקטע קאָטאָרזשניקעס. דער קאַמף פֿאַר פֿרײַהייט.

בעמערקונג: דאָס בילד װערט אילוסטרירט מיט אַ כאָר און סאָלאָ-געזאַנג.

298

קינאָ „ERA" פּרי-הער „פּלאַזאַ"

זאַװישאַ 22 (באַלוט)

גרויסער ראַפּעלטער פּראָגראַם!

גרויסער פֿרעהליכער אָװענד! ▼▼▼▼ הוראַגאַן פֿון געלעכטער!

עם טרעטען אויף די קעניגען פֿון געלעכטער, די ליבלינגען

PAT i PATACHON

„ציר ק-אַרטיסטען"

אין זײער נײַעסטע פֿרעהליכסטע קאָמעדיע אין 8 גרויסע אַקטען א. ג.:

אויסערדעם: אַן אַמעריקאַנער פֿאַרס אין 2 אַקטען. אַלע מוזען קומען בעװאונדערען די ליבלינגען פּאַט און פּאַטאַשאָן, װעלכע רופֿען אַרויס אונאויפֿהערליכע געלעכטערס ביז צו טרערען

פּערגרעסערטער אָרקעסטער

פּאַסּפּאַרטוט זײַנען שבת און זונטאָג נישט גילטיג.

אָנהױב 5.30 נאָכט, שבת און זונטאָג 2 אַ זײגער נאָכט.

338

Zakład fotograficzny
„PARISIEN" ŁÓDŹ, BRZEZINSKA 69.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז צוליב רעקלאַמע האָב איך אײנגעפֿיהרט אויסערגעװעהנליכע נידריגע פּרײַזען אויף מײַנע קינסטלערישע אויסגעפֿערטיגטע פֿאָטאָגראַפֿיעס לויט די אונטען אויסגערעכנטען אויסנאַהמס-פּרײַזען:

6 פּאַסטקאַרטען נ. פּ. דאָפּעלט רעטושירט 3 זל.

6 קאַבינעט-בילדער " " " 8 "

1 אָריגינאַל-פּאָרטרעט נ. פּ. 8 "

אויסער דעם גרופּען-אויפֿנאַהמען, אויסער'ן אַטעליער װערען אויך אָנגענומען אויפֿנאַהמען צו זעהר מעסיגע פּרײַזען. | צופֿאָהר מיט'ן טראַמװײַ נומער 1.

בעמ.: צו יעדען האַלבען טוץ פּאָסטקאַרטען װערט צוגעגעבען אַ פּאַסט-פּאָרטרעט.

אַ נעװעלב

מיט אַ שױפֿענסטער אין צענטרום שטאָדט אויף דער צוגעל-גאַס נישט װײַט פֿון דער פּיעטריקאָװער איז פֿון זאַפֿאָרט אָפּצוגעבען. צו ערפֿאַהרען קילינסקי 43 בײַ קושמיראַק.

אַקושערקע

ניעמאַי

אָנגעשטעלט אין דער קראַנקען-קאַסע האָט זיך איבערגעצויגען פֿון בושעשינער 13 אויף

2 מל נאַרסקאַ 2

(רוג בושעשינער)   £0!

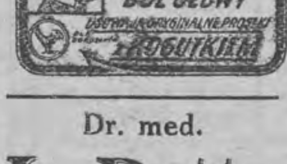

Dr. med.

I. Bette

ספּעציאַליסט פֿאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהייטען

Piotrkowska 6,

telefon 44-95.

נעמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 4—6 נאָכמיטאָג.

דער אײנציגער אַנשטאַלט פֿון

הייל-קעפֿיר
K. SIGALINY

לאָדז, נאַרוטאָװיטשאַ 6. טעלעפֿאָן 46-40.

הייל-שמעטאַנקע.

דער הייל-קעפֿיר װערט געברויכט בײַ אַנעמיע, סוכאָטעס, האַלז-, מאָגען- און נירען קראַנקהייטען בײַ רעקאָנװאַלעסצענטען.

£68

אַבאָנעמענטס-פּרײַז: אין לאָדז: צו״ש־ס 4.00 זלאָטעס. אויף דער פּראָװינץ ... 4 זלאָטעס. אין אויסלאַנד ... מעטרער. — ... פּערסאָק פֿון דער אַנאָנ... אין די רעדאַקציע נישט ... ריז ... און פֿון ... טאָג און ביז נאָכט.

אַנאָנסען-פּרײַזען: ... 15 ... 10 ... 20 ... 30 ... 15 ... 100 ... 50 ...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg.
Cćcionkami i druk.: „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman